

Centrum Pieniądza
im. Sławomira S. Skrzypka

Październik 2021 r.

Bankoteka

WYDANIE SPECJALNE

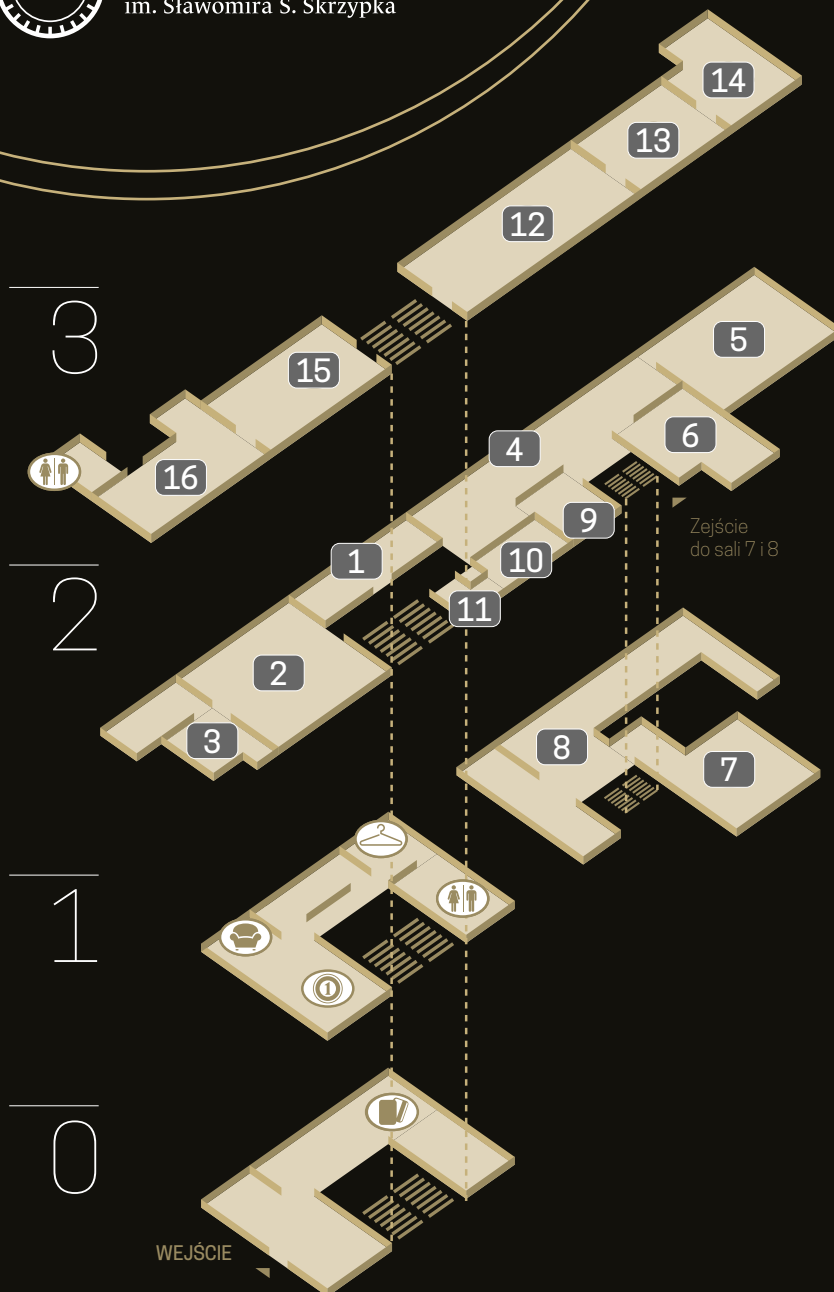
5 LAT
CENTRUM PIENIĄDZA NBP

Centrum Pieniądza
im. Sławomira S. Skrzypka

Plan Centrum Pieniądza NBP

POZIOM 3

- 12** Giełda i rynki finansowe
- 13** Nowoczesne systemy płatnicze
- 14** Unie walutowe i gospodarcze
- 15** Twórca i produkcja pieniądza
- 16** Pieniądz w sztuce
- Toaleta

POZIOM 2

- 1** Spotkanie z pieniądzem
- 2** Antyk-średniowiecze-nowożytność
- 3** Systemy pieniężne
- 4** Ulica Wielkich Polskich Ekonomistów
Ulica Bankowa
- 5** Bank centralny
- 6** Gabinet numizmatyka
- 9** Wojny
- 10** PRL
- 11** Upadek komunizmu

POZIOM 1

- 7** Laboratorium autentyczności
- 8** Skarbiec
- Szatnia
- Strefa wypoczynku
- Toaleta
- Punkt sprzedaży wartości kolekcjonerskich

POZIOM 0

- Recepcja

Zapraszamy na stronę www.nbp.pl/centrumpieniadza

Zaproszenie do Centrum Pieniądza NBP

W tym roku minęło pięć lat od otwarcia Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego. Skłoniło nas to do podsumowania dotychczasowej działalności i opisanie w specjalnej edycji magazynu „Bankoteka” bogatej oferty edukacyjnej, którą przez ten czas przygotowaliśmy.

W jubileuszowym magazynie zapraszamy na wędrowkę śladami historii pieniądza, która jest obecna w każdej sali ekspozycyjnej. Piszemy o codziennej pracy naszego zespołu dbającego nie tylko o walory merytoryczne, ekspozycyjne i techniczne naszego Centrum, ale również o obsługę zwiedzających.

W ciągu pięciu lat z sukcesem tworzyliśmy wyjątkową ofertę programową, która łączy treści edukacyjne z elementami zabawy i rozrywki. Z powodzeniem wypełniamy zadania nowoczesnej placówki, która szczyty się wyjątkowymi zbiorami, dopracowaną wizualnie ekspozycją i rozbudowanym programem cennych poznawczo zajęć edukacyjnych. Naszym celem jest zrozumienie przez zwiedzających istoty funkcjonowania pieniądza i instytucji finansowych zarówno w przeszłości, jak i w świecie współczesnym.

Tych, którzy już odwiedzili Centrum Pieniądza NBP, zapraszamy na wycieczkę wspomnieniową po ekspozycji, a tych, którzy jeszcze u nas nie byli – chcielibyśmy zachęcić do wizyty. Mamy nadzieję, że lektura tego numeru „Bankoteki” przekona wszystkich, że fascynująca wystawa stała oraz

niewpowtarzalne eksponaty to nie jedyne, chociaż mocne atuty Centrum Pieniądza NBP.

Szeroka oferta edukacyjna Centrum Pieniądza NBP wychodzi bowiem poza ramy samej ekspozycji. Organizujemy liczne wydarzenia specjalne i spotkania tematyczne, zapraszamy na wykłady ekspertów, włączamy się w rozmaite akcje kulturalno-edukacyjne o zasięgu lokalnym i krajowym, przygotowujemy wystawy czasowe, które oprócz Warszawy pokazywane są m.in. w miastach wojewódzkich z oddziałami okręgowymi NBP. Do oddziałów dociera również regularnie kwartalnik „Bankoteka”, wydawany nie tylko po polsku, lecz także w języku angielskim i rosyjskim. Opracowujemy również inne wydawnictwa popularyzujące wiedzę ekonomiczną.

Jestem związana z Centrum Pieniądza NBP od powstania idei stworzenia ośrodka edukacyjnego, w którym w atrakcyjny sposób i na wielu płaszczyznach Narodowy Bank Polski mógłby realizować swoją misję propagowania edukacji wśród społeczeństwa polskiego. Dziś, kierując zespołem Centrum Pieniądza NBP, nie bez satysfakcji stwierdzam, że to, co robimy, znajduje żywy oddźwięk wśród naszych gości. Dlatego z uwagą wsłuchujemy się w głos naszych odbiorców. Na zakończenie tego magazynu odwołujemy się bezpośrednio do ich opinii. Zebrane w jednym miejscu zrobiły duże wrażenie również na nas samych – pracownikach Centrum Pieniądza NBP.

■ *Marlena Koter*

18 kwietnia 2016 roku Narodowy Bank Polski wprowadził do obiegu srebrną monetę o nominale 10 zł: „Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego im. Sławomira S. Skrzypka”.

Nominał	10 zł
Metal	Ag 925/1000
Stempel	lustrzany, selektywne złocenie
Średnica	32,00 mm
Masa	14,14 g
Brzeg (bok)	gładki
Nakład	do 40 000 szt.
Projektant	Dobrochna Surajewska
Emitent	NBP
Na zlecenie NBP monety wyprodukowała Mennica Polska SA	

Narodowy Bank Polski ma wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej, w tym monet i banknotów kolekcjonerskich.

Wszystkie monety i banknoty emitowane przez NBP są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.

Na awersie każdej polskiej monety okolicznościowej znajduje się:

- nominał
- wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej
- napis: Rzeczpospolita Polska
- rok emisji.

Emisja wartości kolekcjonerskich stanowi okazję do upamiętniania ważnych historycznych rocznic i postaci oraz do rozwijania zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

WĘDRÓWKA PRZEZ SALE

Sala 1

Spotkanie z pieniądzem

Centrum Pieniądza NBP to nowoczesna placówka ekspozycyjno-edukacyjna Narodowego Banku Polskiego. Zwiedzający najczęściej określają ją jako niezwykley wehikuł czasu, którym mogą dotrzeć do przełomowych miejsc i zdarzeń związanych z historią pieniądza i dzięki temu zrozumieć procesy ekonomiczne. Fascynującą podróż rozpoczyna animacja zatytułowana „Spotkanie z pieniądzem” – gdy wykażemy się cierpliwością,

możemy zgromadzić fortunę i usypać przysłowiową górę złotych monet, wystarczy jednak jeden nierozważny ruch i stracimy wszystko! Przesłanie, jakie niesie ze sobą ta zwracająca uwagę rozmachem – złota – animacja, powinno w zamyśle twórców ekspozycji towarzyszyć nam nie tylko podczas zwiedzania kolejnych sal Centrum Pieniądza NBP, lecz także w codziennym życiu, które jest wypełnione ekonomicznymi decyzjami.

Sala 2

Antyk–średniowiecze–nowożytność

W sali Antyk–średniowiecze–nowożytność zaprezentowaliśmy monety będące cennym źródłem informacji o kondycji gospodarczej, kontaktach handlowych, a także polityce fiskalnej danego obszaru. Zaprowadzą nas, chronologicznie, do świata greckich polis, rzymskiej republiki i cesarstwa, do centrów gospodarczych średniowiecznej i nowożytnej Europy. Naszą podróż rozpoczynamy jednak od płacideł, którymi posługiwano się w obrocie handlowym, zanim upowszechniły się monety. Na ekspozycji można się przyrzuć krzyżom katangijskim, muszłom kauri i siekańcom odnajdywanym w średniowiecznych skarbach na terenie Polski. Monety, jako pierwsi, zaczęli bić władcy Lidii w Azji Mniejszej

w VII w. p.n.e. Gwarancją wartości wystandaryzowanych emisji był symbol władcy – głowa lwa, którą ciągle można dostrzec na lidyjskiej hemihekcie. Od tego czasu historia pieniądza jest nierozzerwalnie związana z historią polityczną, a dzięki znakom, symbolom i portretom umieszczonym na numizmatach możliwa stała się identyfikacja emitenta. Na ekspozycji jest osiem tzw. studni wiedzy, które zawierają dodatkowe informacje o sposobie gospodarowania, stosunkach społecznych, odkryciach i szlakach handlowych. Zaglądając do nich, możemy lepiej zrozumieć zmiany ekonomiczne, jakie na przestrzeni 25 wieków dokonały się w Europie.

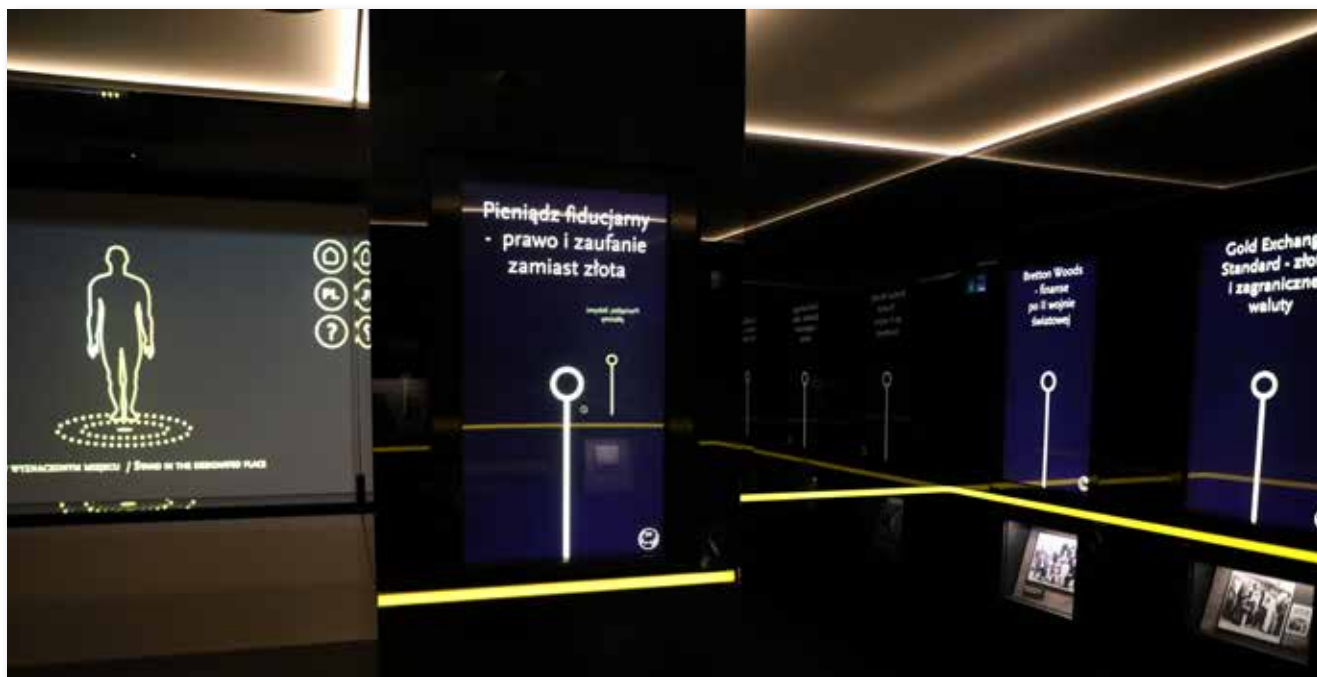

Sala 3

Systemy pieniężne

W sali Systemy pieniężne wyjaśniamy, jakie warunki muszą być spełnione, aby taki system był stabilny, wspierał gospodarkę i ułatwiał codzienne życie obywateli. Pieniądze, którymi płacimy, to przecież coś więcej niż fizyczne banknoty i monety – stoją za nimi szczegółowe prawa regulujące obieg. To te prawa określają rodzaj i wygląd waluty, instytucję, która może ją emitować, oraz zasady tej emisji. Wprowadzają również prawny nakaz przyjmowania banknotów i monet legalnie wprowadzonych do obiegu na wyznaczonym terytorium oraz inne szczegółowe zasady, które łącznie tworzą system pieniężny, konieczny do sprawnego

funkcjonowania gospodarki. Na przestrzeni wieków obowiązywało wiele różnych systemów monetarnych. Zgromadzone tu multimedialne aplikacje w sposób przystępny i atrakcyjny wyjaśniają zasady, na których były one oparte, pokazują zalety i wady każdego z nich. W tej sali można także obejrzyć ogromnych rozmiarów monety szwedzkie z XVII w. zwane plåtmyntami – czyli monetami płytowymi. Największa z nich waży 20 kilogramów! Ich rozmiary i waga sprawiały, że właściciele deponowali je w banku, który w zamian wydawał certyfikaty depozytowe, będące pierwszymi w Europie banknotami.

Informational text panel located below the artifact, containing several lines of text in a light color on a dark background.

Sala 4

Ulica Wielkich Polskich Ekonomistów Ulica Bankowa

Pierwsza część ekspozycji – Ulica Wielkich Polskich Ekonomistów – jest poświęcona uczonym, których koncepcje ekonomiczne i dorobek naukowy przyczyniły się do rozwoju naszej gospodarki oraz pozwoliły lepiej zrozumieć finansowe zależności społeczne. Narodowy Bank Polski zadedykował wybitnym ekonomistom serię monet kolekcjonerskich, które zostały tu wyeksponowane. Na początku Ulicy spotykamy wirtualnego Fryderyka Skarbka (1792–1866), którego określa się często jako ojca polskiej myśli ekonomicznej. Możemy z nim „porozmawiać” i poznać jego poglądy ekonomiczno-gospodarcze.

Druga część – Ulica Bankowa – prezentuje rozwój organizacyjny banków po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Na projekcjach architektury bankowej widać autentyczne gmachy z terenów polskich z I połowy XX w. Ekspozycja jest w pewnym miejscu zwężona, to artystyczna wizja ekonomicznego kryzysu. Konieczność przejścia przez „wąskie gardło kryzysu”, które pojawiło się niespodziewanie na szerokiej ulicy, ma pokazać, że załamanie gospodarcze jest jednym z elementów świata ekonomii. Po kryzysie następuje powrót do stanu równowagi ekonomicznej, która jest zawsze bodźcem do rozwoju.

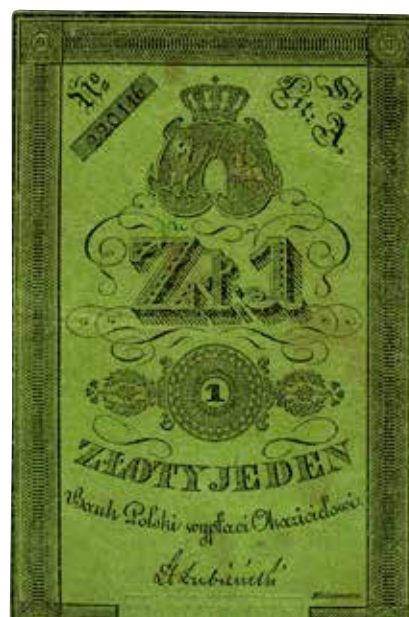
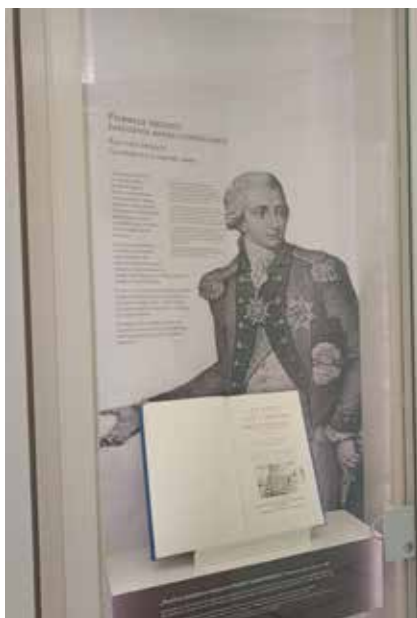
Sala 5

Bank centralny

Sala Bank centralny to najważniejsze miejsce w Centrum Pieniądza NBP. Przedstawiono tu dzieje polskiej bankowości centralnej – od XVIII w., kiedy zaczęto w Polsce debatować o potrzebie założenia banku narodowego, do czasów współczesnych. Pierwszy polski bank centralny powstał w 1828 r. z inicjatywy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, ministra skarbu Królestwa Polskiego. Kolejnym etapem było utworzenie w odrodzonej Polsce Banku Polskiego SA, który został powołany do życia w 1924 r., w ramach reformy premiera Władysława Grabskiego.

Narodowy Bank Polski powstał w styczniu 1945 r. i do roku 1988, kiedy rozpoczął się proces przekształcania go

w nowoczesny bank centralny, był bankiem państwowym pod nadzorem ministra finansów. Narodowy Bank Polski jest bankiem centralnym Rzeczypospolitej Polskiej. Wypełnia zadania określone w Konstytucji RP i jest niezależny od innych organów państwa. Multimedialne aplikacje umieszczone w tej sali wyjaśniają m.in. cele i zadania NBP oraz rolę Rady Polityki Pieniężnej, organu decyzyjno-doradczego NBP, w ustalaniu polityki pieniężnej. W gablotach wystawione są dokumenty i wyjątkowe numizmaty przybliżające historię naszej bankowości, m.in.: pierwsze polskie pieniądze papierowe wyemitowane w 1794 r. w czasie insurekcji kościuszkowskiej.

Sala 6

Gabinet numizmatyka

W Gabinetecie numizmatyka można podziwiać ponad 900 najcenniejszych monet i medali polskich ze zbiorów Narodowego Banku Polskiego. Przestrzeń sali jest podzielona na dwie części. Pierwsza to stylizowany na XIX w. gabinet kolekcjonera, z meblami z epoki. Uwagę zwraca szafka numizmatyczna z okresu Księstwa Warszawskiego oraz kolekcja medali, które są szczególnym rodzajem numizmatów (od monet różni je przede wszystkim brak wyznaczonej nominałem wartości). W drugiej części są prezentowane polskie monety emitowane

od końca X w. do połowy wieku XIX. To najcenniejsza część kolekcji numizmatycznej Narodowego Banku Polskiego. Wystawiona jest tu m.in. jedna z najstarszych polskich monet – denar Bolesława I Chrobrego, wybity ok. 1000 r. Dodatkowo w atrakcyjnie przygotowanych multimediami tematycznych przedstawiamy szczegóły dotyczące napisów i wizerunków znajdujących się na monetach i ciekawostki numizmatyczne. Wszyscy detektywi numizmatyki, mali i ci więksi, powinni zarezerwować w Gabinetecie numizmatyka dodatkowy czas!

12

16

28

Sala 7

Laboratorium autentyczności

W sali Laboratorium autentyczności można samodzielnie poznać tajniki zabezpieczeń zastosowanych w polskich banknotach serii „Władcy polscy”, która weszła do obiegu w 1995 r. (stając się wizualnym symbolem ówczesnej reformy walutowej – denominacji złotego). Scenografia sali przypomina nowoczesną pracownię badawczą: w gablotach stylizowanych na laboratoryjne stoły zostały umieszczone wzory autentycznych banknotów oraz fałszyfikaty, co pomaga je porównać i zapoznać się z rodzajami zabezpieczeń stosowanymi na legalnych banknotach. Do dyspozycji zwiedzających przygotowano także kilka stanowisk z urządzeniami

emitującymi światło białe oraz ultrafioletowe, w którym są widoczne zabezpieczenia – każdy może sprawdzić, czy banknoty, które ma przy sobie, są autentyczne. Dla zwiedzających przygotowaliśmy też kilkuminutowy film zmontowany z policyjnych akcji przeciwko grupom przestępczym zajmującym się fałszowaniem pieniędzy (fałszowanie pieniędzy jest poważnym przestępstwem, za które grozi kara pozbawienia wolności od lat 5 do 25!).

Więcej na temat polskich banknotów obiegowych, których zabezpieczenia zmodernizowano w 2014 r., można dowiedzieć się na stronie Narodowego Banku Polskiego.

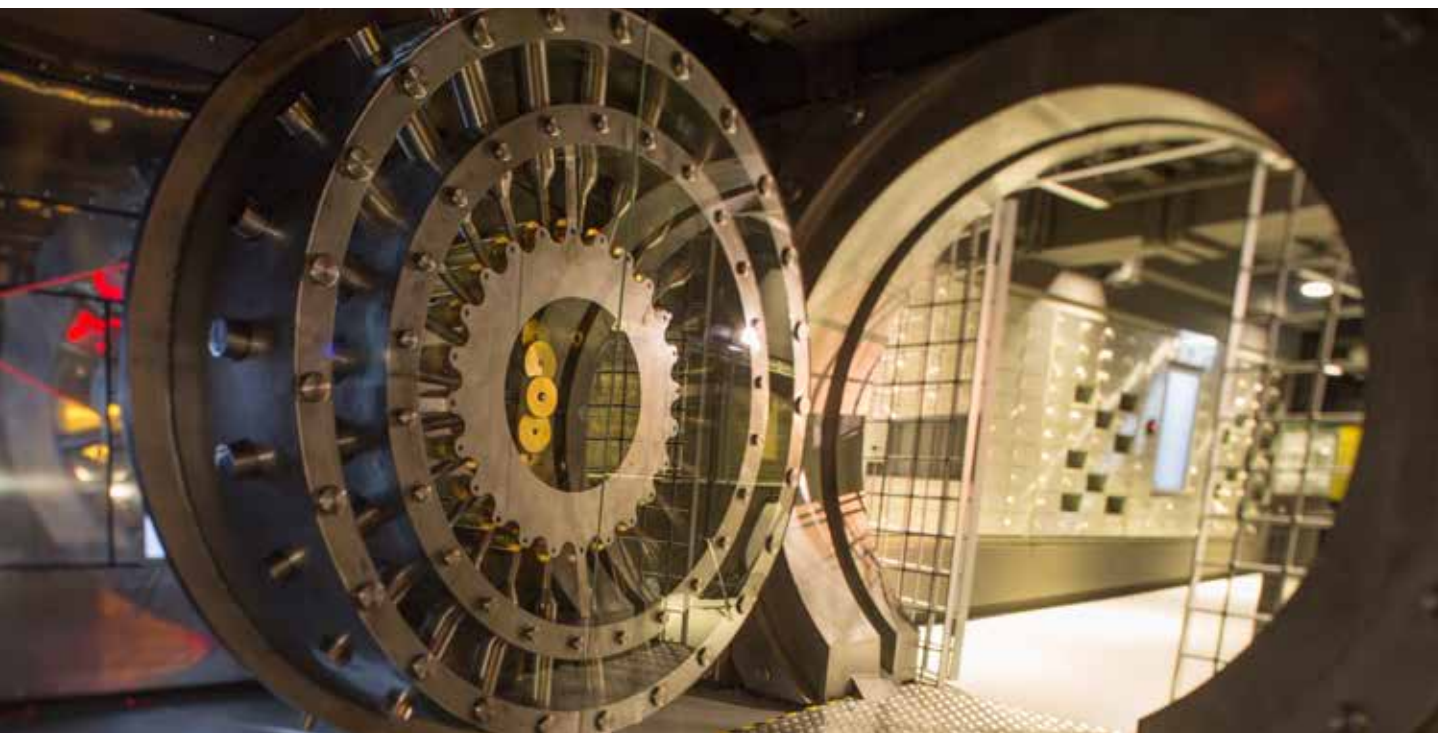

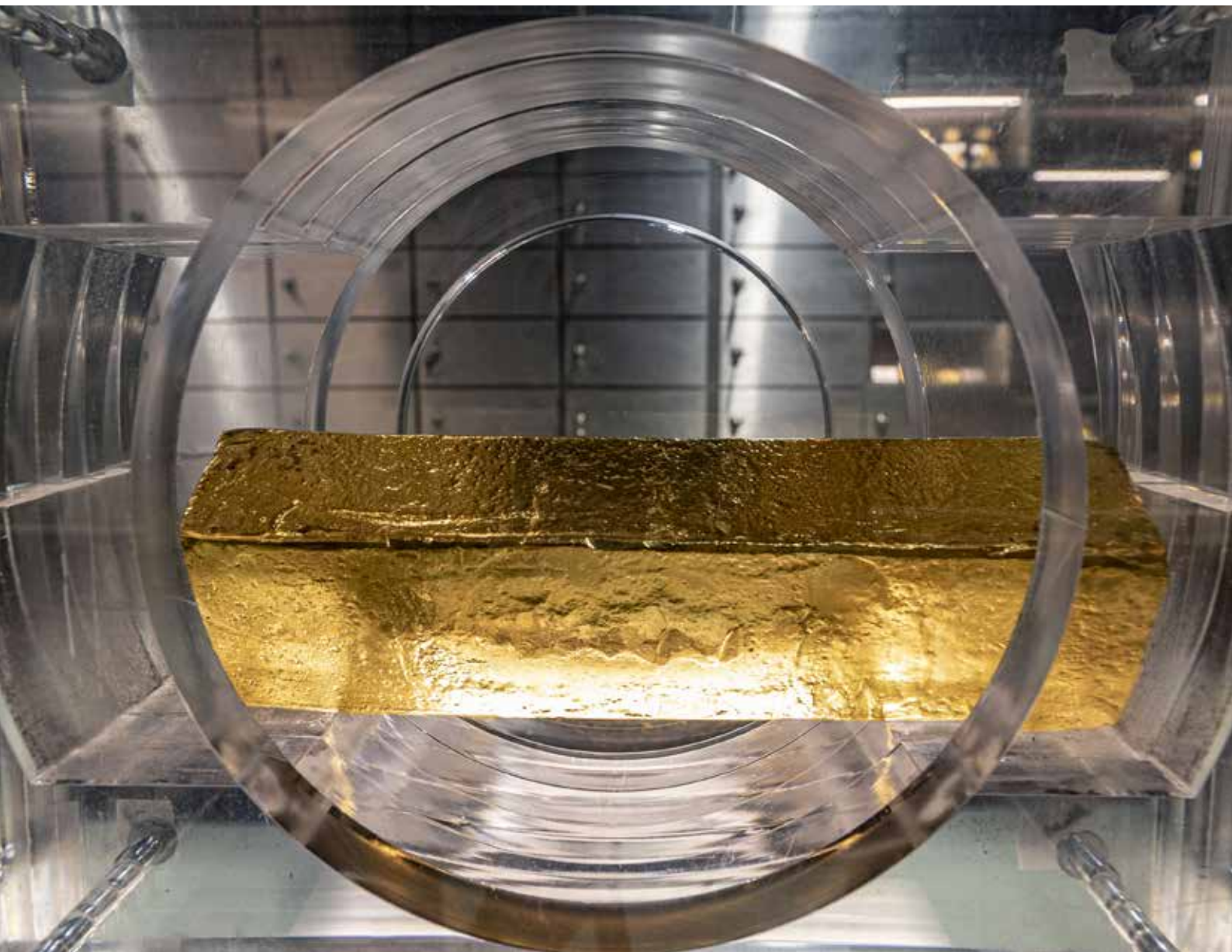
Sala 8

Skarbiec

Do Skarbcza Centrum Pieniądza NBP prowadzą schody, których oświetlenie do złudzenia przypomina zabezpieczenie laserowe. Uwagę przykuwają potężne drzwi skarbcowe z dobrze widocznym mechanizmem zamka ryglowego. Nie są to oryginalne drzwi, ale dają wyobrażenie gabarytów tych prawdziwych, których waga przekracza kilka ton. Najwięcej emocji w sali Skarbiec wzbudza wyeksponowana sztaba złota. Można jej dotknąć, a nawet spróbować ją podnieść! To właśnie w postaci takich sztab, ważących ok. 12,4 kg

i posiadających certyfikat Londyńskiego Stowarzyszenia Rynku Kruszców, złoto jest wymieniane pomiędzy bankami, stanowiąc m.in. strategiczny składnik rezerw dewizowych. W tej sali umieściliśmy również skrzynię skarbcową, arcydzieło sztuki kowalskiej z XVIII w. z misternym mechanizmem, który uniemożliwiał sforsowanie zabezpieczeń przez przypadkową osobę, oraz zaprezentowaliśmy kolekcję złotych monet z całego świata. Część z nich z pewnością podróżowała w tego rodzaju skrzyniach.

Sala 9

Wojny

Sala Wojny opowiada o egzystencji społeczeństw i problematyce ekonomicznej w czasie dwóch wojen światowych (1914–1918 oraz 1939–1945). Dramatyczne wydarzenia zostały zilustrowane przez pryzmat strat materialnych i wojennych zniszczeń oraz z perspektywy ludzkich doświadczeń i przeżyć. Prezentowane w tej sali pamiątki historyczne – dokumenty tożsamości, książeczki pracy i karty żywnościowe – obrazują eksploatacyjną politykę gospodarczą okupantów i dają wyobrażenie o trudach tamtej codzienności.

W gablotach można obejrzeć historyczne dokumenty, archiwalne zdjęcia oraz środki płatnicze wprowadzone na okupowanych ziemiach polskich w czasie I i II wojny światowej. Niektóre z nich mają unikatowy charakter, jak wewnętrzna waluta okupacyjna ustanowiona przez Niemców w 1940 r. na terenie łódzkiego getta.

Sugestywna, niepokojąca scenografia sali nawiązuje do historycznego kontekstu, a zwiedzanie tej części ekspozycji przypomina spacer po zniszczonym wojną mieście.

Spodlarka wojenna

War Economy

Składowo szereg polityk gospodarczych państwa
skupiających uwagę państwa polskiego na
najwyższego szczebla, aby zapewnić polskiemu
państwu prowadzenie wojny

Wojenna inna
Blokada cen
Reglamentacja

Dostępny obywatelom
niemalże

Kontrola produkcji
fabrykarskiej

Wojenne
losy
polskiego
złota

The wartime
fate of the
Polish
gold

16
1910

SICHERGEST

FREIWKAMI

Im Dienst

BEKAN

Strassen
stelerer bed
werbepoliz
sung. Über
hellgebot
Polzeibe
eine Nach
Wer Die
hellbietet
behande

Sala 10

PRL

Sala PRL prezentuje najważniejsze zagadnienia związane z ekonomią, bankowością i finansami czasu realnego socjalizmu. Scenografia i oprawa graficzna tej części ekspozycji symbolicznie odzwierciedlają klimat Polski Ludowej. Górna część sali nawiązuje do wzniosłych haseł propagandowych i oficjalnie głoszonej ideologii. Strefa dolna z kolei daje wyobrażenie o standardzie życia przeciętnego obywatela i rzeczywistym poziomie rozwoju gospodarczego kraju.

Liczne zdjęcia umożliwiają wgląd w realia codziennego życia i spojrzenie na czasy PRL z perspektywy zwykłych obywateli, doświadczających skutków „gospodarki niedoborów”. Ilustracją prezentowanych zagadnień są zestawienia średnich płac i cen podstawowych produktów w kolejnych dekadach Polski Ludowej. W gablotach można zobaczyć m.in. kartki żywnościowe, bony towarowe PeKaO, książeczki oszczędnościowe i walutowe oraz ulotki opozycyjne dotyczące postulatów gospodarczo-społecznych z lat 70. i 80. XX w.

PERSPEKTYWICZNY
PROGRAM PARTII
—POMOSTEM
W XXI WIEK

Sala 11

Upadek komunizmu

Sala Upadek komunizmu stanowi syntezę najważniejszych zagadnień gospodarczych ilustrujących okres przejścia od gospodarki centralnie planowanej, nakazowo-rozdziałowej, do gospodarki wolnorynkowej. Ekspozycja poświęcona tematyce transformacji gospodarczej jest uzupełnieniem i symbolicznym zamknięciem czasów PRL. W tej części wystawy można prześledzić najważniejsze procesy i reformy, które doprowadziły do odbudowy gospodarki wolnorynkowej oraz odrodzenia rynku finansowego i kapitałowego. Opowieść w sali Upadek komunizmu kończy przypomnienie denominacji złotego – reformy walutowej, która była

zwieńczeniem pierwszego etapu transformacji gospodarczej. 1 stycznia 1995 r. Narodowy Bank Polski rozpoczął operację wymiany pieniędzy, czyli zastąpienia „starych” złotych nowymi w relacji – 10 000 : 1. W obiegu pojawiły się wówczas nowe znaki pieniężne: monety oraz banknoty z serii „Władcy polscy”, których projekty przygotował artysta plastyk, Andrzej Heidrich. W gablocie można zobaczyć różne nominały sprzed i po denominacji, dzięki czemu łatwo porównać wartość i szatę graficzną starych i nowych złotych.

Solidarność

„Nie ma Wolności bez Solidarności”

„Przyszłość Polski zależy od Was i musi od Was zależeć. To jest Wasz wybór – to jest nasza przyszłość i nasza nadzieja. I na nas nie może być oparcia, żeby przyszłość tego naszego kraju i naszego społeczeństwa.”

„Solidarność” – pierwszy niezależny związek zawodowy w Polsce, który doprowadził do upadku komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej.

INDYDEK KOMUNIZMU
WŁADZIMIEJ
1989-199

UPADEK KOMUNIZMU

PRZYSPIESZENIE

Informational panels with text and images, including a portrait of a man.

Sala 12

Giełda i rynki finansowe

Sala Giełda i rynki finansowe to wprowadzenie do dynamicznego świata współczesnych finansów, w którym inwestorzy nieustannie obracają akcjami, obligacjami oraz innymi aktywami. Po wejściu do pomieszczenia uwagę zwracają centralnie umieszczone charakterystyczne tickery giełdowe, na których wyświetlane są notowania akcji spółek z Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Wagę tego, że szybki dostęp do informacji jest podstawą funkcjonowania uczestników rynków finansowych, podkreśla również ściana monitorów, na której widać aktualizowane na bieżąco oficjalne kursy

walutowe podawane przez NBP, a także cenę złota. Prezentacje multimedialne przybliżają ewolucję, jaką przeszły giełdy na przestrzeni wieków, oraz pozwalają zrozumieć rolę rynków finansowych we współczesnej gospodarce. W sali znajdują się też eksponaty związane z giełdową rzeczywistością, m.in. czerwone szelki kojarzone z zawodem maklera oraz próbki surowców, którymi najczęściej handluje się na światowych rynkach towarowych. Nie zabrakło też dzwonu giełdowego – każdy gość może w ten wyrazisty sposób zasygnalizować początek i koniec swojej wizyty.

Sala 13

Nowoczesne systemy płatnicze

Sala Nowoczesne systemy płatnicze przybliży zagadnienia związane z pieniądzem bezgotówkowym. Płatności przy użyciu karty, telefonu, zegarka czy przelewu natychmiastowego stały się ważną częścią naszych zwyczajów płatniczych. Nad sprawnością i bezpieczeństwem polskiego systemu płatniczego czuwa zaawansowana infrastruktura techniczna oraz wiele instytucji. Narodowy Bank Polski odgrywa tu szczególnie ważną rolę regulatora przepisów i nadzorcy nad systemami, które gwarantują szybki

i bezpieczny przepływ pieniędzy między ludźmi i podmiotami gospodarczymi. W tej sali można dowiedzieć się m.in., jak wygląda operacja płatności kartą, w jaki sposób rozliczają się między sobą banki komercyjne, a także poznać najnowsze trendy ze świata nowoczesnych finansów. Dodatkowo każdy, kto zastanawiał się kiedyś, jak działa bankomat, może zajrzeć do wnętrza tego urządzenia i sprawdzić od strony technicznej zastosowane w nim mechanizmy przeliczania i wydawania gotówki.

© Oberthur 2013

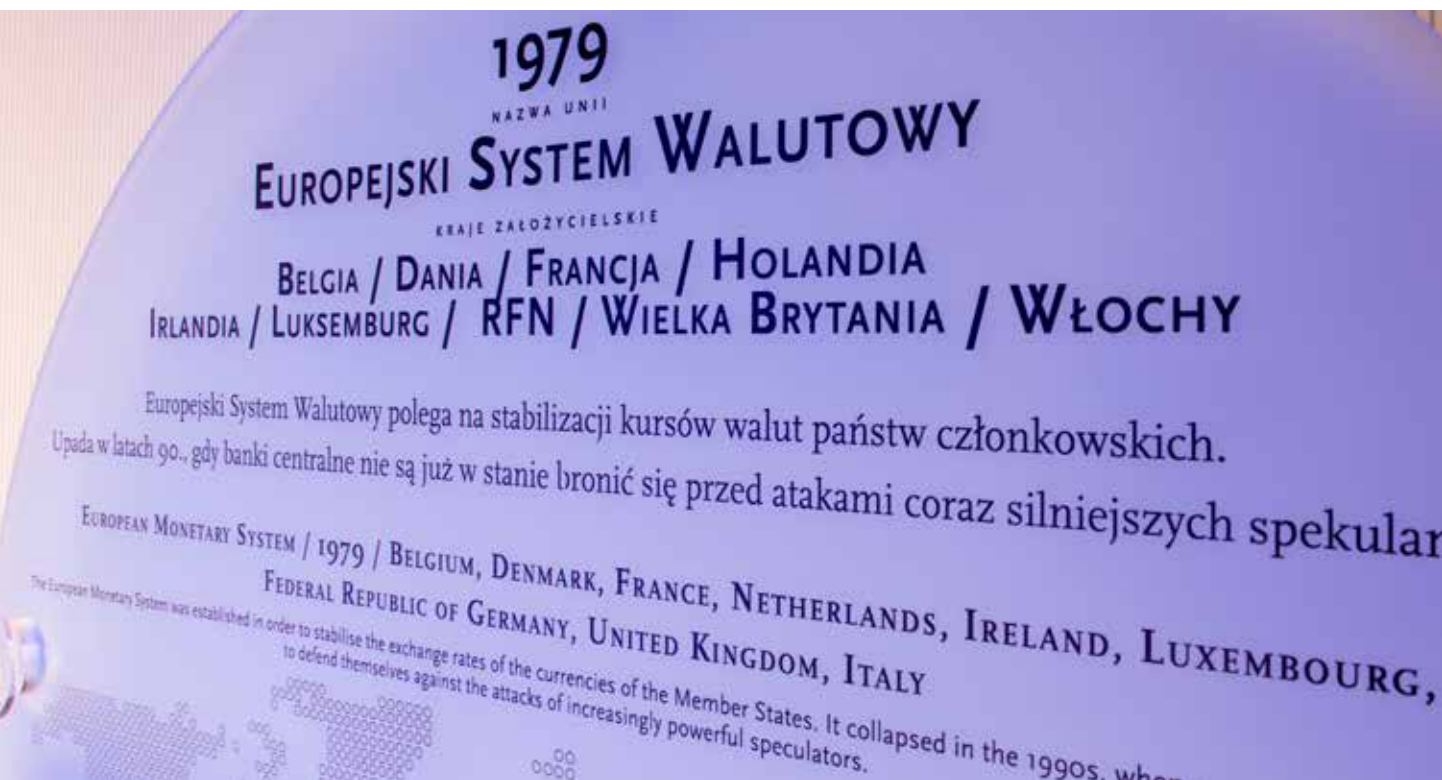

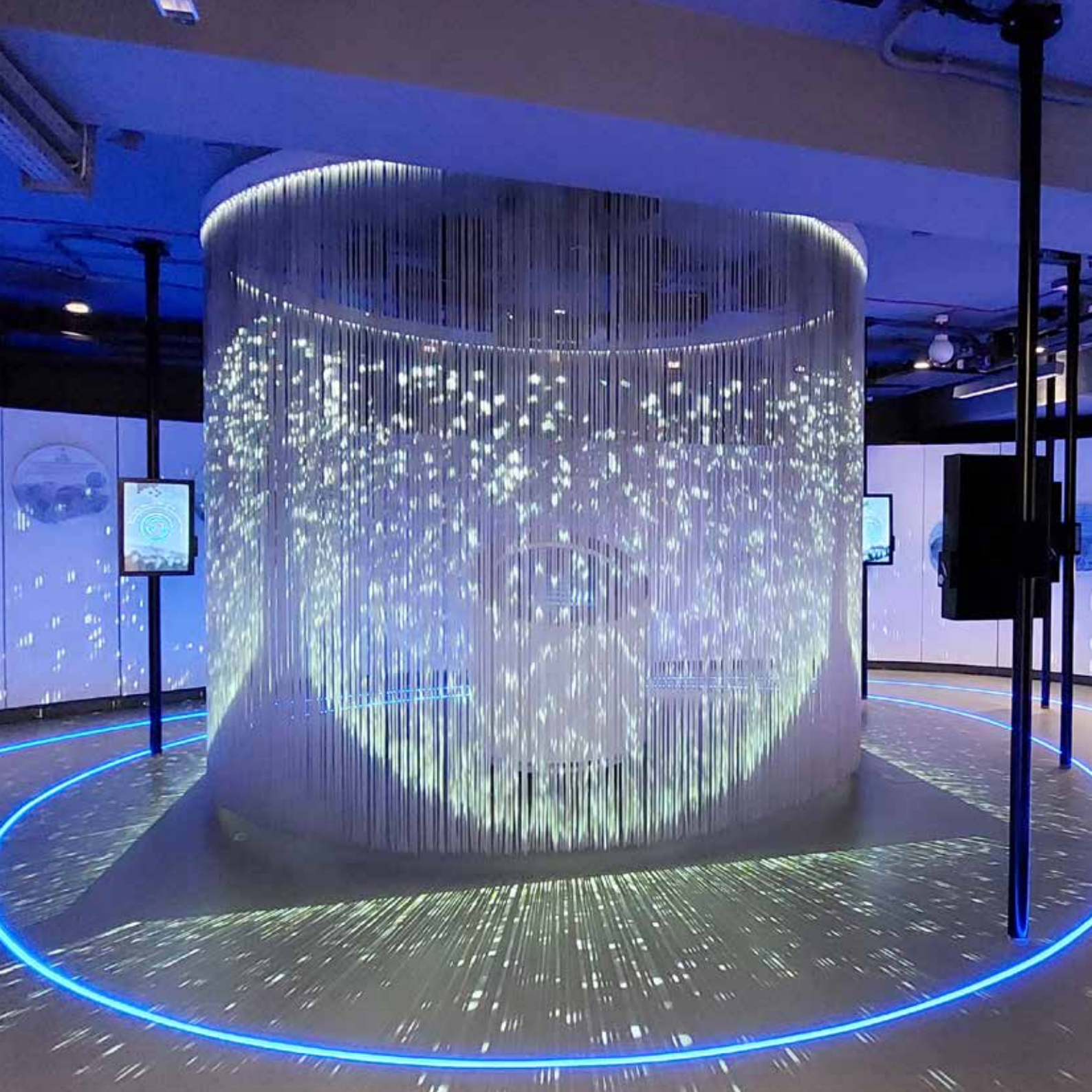
Sala 14

Unie walutowe i gospodarcze

Sala Unie walutowe i gospodarcze opowiada o międzynarodowej integracji gospodarczej. Zanim powstała Unia Europejska, na świecie istniały różne formy współpracy pomiędzy państwami, zarówno w postaci wspólnot gospodarczych, jak i walutowych. Takie sojusze jednoczą kraje – ułatwiają wymianę handlową, wpływają na ujednoczanie polityki monetarnej zrzeszonych państw i pomagają zapewnić mieszkającym w ich granicach obywatelom ten sam poziom ochrony praw,

bezpieczeństwa i rozwoju. Zwiedzający znajdą tutaj informacje o historycznych koalicjach z XIX i XX w., takich jak Łacińska Unia Monetarna, Skandynawska Unia Walutowa czy tzw. blok szterlingowy oraz o współczesnej Unii Europejskiej. Na środku sali można zajrzeć do studni wiedzy zawierającej dodatkowe informacje dotyczące Unii Europejskiej, instytucji z nią związanych oraz mechanizmów regulujących jej funkcjonowanie. W gablotach prezentowane są banknoty i monety euro.

Sala 15

Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

Sala Twórca pieniądza i produkcja pieniądza jest stylizowana na halę produkcyjną. Prezentowane tu eksponaty pozwalają poznać proces powstawania banknotów i monet, począwszy od projektu artysty po produkt finalny, czyli „gotówkę”, która trafia do naszego portfela. Na ekspozycji można także obejrzeć polskie banknoty i monety kolekcjonerskie, z których część zdobyła nagrody na międzynarodowych konkursach numizmatycznych, oraz posłuchać ciekawych wywiadów

z projektantami znaków pieniężnych. W Polsce wyłączne prawo emisji pieniądza ma Narodowy Bank Polski, który decyduje nie tylko o ilości pieniądza w obiegu, lecz także o jego stronie graficznej. Autorem emitowanych od prawie 50 lat przez NBP banknotów obiegowych jest Andrzej Heidrich (1928–2019). Na ekspozycji zgromadziliśmy zarówno pierwsze projekty Heidricha, wykonane na konkurs ogłoszony przez NBP w latach 60. XX w., jak i liczne projekty z lat późniejszych.

PRODUCTION
produkcja

spawanie cięcie szlifowanie

znak wodny
watermark

produkcja banknotów
banknote production

banknoty w pigułkach

nerskie

inspiracje

Sala 16

Pieniądz w sztuce

Pieniądze towarzyszą ludziom od dawna. Wpływają na nasze życie, decydują o powodzeniu i pozycji społecznej, ułatwiają lub utrudniają wykorzystanie życiowych szans. Nic zatem dziwnego, że wzbudzają silne emocje. Złożoną naturę pieniądza ukazują artyści, wnikliwi obserwatorzy społeczeństwa, którzy od wieków wykorzystują ten temat do zilustrowania poważnych biblijnych tematów, mitologicznych metafor, świeckich i religijnych alegorii, a także do udzielania wskazówek etycznych ukrytych w moralizatorskich scenach

z codziennego życia różnych epok. Sala Pieniądz w sztuce przypomina nam o dobrej i mrocznej stronie pieniądza i, szerszej, ekonomii.

Niezwykłym elementem scenografii tej sali jest podświetlona posadzka ozdobiona kompozycją ułożoną ze słów opisujących przeciwstawne cechy – chciwość-wielkoduszność, oszustwo-uczciwość, skąpstwo-hojność, ubóstwo-bogactwo. To od nas zależy, na którą stronę wychylimy wskaźnik własnego postępowania.

QUENTIN MATSYS, BANKIER I JEGO ŻONA
1514, LUVR, PARYŻ

Teksty opracowali:

- Anna Brzyska
- Natalia Ćwik
- Katarzyna M. Rokosz
- Adam Skręta

NASZ ZESPÓŁ

Sekcja Działań Naukowych

Zespół, którym kieruję, odpowiada za szeroko rozumiane zarządzanie wiedzą. Wśród nas są historycy, muzealnicy, edukatorzy, pasjonaci historii finansów i numizmatyki, entuzjaści nowych technologii finansowych.

Nasz Zespół przygotowuje różnorodne materiały merytoryczne: treści na ekspozycję, wystawy, publikacje, teksty na temat eksponatów i historii społeczno-gospodarczej. Współpracujemy także z innymi departamentami NBP – w roli konsultantów lub w procesie tworzenia nowych treści na ekspozycję Centrum Pieniądza NBP i do rozmaitych publikacji. Chętnie wspieramy również inicjatywy zewnętrzne – np. konsultujemy scenariusze filmów dokumentalnych i edukacyjnych na temat polskiego pieniądza i bankowości, opiniujemy publikacje na temat historii finansów, występujemy jako prelegenci na konferencjach. Nasi eksperci aktywnie wspierają pozostałe sekcje Centrum Pieniądza NBP, m.in. przy tworzeniu oferty edukacyjnej, szkoleniu merytorycznym animatorów czy w procesie typowania zbiorów do kolekcji.

Na bieżąco monitorujemy również stan merytoryczny ekspozycji i rekomendujemy zmiany, uzupełnienia, rearanżacje, a następnie realizujemy projekty z tym związane. Dbamy o to, aby informacje prezentowane na ekspozycji były zawsze aktualne, ciekawie podane i dostosowane do potrzeb odbiorców.

Jednym z naszych flagowych działań jest przygotowywanie wystaw plenerowych, które prezentujemy w Centrali NBP, oddziałach okręgowych oraz w przestrzeni publicznej. Proponujemy tematy, pozyskujemy ekspertów do współpracy, opracowujemy treści, koordynujemy proces prac nad grafiką, przygotowujemy teksty edukacyjne na temat wystaw i – tam, gdzie to możliwe – zapewniamy oprowadzanie kuratorskie.

Opracowujemy teksty o charakterze edukacyjnym, popularnonaukowym, historycznym czy publicystycznym. Regularnie udzielamy się na łamach „Bankoteki”, tworzymy treści do różnorodnych publikacji, na wystawy, do multimediiów oraz do prezentacji na konferencjach i seminariach.

Ponadto od kilku lat przygotowujemy bogato ilustrowane kalendarze ścienne Centrum Pieniądza NBP, które są dystrybuowane wśród zwiedzających oraz w innych placówkach kulturalnych.

Warto również wspomnieć, że aktywnie rozwijamy kontakty z innymi instytucjami. Współpracujemy z muzeami i placówkami edukacyjnymi w Polsce i za granicą. Chętnie dzielimy się naszymi doświadczeniami z kolegami i koleżankami z innych banków centralnych.

■ **Natalia Ćwik**

Sekcja Nadzoru nad Zbiorami

Zespół, którym kieruję, sprawuje profesjonalną opiekę nad obiektami o szczególnym znaczeniu historycznym, naukowym i artystycznym. Działania koncentrujemy na pracy ze zbiorami własnymi NBP oraz obiektami użyczonymi przez instytucje zewnętrzne.

Podstawowe zadania Sekcji to zarządzanie zbiorami, w tym pozyskiwanie artefaktów do zbiorów Centrum Pieniądza NBP i na wystawę stałą, ewidencjonowanie, znakowanie, merytoryczne opracowanie, przechowywanie, kontrola zbiorów i ewidencji oraz digitalizacja eksponatów wchodzących w skład kolekcji NBP. Nasz standard pracy ze zbiorami określają współtworzone przez zespół wewnętrzne regulacje i przepisy dotyczące zbiorów NBP. Tworzymy elektroniczne inwentarze zbiorów poprzez wprowadzanie danych o obiektach oraz ich fotografii do systemów służących ewidencji i zarządzaniu zbiorami. Zbiory własne sukcesywnie digitalizujemy. Tym samym zwiększa się liczba wizerunków cyfrowych obiektów Centrum Pieniądza NBP. Udostępniane materiały ikonograficzne wspierają potrzeby edukacyjne, wydawnictwa własne oraz oddziałów okręgowych NBP, a także podmiotów zewnętrznych.

Zespół przygotowuje opracowania merytoryczne obiektów, co przekłada się na upowszechnianie wiedzy o poszczególnych elementach zbiorów. Na potrzeby wewnętrzne NBP oraz na wnioski podmiotów zewnętrznych przygotowujemy opracowania, opinie i udzielamy wsparcia eksperckiego z zakresu

numizmatyki. Publikujemy również materiały naukowe i popularnonaukowe o zbiorach. Nasze działania popularyzatorskie to także udział w konferencjach naukowych, obecność w serwisach internetowych NBP oraz uruchomienie cyfrowego dostępu do kolekcji na stronie internetowej Centrum Pieniądza NBP.

Ważną część pracy zespołu, kluczową dla dobrostanu posiadanych zbiorów, to stałe monitorowanie warunków środowiska, w którym znajdują się artefakty – prowadzenie pomiarów wilgotności i temperatury na wystawie stałej, ekspozycji na tzw. antresoli i w magazynach. Jednocześnie wypracowujemy wytyczne konserwatorskie dla zbiorów NBP i ekspozycji Centrum Pieniądza NBP oraz przygotowujemy cykliczne przeglądy stanu zachowania dóbr kultury NBP zakończone raportem i wskazaniem tych egzemplarzy, które wymagają konserwacji.

Sekcja Nadzoru nad Zbiorami bierze czynny udział w przygotowywaniu merytorycznych zmian i rearanżacji wystawy stałej oraz ekspozycji na tzw. antresoli poprzez umieszczanie tam nowych eksponatów i opracowanie ich opisów. Realizujemy kwerendy tematyczne w zasobach Departamentu Emisyjno-Skarbcowego, co pomaga nam systematycznie zastępować eksponaty wypożyczone obiektami własnymi NBP. Ofertę wystawienniczą wzbogacamy cyklicznie o prezentację najnowszych emisji monet kolekcjonerskich.

■ Anna Sembiring

Sekcja Udostępniania Ekspozycji

Zespół, którym kieruję, ma bezpośredni wpływ na to, czy zwiedzający Centrum Pieniądza NBP będą chcieli tu wrócić i czy polecą naszą placówkę znajomym. Działamy wielotorowo – odpowiadamy zarówno za bezpośrednią obsługę zwiedzających na ekspozycji, jak i za prawidłowe funkcjonowanie systemów elektronicznych, sprzętu technicznego i elementów scenografii.

Zapewniamy naszym gościom komfort zwiedzania, organizujemy pracę animatorów, obsługujemy telefon informacyjny i adres e-mailowy Centrum Pieniądza NBP, doglądamy systemu rezerwacji i uczestnictwa w programie edukacyjnym.

Duża część naszych obowiązków to planowanie nadzoru nad ekspozycją i... opieki nad zwiedzającymi. Animatorzy muszą być merytorycznie przygotowani na różne, nawet podchwytliwe pytania, a obsługa zwiedzających, w tym rezerwacja zajęć prowadzonych przez animatorów, dobrze skoordynowana. Na bieżąco, jeśli tylko zajdzie taka potrzeba, rozwiązujemy sytuacje kryzysowe (zmniejszamy kolejki, wzywamy pomoc do osób, które zasłabły).

Odpowiadamy także za przygotowanie treści merytorycznych i ogłoszeń o dostępności ekspozycji na stronę www.cpnbp.pl oraz do pozostałych kanałów społecznościowych NBP. Współpracujemy przy organizacji wydarzeń

specjalnych, takich jak Noc Muzeów czy zima w mieście, oraz przy tworzeniu oferty edukacyjnej.

Duża część naszych obowiązków jest jednak niewidoczna – to bieżący nadzór techniczny nad scenografią i aplikacjami multimedialnymi oraz nieustanne jej udoskonalanie i modernizowanie. Bez codziennego sprawdzania wszystkich elementów technicznych ekspozycji i szybkiego usuwania awarii ekspozycja świeciłaby czarnymi ekranami, nie można by wydrukować imiennych biletów pamiątkowych, złamać szyfru otwierającego sejf w skarbcu czy przeprowadzić wywiadu z wirtualnymi postaciami wybitnych polskich ekonomistów.

To nasz zespół czuwa nad stabilną i bezawaryjną pracą multimedialnych znajdujących się w Centrum Pieniądza NBP. Uczestniczymy w ciągłym monitorowaniu jakości technicznej i wizualnej wystawy stałej, dbając o to, by wszystkie urządzenia, aplikacje i inne technologie interaktywne działały sprawnie oraz bez zakłóceń. Uczestniczymy także w pracach wspierających rozwój i modyfikacje już uruchomionych multimedialnych i aplikacji.

Innymi słowy – jesteśmy jak zegarmistrz, który zawsze wie, co zrobić, aby skomplikowany mechanizm zegarowy działał bez zarzutu.

■ Iwona Szymańska-Jasińska

Animatorzy w Centrum Pieniądza NBP

Animator, czyli kto? Według słownika języka polskiego to ten, który ożywia, zachęca, wzbudza zainteresowanie. Od animatora wymaga się zatem wiedzy, pomysłowości, wyobraźni, intuicji, empatii, ale także zdolności organizatorskich i... aktorskich, gdyż codziennie występuje przed liczną i zróżnicowaną publicznością.

O ile o wyjątkowości Centrum Pieniądza NBP stanowią unikatowe zbiory Narodowego Banku Polskiego, o tyle o zadowoleniu odwiedzających nas gości decyduje przede wszystkim jakość obsługi. Wszyscy wiemy, jak ważne jest pierwsze wrażenie. W Centrum Pieniądza NBP robią je animatorzy, ponieważ mają bezpośredni kontakt ze zwiedzającymi i mogą sprawić, żeby nasi goście poczuli się mile widziani i szanowani, a ich potrzeby zauważone.

Obsługując recepcję, animatorzy Centrum Pieniądza NBP muszą mieć oko na wszystko. Kiedy trzeba wstrzymać wejście kolejnych gości, bo został wyczerpany limit osób, które mogą jednocześnie oglądać ekspozycję, z wdziękiem przeproszą za konieczność dłuższego poczekania w kolejce. Na ich barkach leży odpowiedzialność za płynne kierowanie ruchem zwiedzających i stworzenie każdemu możliwie najbardziej komfortowych warunków do zapoznania się z wystawą. Animatorzy wskazują miejsca, w których można odpocząć, napić się wody, przewinąć dziecko. Pomagają obsłużyć audioprzewodniki, interaktywne tabliczki, wyszukać konkretny eksponat. Na prośbę

rodziców odnajdują zagubione w salach dzieci, a na prośbę dzieci – zagubionych rodziców. O profesjonalnym podejściu do obsługi zwiedzających świadczy też m.in. ich strój. Takie same czarne koszulki polo i szare marynarki pozwalają naszym gościom na łatwą identyfikację osoby mogącej służyć im pomocą podczas zwiedzania poszczególnych części wystawy.

Bez animatorów zbiory NBP pozostałyby martwe i nieme, dzięki nim „ożywają”. Ustami dyżurujących w salach animatorów opowiadają niezwykle historie, na długo zapadające w pamięć naszych gości. Dzieje się tak, ponieważ od osób obsługujących ekspozycję w Centrum Pieniądza NBP oczekujemy nie tylko wiedzy merytorycznej z zakresu historii gospodarczej, historii pieniądza, bankowości centralnej, funkcjonowania giełdy i rynków finansowych, ale

ANIMATORZY W LICZBACH

- Liczba animatorów w Centrum Pieniądza NBP w 2021 r.: **25**
- Łączna liczba animatorów w latach 2016–2021: **50**
- Liczba animatorów, którzy są częścią naszego zespołu od otwarcia placówki podczas Nocy Muzeów w 2016 r. do dzisiaj: **5**

Agata Bulak jest animatorem od otwarcia Centrum Pieniądza NBP w 2016 r.

i umiejętności dostosowania przekazu do wieku odbiorcy. Trzeba wyjaśnić funkcje Narodowego Banku Polskiego i zawłości polityki pieniężnej nastolatkowi? Poszukać zabezpieczeń na polskich banknotach razem z seniorem? Wskazać kolekcjonerowi lokalizację denara *Princes Polonie* lub talara targowickiego? A może wspólnie z ośmiolatkiem odkryć, czym ludzie płacili, gdy nikt nawet nie śnił o monetach i banknotach? Dla naszych animatorów to codzienność. Podobnie jak prowadzenie lekcji i warsztatów dla uczniów wszystkich typów szkół oraz oprowadzanie grup zorganizowanych. Profesjonalizm, elastyczność i otwartość na potrzeby zwiedzających sprawiają, że pod koniec zajęć często rozlegają się oklaski, ściana w pokoju animatorów zapełnia się pisemnymi podziękowaniami od zadowolonych uczniów i nauczycieli, a media społecznościowe pełne są pozytywnych opinii o jakości animacji w Centrum Pieniądza NBP.

We współpracy z animatorami powstają scenariusze lekcji na ekspozycji (np. *Orzeł czy reszka, gdzie zwierzak mieszka?; Pieniądz. Mały przedmiot, wielka historia; Bank Centralny*), zajęcia do programów zima/lato w mieście (np. *Na tropach złotego, Od denara do złotego, Poznaj Centrum Pieniądza zmysłami*) oraz scenariusze oprowadzań po ekspozycji (np. ścieżka poświęcona wojennym losom polskiego złota czy ikonografii polskich banknotów). Opierając się na doświadczeniach zebranych podczas zajęć prowadzonych z grupami szkolnymi, animatorzy pomagają układać i modyfikować karty pracy, a wprowadzane przez nich ćwiczenia i aktywności podnoszą nie tylko atrakcyjność, ale przede wszystkim efektywność lekcji. Animatorzy uczestniczą również w nagraniach filmów edukacyjnych (np. cykl filmów *Śladami polskiego pieniądza*, udostępnionych na stronie www.cpnbp.pl).

KTO MOŻE ZOSTAĆ ANIMATOREM W CENTRUM PIENIĄDZA NBP

Wśród animatorów mamy dużo studentów, którzy łączą pracę w Centrum Pieniądza NBP ze studiami, jednak status studenta nie jest wymogiem koniecznym. Naszym animatorem może zostać osoba:

- w wieku od 18 do... 100 lat
- posiadająca co najmniej średnie wykształcenie
- posługująca się poprawną polszczyzną
- potrafiąca dostosować przekaz do wieku odbiorcy
- posiadająca podstawową wiedzę z zakresu historii pieniądza, bankowości centralnej, gospodarki oraz ekonomii
- umiejąca porozumieć się w języku angielskim
- odznaczająca się wysoką kulturą osobistą
- łatwo nawiązująca kontakt z innymi.

Organizacja wydarzeń specjalnych takich jak Noc Muzeów, mikołajki, rozgrywki muzealnych gier edukacyjnych nie byłaby możliwa bez animatorów, zapewniających sprawny przebieg wydarzeń i czuwających nad tym, żeby nic nie zakłóciło naszym gościom dobrej zabawy.

W Centrum Pieniądza NBP dbamy o rozwój i o stałe podnoszenie kompetencji naszych animatorów. Kandydaci na animatorów biorą udział w obowiązkowych szkoleniach wstępnych, podczas których uczestniczą w wykładach dotyczących historii pieniądza i bankowości centralnej, a w ciągu roku organizowane są spotkania tematyczne poświęcone

treściom prezentowanym na wystawie oraz doskonalące umiejętności pracy z różnymi grupami wiekowymi. W 2018 r. wprowadziliśmy funkcję tutora, którą pełnią animatorzy wyróżniający się wiedzą oraz umiejętnościami. Tutorzy wspierają mniej doświadczonych kolegów swoimi radami, wyjaśniają wątpliwości związane z merytoryką lub metodyką zajęć, prowadzą lekcje pokazowe. Działania te przekładają

się na jakość oferty edukacyjnej naszej placówki i poprawę satysfakcji zarówno uczestników zajęć, jak i samych animatorów, deklarujących, że we współpracy z Centrum Pieniądza NBP najbardziej cenią sobie możliwość poszerzenia własnej wiedzy, dzielenia się nią z innymi oraz kontakty z ludźmi.

■ *Iwona Szymańska-Jasińska*

WĘDRÓWKA SZLAKAMI EDUKACJI

Muzeum pieniądza jako narzędzie edukacji ekonomicznej

Bogactwo oferty Centrum Pieniądza NBP, na którą składają się różnorodne, skierowane do wszystkich grup wiekowych działania edukacyjne na ekspozycji i szeroki wybór tematycznych materiałów edukacyjnych w wersji papierowej i online oraz imponująca liczba zwiedzających, stawiają nas w czołówce światowych muzeów pieniądza.

Edukacja ekonomiczna jest ważnym elementem misji Narodowego Banku Polskiego. Zależy nam na tym, aby Polacy rozumieli mechanizmy ekonomii i aby podejmowali świadome, roztropne decyzje dotyczące finansów osobistych, to one – w sumie – przekładają się na dobrobyt całego państwa. Badania potwierdzają związek pomiędzy poziomem PKB a stopniem świadomości ekonomicznej – ich wzrost idzie w parze. Dlatego NBP stale poszerza wachlarz działań edukacyjnych, dostosowując je do potrzeb i oczekiwań odbiorców. Utworzenie w 2016 r. dostępnego dla szerokiej publiczności centrum edukacyjno-wystawienniczego to jedna z takich inicjatyw. Działalność Centrum Pieniądza NBP doskonale wpisuje się w trendy światowe, a nasze Centrum często jest

odnośnikiem dla podobnych (już istniejących lub dopiero tworzonych) placówek.

Rola muzeum i zmieniające się funkcje instytucji kulturalnych

Gdy piszemy te słowa w 2021 r., warto podkreślić, że pandemia COVID-19 zmieniła sposób, w jaki dotąd myśleliśmy o instytucjach muzealnych. Nie uniknęły one transformacji w nowych warunkach. Jedną z międzynarodowych organizacji je zrzeszających – ICOM (International Council of Museums) – zaproponowała przededefiniowanie roli muzeum: z fizycznego miejsca na szeroko, także abstrakcyjnie (tj. w oderwaniu

Edukacja ekonomiczna – definicja

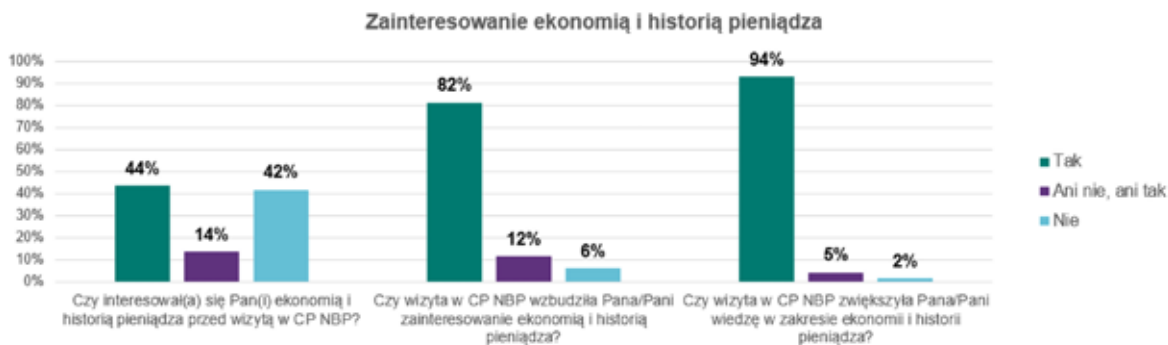
Proces uczenia i uczenia się ekonomii i wszystkich jej dyscyplin, posługiwanie się wiedzą uzyskaną w procesie nauczania w praktyce gospodarczej oraz kształtowanie świadomości i wyobraźni ekonomicznej niezbędnej do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej powszechnie panującej w skali globalnej.

Źródło: „Edukacja ekonomiczna polskiego społeczeństwa”, B. Noga, M. Noga, A. Dejnaka, 2019

Wizyta w Centrum Pieniądza NBP zwiększa wiedzę z zakresu ekonomii i historii pieniądza

- Zdecydowana większość badanych (82%) potwierdziła, że wizyta wzbudziła ich zainteresowanie tematyką ekonomii i pieniądza. **Prawie wszyscy pytani (94%) ocenili, że wizyta w CP NBP zwiększyła ich wiedzę z zakresu historii pieniądza i ekonomii.**

Źródło: Badanie ankietowe ze zwiędzającymi indywidualnie, n=790.

Źródło: „Raport z badania satysfakcji zwiędzających Centrum Pieniądza NBP im. Sławomira S. Skrzyпка”, NBP 2018

od konkretnej lokalizacji), rozumianą przestrzeń dialogu na temat przeszłości i przyszłości.

Zmiany te są odzwierciedlone również w sposobie działania Centrum Pieniądza NBP. Od 2020 r. aktywnie (czy też aktywniej niż dotąd) rozwijamy naszą ofertę online. Coraz częściej i śmieiej inicjujemy debaty na ważne tematy, nie tylko związane *stricto* z eksponatami, ale też szerzej: dotyczące historii społeczno-gospodarczej, która jest niezbędnym kontekstem historii pieniądza w Polsce i na świecie.

Po co bankowi centralnemu placówka edukacyjna (i odwrotnie)?

Jakie działania edukacyjne może podejmować bank centralny? Możliwości są nieograniczone. Podstawą dobrej edukacji jest sformułowanie celu. Edukacja bowiem, wedle wielu

definicji, to proces zmiany, którego ostatecznym celem jest podnoszenie jakości życia jednostek i społeczeństw, zaś kierunek tej zmiany określony jest normami społecznymi i wartościami cenionymi w danej społeczności. Narodowy Bank Polski realizuje ten cel, edukując na temat historii pieniądza i mechanizmów świata finansów.

Narodowy Bank Polski sięga po wiele narzędzi wspierających edukację ekonomiczną, takich jak konkursy, projekty, publikacje, dofinansowywanie zewnętrznych inicjatyw czy bezpośrednio przekazywanie wiedzy przez pracowników banku. Do działań edukacyjnych włączają się zarówno pracownicy Centrali w Warszawie, jak i przedstawiciele oddziałów okręgowych NBP. Czym, na tym tle, jest Centrum Pieniądza NBP? Edukacja ekonomiczna jest często kojarzona z nauką zarządzania finansami osobistymi – jest to jednak tylko niewielka część tego zagadnienia. W ramach edukacji ekonomicznej

wartościowe są wszelkie działania, które pomagają zrozumieć odbiorcy mechanizmy gospodarki i zainteresować go zgłębianiem tej wiedzy. Wydaje się, że to zadanie Centrum Pieniądza NBP wykonuje skutecznie – według badań opinii zwiedzających ponad 90% z nich po wizycie w Centrum Pieniądza NBP deklaruje wzrost zaciekawienia ekonomią i historią pieniądza.

Niezapomniane wrażenia

Centrum Pieniądza NBP to jedno z kluczowych ogniw w łańcuchu działań edukacyjnych banku centralnego, ale też miejsce, które pozwala – jak żadne inne – spotkać się bezpośrednio z szeroką publicznością. Odwiedzają nas osoby w każdym wieku, z różnych miast, a nawet krajów, indywidualnie lub w grupie. Centrum otwarte jest dla każdego i jest

przystosowane do obsługi osób z niepełnosprawnościami. Jest czynne 6 dni w tygodniu, bezpłatne, umiejscowione w dogodnej lokalizacji. Poza ogromną dawką wiedzy oferujemy coś jeszcze – coś niepowtarzalnego, trudnego do uzyskania w ramach innych działań edukacyjnych: emocje. Pozytywne wrażenia z wizyty w Centrum pomagają – dosłownie – powiązać dobre wspomnienia z wiedzą o ekonomii, co znacząco ułatwia proces uczenia się. Centrum Pieniądza NBP zostało zaprojektowane w sposób oddziałujący na zwiedzających nie tylko intelektualnie, ale też sensorycznie. Wystrój i atmosfera sal, towarzysząca ekspozycji odpowiednio dobrana muzyka, gra światłem i niesztafopowe rozwiązania architektoniczne, a także (i chyba przede wszystkim) wspierająca obecność i życzliwość animatorów – to wszystko składa się na unikatowe doświadczenie, które zapada w pamięć.

■ *Natalia Ćwik*

Oferta edukacyjna Centrum Pieniądza NBP

- **przeznaczona dla szkół na wszystkich poziomach nauczania**
- **dostosowana do potrzeb uczniów z różnymi formami niepełnosprawności**
- **wykorzystująca metody pracy aktywizujące uczniów**
- **realizowana na ekspozycji oraz w sali edukacyjnej**
- **prowadzona przez animatorów i ekspertów Centrum Pieniądza NBP**

Program obejmuje:

- **zajęcia na ekspozycji**
prowadzone w wybranych salach Centrum Pieniądza NBP z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych lub karty zadań, polecane podczas pierwszej wizyty w Centrum Pieniądza NBP;
- **warsztaty**
prowadzone w sali edukacyjnej z wykorzystaniem specjalnie przygotowanych pomocy dydaktycznych, połączone ze zwiedzaniem sal ekspozycyjnych, których tematyka nawiązuje do przedmiotu zajęć;
- **zwiedzanie Centrum Pieniądza NBP z animatorem**
ogólne lub tematyczne; obejmuje najważniejsze sale Centrum Pieniądza NBP i najciekawsze eksponaty.
Tę formę wizyty polecamy grupom starszej młodzieży, które przyjeżdżają do Warszawy na wycieczkę i dla których pobyt w Centrum Pieniądza NBP jest jedną z wielu atrakcji.

Oferta dla klas 0–3 szkoły podstawowej

0 pieniądzu to i owo

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 0–2 szkoły podstawowej

opis: Uczestnicy zajęć dowiadują się, skąd się wzięły pieniądze, jak zmieniał się ich wygląd i dlaczego na świecie są różne waluty.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Laboratorium autentyczności, Bank centralny, Spotkanie z pieniądzem

czas trwania: 35–45 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 75 min

Nasz polski złoty

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 2–3 szkoły podstawowej

opis: Bohaterem zajęć jest polski złoty. W czasie zajęć uczestnicy poznają rodzimą walutę i jej emitenta – Narodowy Bank Polski. Dowiadują się także, jak powstają banknoty i monety.

sale: Bank centralny, Laboratorium autentyczności, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: 35–45 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 75 min

5 × pieniądzu

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 3 szkoły podstawowej

opis: Pięć bardzo różnych opowieści o pieniądzach: skąd się wzięły, jak wyglądały dawniej, jakie wizerunki znajdują się na współczesnych polskich banknotach obiegowych oraz czy monety zawsze są okrągłe.

sale: Twórca pieniądza i produkcja pieniądza, Antyk–średniowiecze–nowożytność, Gabinet numizmatyka, Skarbiec

czas trwania: około 60 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 90 min

Orzeł czy reszka, gdzie zwierzak mieszka?

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 2–3 szkoły podstawowej

opis: Zajęcia są poświęcone monetom – ich historii, budowie, rodzajom. Rozwiązując zagadki, dzieci podążają tropem zwierząt widniejących na monetach z całego świata. Dowiadują się, dlaczego niektóre państwa umieszczają na swoich monetach wizerunki zwierząt. Jednocześnie poznają proces projektowania i produkcji monet.

sale: Twórca pieniądza i produkcja pieniądza, Antyk–średniowiecze–nowożytność, Gabinet numizmatyka, Skarbiec

czas trwania: 60–90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 90–120 min

Pieniądzem może być wszystko?

warsztaty w sali edukacyjnej

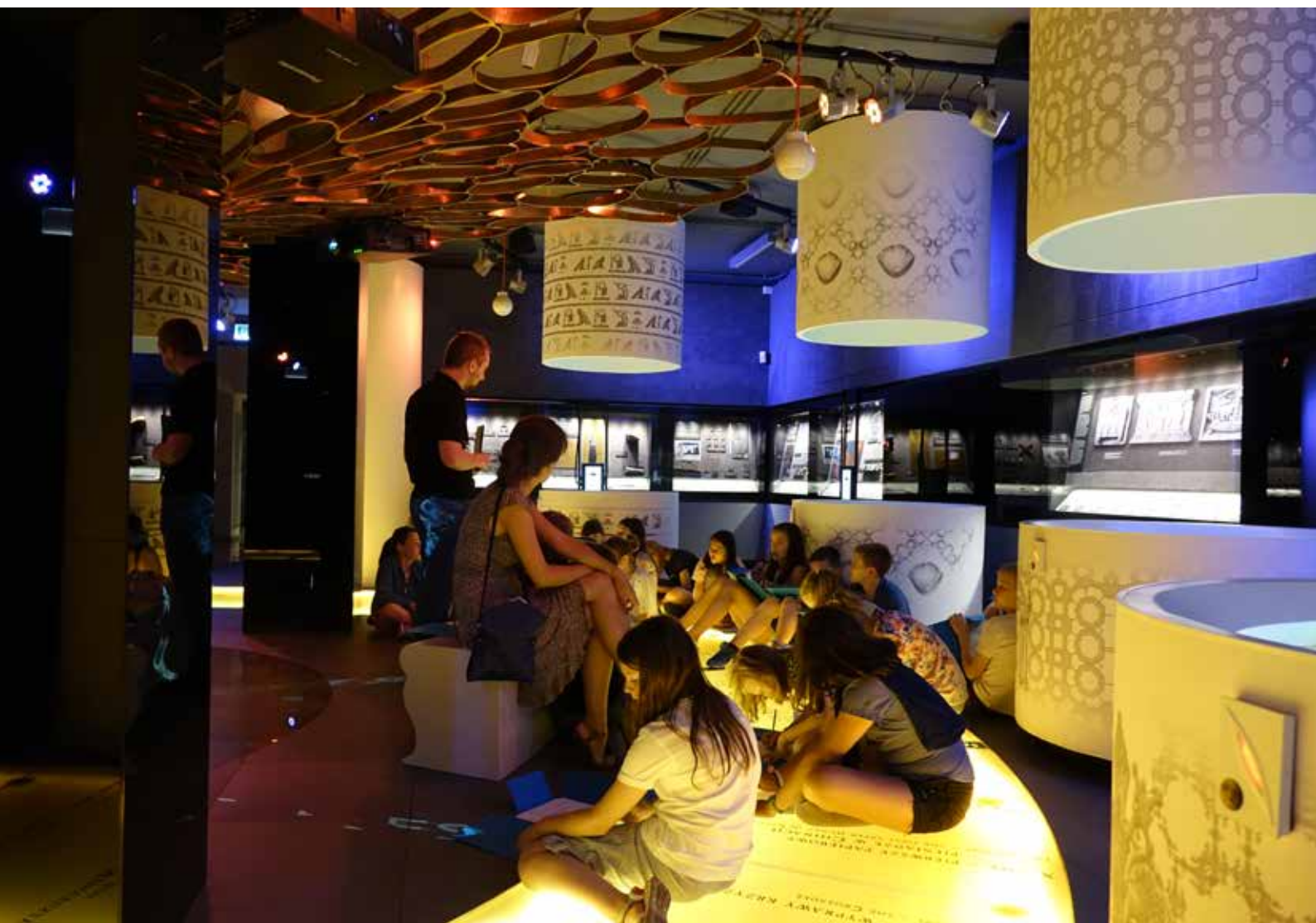
grupa wiekowa: klasy 1–3 szkoły podstawowej

opis: Zanim wynaleziono monety, funkcję pieniądza spełniały inne przedmioty, które nazywamy płacidlami. Aby płacidło zostało uznane za środek wymiany handlowej, musiało spełniać wiele warunków. Warsztaty *Pieniądzem może być wszystko?* wyjaśniają, czym były płacidła, jakich przedmiotów do płacenia używano w różnych rejonach świata i dlaczego.

sale: edukacyjna, Antyk–średniowiecze–nowożytność

czas trwania: około 60 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 90 min

Oferta dla klas 4-6 szkoły podstawowej

5 × pieniądz

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 4 szkoły podstawowej

opis: Pięć bardzo różnych opowieści o pieniądzach: skąd się wzięły, jak wyglądały dawniej, jakie wizerunki znajdują się na współczesnych polskich banknotach obiegowych oraz czy monety zawsze są okrągłe.

sale: Twórca pieniądza i produkcja pieniądza, Antyk–średniowiecze–nowożytność, Gabinet numizmatyka, Skarbiec

czas trwania: około 60 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 90 min

Orzeł czy reszka, gdzie zwierzak mieszka?

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 4 szkoły podstawowej

opis: Zajęcia są poświęcone monetom – ich historii, budowie, rodzajom. Rozwiązując zagadki, dzieci podążają tropem zwierząt widniejących na monetach z całego świata. Dowiadują się, dlaczego niektóre państwa umieszczają na swoich monetach wizerunki zwierząt. Jednocześnie poznają proces projektowania i produkcji monet.

sale: Twórca pieniądza i produkcja pieniądza, Antyk–średniowiecze–nowożytność, Gabinet numizmatyka, Skarbiec

czas trwania: 60–90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – 90–120 min

Był sobie pieniądz

zwiedzanie tematyczne

grupa wiekowa: klasy 4–6 szkoły podstawowej

opis: W czasie zajęć uczniowie poznają etapy rozwoju pieniądza – od pojawienia się pierwszych płacideł, przez wynalezienie monet do powstania pierwszych banknotów. Dowiadują się, jak Narodowy Bank Polski dba o wartość polskiego pieniądza.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Bank centralny, Ulica Bankowa, Skarbiec, Systemy pieniężne

czas trwania: około 60 min zwiedzania; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 90 min

Pieniędzem może być wszystko?

warsztaty w sali edukacyjnej

grupa wiekowa: klasy 4 szkoły podstawowej

opis: Zanim wynaleziono monety, funkcję pieniądza spełniały inne przedmioty, które nazywamy płacidłami. Aby płacić zostało uznane za środek wymiany handlowej, musiało spełniać wiele warunków. Warsztaty *Pieniędzem może być wszystko?* wyjaśniają, czym były płacidła, jakich przedmiotów do płacenia używano w różnych rejonach świata i dlaczego.

sale: edukacyjna, Antyk–średniowiecze–nowożytność

czas trwania: około 60 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniędza NBP – około 90 min

Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

warsztaty w sali edukacyjnej

grupa wiekowa: klasy 5–6 szkoły podstawowej

opis: Tworzenie banknotów to skomplikowany proces, angażujący wiele osób i instytucji. Każdy element banknotu ma określone znaczenie, a liczne zabezpieczenia chronią go przed fałszerstwem. Banknoty to także swego rodzaju wizytówki państw, w których je wyemitowano. Warsztaty wyjaśniają tajniki projektowania i produkcji pieniądza oraz znaczenie poszczególnych znaków na banknotach. Uczestnicy zajęć mogą też zaprojektować banknot i doświadczyć, jak niełatwym zadaniem jest dostosowanie wizji artystycznej do obowiązujących zasad produkcji pieniądza.

sale: edukacyjna, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniędza NBP – około 120 min

Sprawdzam! Laboratorium autentyczności banknotów

warsztaty w sali edukacyjnej

grupa wiekowa: klasy 5–6 szkoły podstawowej

opis: Fałszowanie pieniędzy jest przestępstwem! Nie wolno także posługiwać się fałszywymi pieniędzmi. W związku z tym warto się nauczyć odróżniać banknot prawdziwy od podrobionego, a to wymaga poznania różnych typów zabezpieczeń. Warsztaty *Sprawdzam! Laboratorium autentyczności banknotów* wyjaśnią, jak są zabezpieczane banknoty, które zabezpieczenia widać gołym okiem, a które są ukryte. Uczestnicy zajęć dowiedzą się także, co powinna zrobić osoba, która obawia się, że ma fałszywy banknot.

sale: edukacyjna, Laboratorium autentyczności

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Od denara do złotego

zwiedzanie tematyczne

grupa wiekowa: klasy 4 szkoły podstawowej

opis: Zwiedzanie tematyczne przeznaczone dla młodszych grup szkolnych, przyjeżdżających do Warszawy na wycieczkę. W czasie wizyty grupa w towarzystwie animatora będzie podążać śladem pieniądza na ziemiach polskich.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Bank centralny, Skarbiec, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: około 60 min zwiedzania; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 90 min

Oferta dla klas 7–8 szkoły podstawowej

Pieniądz. Mały przedmiot – wielka historia

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 7–8 szkoły podstawowej

opis: Pieniądz – miernik wartości i środek wymiany – jest także nośnikiem informacji, świadectwem historii. Uczestnicy zajęć, analizując wizerunki i napisy na monetach oraz banknotach, odkrywają powiązania pieniądza z ważnymi wydarzeniami w dziejach Polski i Europy.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Systemy pieniężne, Gabinet numizmatyka, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: około 90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Dzieje złotego

zajęcia na ekspozycji

grupa wiekowa: klasy 7–8 szkoły podstawowej

opis: Podczas zajęć uczniowie poznają historię polskiej waluty, począwszy od złotego wieku Rzeczypospolitej, przez okres międzywojenny, aż do denominacji z 1995 r. Dowiadują się, w jaki sposób najważniejsze wydarzenia w dziejach Polski znalazły odzwierciedlenie w rozwoju złotego.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Gabinet numizmatyka, Bank centralny, Upadek komunizmu, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: około 90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

warsztaty w sali edukacyjnej

grupa wiekowa: klasy 7 szkoły podstawowej

opis: Tworzenie banknotów to skomplikowany proces, angażujący wiele osób i instytucji. Każdy element banknotu ma ściśle określone znaczenie, a liczne zabezpieczenia chronią go przed fałszerstwem. Banknoty to także swego rodzaju wizytówki państw, w których je wyemitowano. Warsztaty wyjaśniają tajniki projektowania i produkcji pieniędzy oraz znaczenie poszczególnych znaków na banknotach. Uczestnicy zajęć mogą też zaprojektować banknot i doświadczyć, jak niełatwym zadaniem jest dostosowanie wizji artystycznej do obowiązujących zasad produkcji pieniądza.

sale: edukacyjna, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Sprawdzam! Laboratorium autentyczności banknotów

warsztaty w sali edukacyjnej

grupa wiekowa: klasy 7–8 szkoły podstawowej

opis: Fałszowanie pieniędzy jest przestępstwem! Nie wolno także posługiwać się fałszywymi pieniędzmi. W związku z tym warto się nauczyć odróżniać banknot prawdziwy od podrobionego, a to wymaga poznania różnych typów zabezpieczeń. Warsztaty *Sprawdzam! Laboratorium autentyczności banknotów* wyjaśnią, jak są zabezpieczane banknoty, które zabezpieczenia widać gołym okiem, a które są ukryte. Uczestnicy zajęć dowiedzą się także, co powinna zrobić osoba, która obawia się, że ma fałszywy banknot.

sale: edukacyjna, Laboratorium autentyczności

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Nowoczesne systemy płatnicze

warsztaty w sali edukacyjnej

grupa wiekowa: klasy 7–8 szkoły podstawowej

opis: Warsztaty przeznaczone są dla młodzieży, która wkracza w świat samodzielnej bankowości. Podczas warsztatów uczniowie zdobywają praktyczną wiedzę związaną z usługami bankowymi, z których korzystamy na co dzień, zasadami bezpiecznego posługiwania się pieniędzem bezgotówkowym oraz innowacjami z zakresu nowoczesnych finansów. Warsztaty mają atrakcyjną formę gry drużynowej, podczas której uczniowie, wykonując rozmaite zadania, pomnażają stan swojego konta.

sale: edukacyjna, Nowoczesne systemy płatnicze

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Zwiedzanie ogólne Centrum Pieniądza NBP

zwiedzanie ogólne

grupa wiekowa: klasy 7–8 szkoły podstawowej

opis: Taką wizytę polecamy grupom szkolnym, które przyjeżdżają do Warszawy na wycieczkę i dla których pobyt w Centrum Pieniądza NBP jest jedną z licznych atrakcji. Zwiedzanie ekspozycji z animatorem trwa około 90 minut. W tym czasie uczniowie obejrzą najważniejsze sale ekspozycyjne i poznają najciekawsze eksponaty.

czas trwania: około 90 min zwiedzania; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Oferta dla szkół ponadpodstawowych

Bank i pieniądz

zajęcia na ekspozycji

opis: Tematem zajęć jest historia bankowości i zasady działania różnych typów banków. Wiele uwagi poświęca się roli i zadaniom banku centralnego.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Ulica Bankowa, Bank centralny, Skarbiec, Laboratorium autentyczności

czas trwania: około 90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Historia inwestowania

zajęcia na ekspozycji

opis: Na zajęciach uczniowie poznają motywy kierujące inwestorami oraz zastanawiają się nad opłacalnością inwestycji w różne instrumenty finansowe od starożytności aż po czasy współczesne.

sale: Spotkanie z pieniądzem, Giełda i rynki finansowe, Skarbiec, Bank centralny, Ulica Bankowa, Antyk–średniowiecze–nowożytność

czas trwania: około 90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

uwaga: Zajęcia nie mogą być prowadzone dla dwóch grup jednocześnie.

Dzieje złotego

zajęcia na ekspozycji

opis: Podczas zajęć uczniowie poznają historię polskiej waluty, począwszy od złotego wieku Rzeczypospolitej, przez okres międzywojenny, aż do denominacji z 1995 r. Dowiadują się, w jaki sposób najważniejsze wydarzenia w dziejach Polski znalazły odzwierciedlenie w rozwoju złotego.

sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Gabinet numizmatyka, Bank centralny, Upadek komunizmu, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza

czas trwania: około 90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Bank centralny

zajęcia na ekspozycji

opis: Podczas zajęć omawiana jest geneza banków centralnych na świecie i na ziemiach polskich. Uczniowie poznają okoliczności powstania najstarszych banków centralnych Europy, m.in. Banku Anglii, szwedzkiego Riksbanku czy Banku Francji. Szczególną uwagę poświęca się współczesnej działalności Narodowego Banku Polskiego.

sale: Spotkanie z pieniądzem, Antyk–średniowiecze–nowożytność, Systemy pieniężne, Bank centralny, Skarbiec

czas trwania: około 90 min zajęć na ekspozycji; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Ale bank!

warsztaty w sali edukacyjnej

opis: Trudno dziś sobie wyobrazić świat bez telewizji, internetu czy banków. Są one ściśle związane z codziennym życiem. W banku można założyć konto osobiste, na które wpływa pensja lub jest wpłacane kieszonkowe od rodziców. Za pośrednictwem konta bankowego opłacamy rachunki, dokonujemy przelewów na inne konta, do firm czy instytucji. Warsztaty *Ale bank!* wyjaśnią, jak powstały banki, jaka jest ich rola i jak korzystać z ich usług.

sale: sala edukacyjna, Ulica Bankowa lub Bank centralny

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Nowoczesne systemy płatnicze

warsztaty w sali edukacyjnej

opis: Warsztaty przeznaczone są dla młodzieży, która wkracza w świat samodzielnej bankowości. Podczas warsztatów uczniowie zdobywają praktyczną wiedzę związaną z usługami bankowymi, z których korzystamy na co dzień, zasadami bezpiecznego posługiwania się pieniądzem bezgotówkowym oraz innowacjami z zakresu nowoczesnych finansów. Warsztaty mają atrakcyjną formę gry drużynowej, podczas której uczniowie, wykonując rozmaite zadania, pomnażają stan swojego konta.

sale: edukacyjna, Nowoczesne systemy płatnicze

czas trwania: około 90 min warsztatów; czas pobytu w Centrum Pieniądza NBP – około 120 min

Zwiedzanie dla grup z osobami z niepełnosprawnością

Uwaga: zajęcia, w których uczestniczą osoby z niepełnosprawnością, należy rezerwować zgodnie z zasadami obowiązującymi wszystkie grupy.

Przestrzeń Centrum Pieniądza NBP jest dostosowana do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością intelektualną oraz trudnościami w uczeniu się dostosowano następujące zajęcia:

- Zwiedzanie ogólne Centrum Pieniądza NBP
- Od denara do złotego (zwiedzanie tematyczne na ekspozycji)
- Pieniędzem może być wszystko? (warsztat w sali edukacyjnej).

Grupy uczniów z niepełnosprawnością słuchu zapraszamy w towarzystwie swojego tłumacza. W Centrum Pieniądza NBP nie ma tłumaczy na język migowy.

Niewidomym i niedowidzącym proponujemy:

- zajęcia z wykorzystaniem specjalnie przygotowanych pomocy dydaktycznych: odbitek tyflograficznych i nagrań dźwiękowych (liczba uczestników – do 10 osób w grupie + asystenci):
 - Pieniądz przez wieki
Zajęcia poświęcone ewolucji form pieniądza od płacideł po monety i banknoty
 - Jak powstaje pieniądz
Zajęcia poświęcone kolejnym etapom powstawania banknotów i monet, od projektu do znaku pieniężnego, oraz instytucjom zaangażowanym w ten proces
 - Pieniądz w banku
W czasie zajęć uczestnicy dowiadują się, czym jest emisja pieniądza oraz w jaki sposób gotówka jest transportowana do bankowych skarbców i przechowywana w nich
- zwiedzanie Centrum Pieniądza NBP z audiodeskrypcją
Zwiedzanie najciekawszych sal Centrum Pieniądza NBP w towarzystwie animatora, który w swojej narracji posługuje się specjalnie przygotowanymi opisami.

Uczniowie z Zespołu Szkół „Dać Szansę” w Warszawie
Fot. NBP

Dla zwiedzających indywidualnie

Tematyczne ścieżki zwiedzania – mapy „ABC Centrum Pieniądza NBP”

„ABC Centrum Pieniądza NBP” to seria map, które są pomocne w sprawnym poruszaniu się w przestrzeni ekspozycji oraz dostarczają informacji niezbędnych do odbioru treści merytorycznych prezentowanych w Centrum Pieniądza NBP.

W ramach serii przygotowano 3 tematyczne ścieżki:

- „Pieniądz z historią w tle”,
- „Bank i pieniądz”,
- „Pieniądz we współczesnym świecie”.

Każda mapa (ścieżka) została przygotowana w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej.

Tematyczne ścieżki zwiedzania Centrum Pieniądza NBP

Centrum Pieniądza NBP obejmuje 65 sal ekspozycyjnych, kilkanaście multimedialnych i trybunale multimedialne, a także plac zabaw i ogród. Aby ułatwić Państwu zwiedzanie, przygotowaliśmy w formie jednej z tematycznych ścieżek zwiedzania Centrum Pieniądza NBP.

1. Pieniądz z historią w tle
2. Bank i pieniądz
3. Pieniądz we współczesnym świecie

Ścieżki zwiedzania ułatwiają zapoznanie się z ekspozycją, wskazując na ciekawostki ekspozycji, filmy i teksty związane z sawarem ścieżki.

HISTORIA • EKONOMIA • EDUKACJA

BANK I PIENIĄDZ

Poznajmy bankowość! Związane są z przechowywaniem pieniędzy, czyli depozytem. Rozpoznawanie się pieniądza nowoczesnego w starożytności sprzyjało rozwojowi banków. W średniowiecznych miastach włoskich zakładani banków były banki, lewy lub kowalony były ichymi odpowiednikami pieniądza. Nazwa banki pochodzi właśnie od słowa Banco. W ciągu wieków poszerzał się zakres usług oferowanych przez banki i wykonywały różne ich rodzaje. Podstawowy jest instytucjami w systemie bankowym są banki centralne; banki specjalne (finansowe, handlowe) wykonywać też własności majątkowej; banki wyścigowe, np.: hipoteczne, inwestycyjne czy handlowe. Zwłaszcza, że prawo podział działalności wyodrębniło banki w formie spółek akcyjnych, banki spółdzielcze oraz banki państwowe.

Ścieżka zwiedzania Bank i pieniądz opowiada historię banków, także polskich banków centralnych, i zawiera je jako ścieżki spacerowe od XX wieku do dzisiaj.

Ulica Bankowa

Jak po renowacji Polki powstał w Warszawie, z inicjatywą Leopolda Kronenberga, Bank Handlowy SA [1], powstała również z inicjatywą Kronenberga, Banki akcyjne działały także w innych miastach, np. Akcyjny Bank Hipoteczny we Łwowie [2], Bankowa Zakład wrocławski [3].

Banki państwowe, Warszawa, ok. 1910 r., w Centrum NBP

W porządkowych zachorach obywateli były różne waluty: ruble, marki, guldeny i korony, widać między innymi polską grzywkę [4] grzywkę Zakładu oszczędności [5].

W odwołaniu Polscy, jak w 1919 r., powstała Państwowa Kasa Oszczędności, bank państwowy, który do swojej działalności wykorzystywał siłę środków pieniężnych [6], Bankowa Banki państwowej [7], Powstała także szeroko zakrojona akcja przygotowania oszczędności [8], Bankowa Światowa i Bankowa oszczędnościowa [9], Bank państwowy, jak np. istniejący od 1914 r. Bank Gospodarstwa Krajowego, Skarbowo-rolniczy państwowy, wspierający działalność i rozwój [10] Rzeczypospolitej. Skarbowe banki i kraj oszczędnościowa zakładały także Banki oszczędności narodowe [11], Bankowa Bankowa oszczędnościowa [12].

Bank centralny

Bank centralny to strażnik legalności waluty. Odkryty pieniądz nie ma pokrycia w żadnym kierunku ani towarze. Jego wartość jest zależna od zaufania do banku centralnego, który sprawuje nadzór nad produkcją pieniądza, co przekłada się na zaufanie do siebie. Gdyby i jakikolwiek powodów zaufania do pieniądza zniknęło, pieniądz stałby się bezwartościowy, a któryś został wyprodukowany, o woli i zadaniach banku centralnego odpowiada pracownik banku [13], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [14], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [15].

10 złotych 1914 r., w Centrum NBP. Pieniądz państwowy oszczędnościowa i państwowa [16], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [17].

Historia polskiej bankowości centralnej była ściśle związana z bankiem działającym państwa. Otworzył on of z kasą symbolicznie pierwszy bank emisyjny, założony w 1828 r. przez króla Królestwa Pruskiego i Szwecji, ministra skarbu Królestwa Pruskiego [18]. Wzrostem woli, zadaniem tego banku było także wspieranie rozwoju państwa i młodych ludzi [19]. Młody kraj [20].

Bankowa oszczędnościowa i państwowa [21], Wzrostem woli [22], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [23], Wzrostem woli [24], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [25], Wzrostem woli [26].

Narodowy Bank Polski jest polskim bankiem centralnym, z siedzibą w Warszawie. Powstał w 1918 r. [27], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [28], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [29], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [30], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [31], Bankowa oszczędnościowa i państwowa [32].

Audioprzewodniki

Audiowycieczka w Centrum Pieniądza NBP dostępna jest w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i rosyjskiej oraz w dwóch wariantach: dla zwiedzających indywidualnie i dla rodzin.

Audioprzewodniki wypożyczane są bezpłatnie, zawierają blisko półtoragodzinną ścieżkę zwiedzania, która prowadzi przez wszystkie sale ekspozycyjne Centrum Pieniądza NBP.

Zwiedzanie z przewodnikiem dla dorosłych nie tylko prowadzi ustaloną trasą, ale też pozwala od niej odejść, by podążać za własnymi zainteresowaniami, a następnie wrócić na główną ścieżkę zwiedzania.

Narrację zsynchronizowano z filmami oraz prezentacjami multimedialnymi, dzięki temu audioprzewodnik jest kompleksowym narzędziem do samodzielnego odkrywania ekspozycji.

Pokazy filmów

- **„Wiktoria 1920”** – film zrealizowany w technologii 3D VR 360, upamiętniający setną rocznicę Bitwy Warszawskiej i wojny polsko-bolszewickiej.
- **„Polskie złoto”** – dwa filmy w technologii 3D VR 360, przedstawiające historię ewakuacji blisko 80 ton złota Banku Polskiego SA podczas II wojny światowej oraz zaangażowanie pracowników Banku w akcję ratowania zasobów cennego kruszcu.
- **„Wielcy polscy ekonomiści”** – film przedstawiający sylwetki dwunastu wybitnych polskich ekonomistów, których koncepcje i dorobek naukowy miały niebagatelne znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki, finansów i społeczeństwa. Ponadczasowość i uniwersalność ich koncepcji zilustrowano na przykładach z codziennego życia współczesnych Polaków.

Dla zwiedzających grup

Zwiedzanie ogólne z animatorem dla grup

Goście Centrum Pieniądza NBP mogą zwiedzać ekspozycję z animatorem, który oprowadza po najważniejszych salach i opowiada o najciekawszych eksponatach.

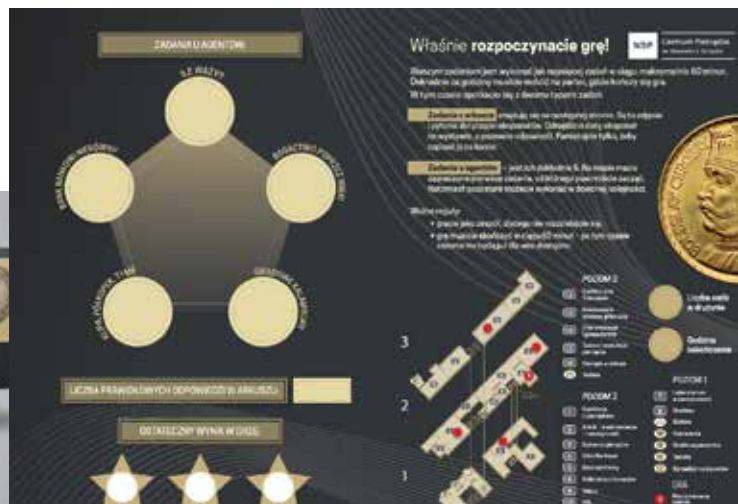
Oprowadzanie tematyczne – niedzielne spotkania w Centrum Pieniądza NBP. Kilka ścieżek:

- „Dzieje złotego”,
- „Ikonaografia banknotów polskich”,
- „Pieniądz jako źródło informacji”,
- „Król, malarz czy poeta. Portrety na monetach”.

Wydarzenia specjalne - gra edukacyjna w przestrzeni ekspozycji

Zespół (od 2 do 5 osób) ma do wykonania 21 zadań z arkusza gry oraz 5 zadań u „agentów” (animatorów). Zadaniem graczy jest zdobycie maksymalnej liczby punktów, czyli wypełnienie jak największej liczby zadań (z arkusza i u agenta) w określonym czasie – maksymalnie 60 minut. Na arkuszu zaznaczone są miejsca, w których znajdują się agenci. Zabawa kończy się przy wyjściu, gdzie dostępna jest plansza, na której należy sprawdzić odpowiedzi do zadań.

Udział w grze jest bezpłatny, w ciągu godziny może w niej uczestniczyć maksymalnie 25 osób.

Dla rodzin z dziećmi

Interaktywne mapy do samodzielnego zwiedzania ekspozycji Centrum Pieniądza NBP

Korzystanie z interaktywnych map wymaga współpracy całej rodziny. Podczas zwiedzania dzieci wspólnie z rodzicami rozwiązują zadania i zdobywają szyfr do sejfów z upominkiem.

Dostępne są dwie trasy rodzinnego zwiedzania:

- „Skarby Centrum Pieniądza NBP” – dla rodzin z dziećmi w wieku 6–8 lat,
- „Wiem! Młodzi eksperci w Centrum Pieniądza NBP” – dla rodzin z dziećmi w wieku 9–12 lat.

Zwiedzanie rodzinne z animatorem

Spacer przez wybrane sale Centrum Pieniądza NBP, z najciekawszymi atrakcjami dla najmłodszych.

Gra edukacyjna w przestrzeni ekspozycji – wersja dla rodzin z dziećmi

Gra jest przeprowadzana dla zespołów liczących od 2 do 6 osób. Nie ma ograniczenia czasowego – uczestnicy jednocześnie zwiedzają Centrum Pieniądza NBP i biorą udział w grze. Otrzymują arkusz gry wraz z instrukcją, mapą Centrum Pieniądza NBP (z zaznaczonymi zadaniami i eksponatami) oraz 10 zadań do samodzielnego wykonania. Gra kończy się przy wyjściu z Centrum Pieniądza NBP, a na uczestników czekają upominki.

Audioprzewodniki – ze specjalną ścieżką dedykowaną dla rodzin

Ścieżka rodzinna przypomina słuchowisko, w którym pojawiają się różni bohaterowie: numizmatyk, strażnik, archeolog. Ciekawe nagrania i przystępny scenariusz ułatwiają zrozumienie nawet trudniejszych zagadnień prezentowanych na wystawie.

Warsztaty dla rodzin:

- **„Laboratorium autentyczności”** – warsztat dla rodzin z dziećmi w wieku 8–12 lat.

Zabawa w minilaboratorium: szkolenie z rozpoznawania banknotów fałszywych i odróżniania ich od prawdziwych.
Miejsce: sala edukacyjna.

Ekspozycja: Laboratorium autentyczności.

- **„Twórca pieniądza”** – warsztat dla rodzin z dziećmi w wieku 8–12 lat. Uczestnicy zajęć mogą prześledzić kolejne etapy projektowania banknotów, poznają ich poszczególne elementy graficzne i sposoby zabezpieczania przed fałszerstwami. Dzieci mają szansę zaprojektować nowy banknot o nominale 25 mili, korzystając z dostępnych przyborów i materiałów plastycznych.

Miejsce: sala edukacyjna.

Ekspozycja: Twórca pieniądza i produkcja pieniądza.

Dla seniorów

Zwiedzanie ogólne Centrum Pieniądza NBP

Animator przybliży najważniejsze zagadnienia związane z historią pieniądza, rolą i misją banku centralnego, pokazuje zakamarki bankowego skarbcza, a także opowiada, jak rozpoznać autentyczność banknotu oraz jak się ustrzec przed fałszywymi pieniędzmi.

Sale: Antyk–średniowiecze–nowożytność, Systemy pieniężne, Ulica Wielkich Polskich Ekonomistów – Ulica Bankowa, Bank centralny, Gabinet numizmatyka, Skarbiec, Laboratorium autentyczności.

Czas trwania: około 90 minut.

Wykład połączony ze zwiedzaniem

Spotkanie rozpoczyna się 30-minutowym wykładem w sali edukacyjnej Centrum Pieniądza NBP, po którym uczestnicy są zapraszani na 60-minutowy spacer z animatorem po salach związanych tematycznie z wykładem.

Sale: Ulica Wielkich Polskich Ekonomistów – Ulica Bankowa, Bank centralny, Skarbiec, Wojny, Twórca pieniądza i produkcja pieniądza.

Czas trwania: 105 minut.

Edukacja online – scenariusze lekcji dostępne na www.cpnbp.pl

„Bank Centralny” – scenariusz zajęć dla szkół ponadpodstawowych do wykorzystania zarówno w ramach edukacji zdalnej, jak i w czasie lekcji stacjonarnych. Podczas zajęć młodzież poznaje genezę najstarszych banków centralnych w Europie, a także rolę, jaką Narodowy Bank Polski odgrywa współcześnie w polskiej gospodarce. Scenariusz przewiduje zajęcia w 4 grupach, zakłada samodzielną pracę uczniów w warunkach zdalnych oraz wykorzystanie tekstów źródłowych. Dodatkem do zestawu są ćwiczenia uzupełniające dotyczące m.in. polityki pieniężnej NBP. Nauczyciel może je wykorzystać np. jako zadania poszerzające, utrwalające lub sprawdzające zdobytą wiedzę.

„Laboratorium Autentyczności” – scenariusz zajęć adresowany do uczniów klas 6–8 oraz szkół ponadpodstawowych. Lekcję podzielono na dwie części. W pierwszej omawiana jest funkcja emisyjna banku centralnego i zabezpieczenia polskich banknotów obiegowych. Druga część zajęć ma charakter praktyczny. Uczniowie mają do wykonania zadania, które pomagają im utrwalić nazwy poszczególnych zabezpieczeń, a następnie dopasować je do miejsc, w których występują one na polskich banknotach obiegowych.

„Nasz polski złoty” – zestaw ćwiczeń dedykowanych uczniom klas 2–3 szkoły podstawowej. Ćwiczenia ułatwiają rozpoznawanie polskich pieniędzy obiegowych (ich nominałów) oraz służą doskonaleniu umiejętności przeliczania wartości pieniężnych i określania siły nabywczej pieniądza.

Edukacja online – publikacje dostępne na www.cpnbp.pl

Komiks „Na tropach złotego. Opowieść o polskim pieniądzu na przestrzeni wieków”

Fascynująca podróż śladami polskich monet i banknotów przez blisko 1000 lat historii państwa. Główną ideą publikacji jest przedstawienie najważniejszych wydarzeń w gospodarczych dziejach Polski w formie ciekawej opowieści rysunkowej, w sposób atrakcyjny dla dzieci i młodzieży.

Dzięki bogatej szacie graficznej czytelnik może wczuć się w historyczny kontekst narracji oraz poznać wiele niezwykłych faktów i postaci związanych z historią polskiego pieniądza.

„Biblioteka edukacyjna Centrum Pieniądza NBP”

Zainaugurowany w 2020 r. cykl wydawniczy składający się z kilku serii tematycznych, służących popularyzacji wiedzy na temat polskiego dziedzictwa ekonomicznego oraz zagadnień prezentowanych na ekspozycji stałej. Publikacje mają charakter popularnonaukowy i są adresowane do szerokiego grona odbiorców. Założeniem „Biblioteki...” jest przedstawienie wybranych zagadnień z zakresu numizmatyki, historii pieniądza, bankowości centralnej, gospodarczych dziejów państwa i osiągnięć polskiej myśli ekonomicznej.

Seria „Biografie” prezentuje dokonania wybitnych polskich działaczy gospodarczych i społecznych, bankowców i ekonomistów, osób związanych z bankowością centralną i prywatną, skarbowością, finansami oraz szeroko rozumianą polityką gospodarczą państwa. Prezentacja biogramów i działalności znakomitych reformatorów gospodarczych umożliwia spojrzenie na szerszy kontekst polskiej myśli ekonomicznej i historii pieniądza.

Bankoteka – kwartalnik edukacyjny Centrum Pieniądza NBP

Tematyka „Bankoteki” poświęcona jest działalności Centrum Pieniądza NBP.

Magazyn wydawany jest w trzech językach (polski, angielski i rosyjski), stanowi uzupełnienie i rozszerzenie treści prezentowanych na ekspozycji stałej, pełni rolę informatora o wydarzeniach edukacyjnych i ofercie programowej Centrum Pieniądza NBP, a także jest wydawniczą wizytówką Centrum Pieniądza.

Wszystkie numery magazynu, w tym edycje specjalne towarzyszące wystawom, publikowane są na stronach internetowych NBP.

Filmy edukacyjne – dostępne na www.cpnbp.pl

Autorska seria lekcji wideo „Śladami polskiego pieniądza”

Seria filmów edukacyjnych, które zostały zrealizowane w przestrzeni ekspozycji Centrum Pieniądza NBP.

Filmy adresowane są w szczególności do uczniów klas 7–8 oraz szkół ponadpodstawowych. Stanowią ciekawy materiał uzupełniający do lekcji historii.

W każdej z części przedstawiono najważniejsze etapy rozwoju polskiego pieniądza:

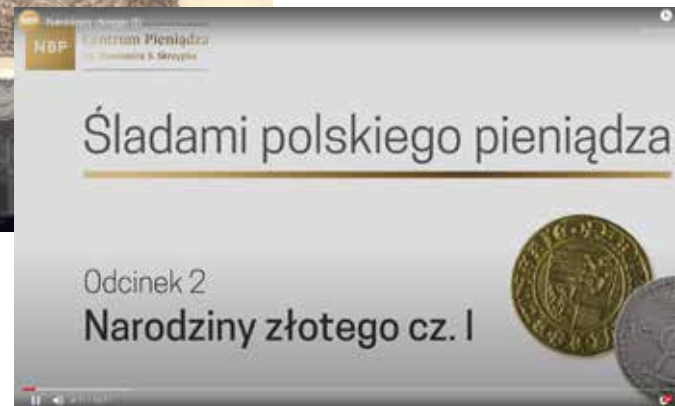
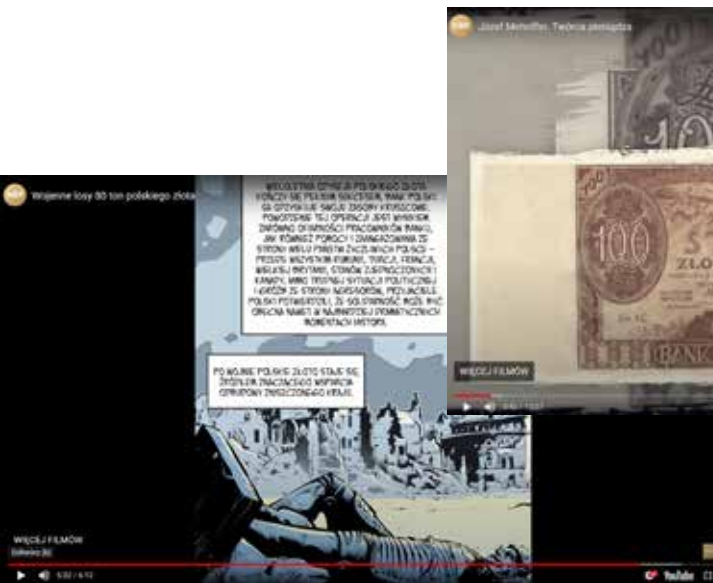
- „Zanim pojawił się złoty”,
- „Narodziny złotego” – cz. I i II,
- „Pieniądz w okresie rozbiorów”,
- „Pieniądz niepodległej Rzeczypospolitej”.

„Wojenne losy 80 ton polskiego złota”

Historia ewakuacji blisko 80 ton złota Banku Polskiego SA podczas II wojny światowej.

„Józef Mehoffer. Twórca pieniądza”

Film dokumentalny przedstawiający biografię Józefa Mehoffera oraz historyczne tło i kulisy powstania jednego z najpiękniejszych przedwojennych banknotów polskich o nominale 100 złotych.

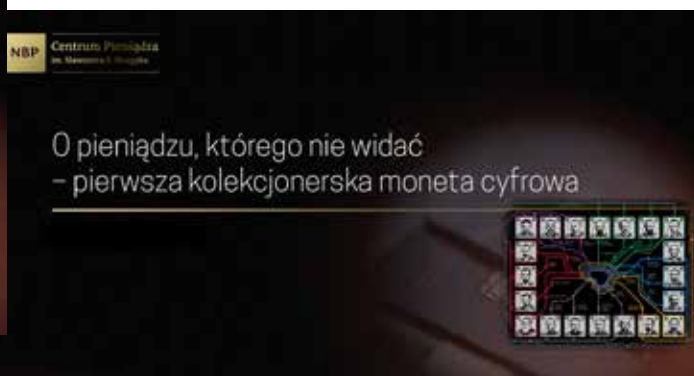

Filmy edukacyjne – w mediach społecznościowych NBP

Filmy edukacyjne prezentujące unikatowe eksponaty, numizmaty z kolekcji Narodowego Banku Polskiego i związane z nimi historie, prezentowane przez ekspertów Centrum Pieniądza NBP. Filmy są emitowane za pośrednictwem kanałów społecznościowych NBP.

Premiera: Noc Muzeów, 15 maja 2021 r.

- „Wystawa Centrum Pieniądza NBP od zaplecza, czyli skąd się biorą eksponaty?”
- „Mrówki, sznurki i atrament – rzecz o dawnym pieniądzu w Chinach”
- „Pieniądz polskich Wazów”
- „Złoto – metal cenny i niewiarygodnie pożyteczny”
- „Mały format, wielka sztuka – banknoty zaprojektowane przez Andrzeja Heidricha”
- „O pieniądzu, którego nie widać – pierwsza kolekcjonerska moneta cyfrowa”

WĘDRÓWKA ŚLADAMI HISTORII

Spotkanie z historią w Centrum Pieniądza NBP

Cudzoziemcy, którzy obserwują polskie życie publiczne, uważają, że w Polsce żyjemy w świecie przesiąkniętym historią, w cieniu wielkich postaci i ważnych rocznic. Rocznice jednak nie skłaniają do głębszych refleksji, ot, wolny od pracy dzień, który wypełnia oficjalny ceremoniał, dla osób niezangażowanych bezpośrednio w obchody to po prostu dzień, który można poświęcić rodzinie lub własnym pasjom. Historyczne postacie spoglądają na codzienną krzątanie z wysokości cokołów, na których zostały ustawione. Ostatnie lata to jednak okres niebywałego wzrostu liczby muzeów stawiających sobie ambitne cele wprowadzenia nas w rzeczywistość minioną. W Warszawie w stosunkowo krótkim czasie powstały muzea: Powstania Warszawskiego, Polin, Józefa Piłsudskiego, dobiega końca budowa Muzeum Historii Polski. Zmieniły swoje oblicze Muzeum Narodowe i Muzeum Miasta Stołecznego Warszawy. Jak na tym tle wygląda Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego?

Centrum Pieniądza NBP jest placówką edukacyjno-ekspozycyjną, która ma ambicje docierać do wszystkich grup wiekowych. Historia gospodarcza jest ważnym, choć nie jedynym wątkiem obecnym na ekspozycji stałej. W programach szkolnych jest traktowana marginalnie i uchodzi za mało atrakcyjną. Niesłusznie, gdyż od przełomu XIX i XX wieku historycy coraz chętniej sięgają w swoich dociekaniach

po zdobycze nauk społecznych. Obecnie obok tradycyjnie rozumianej historii koncentrującej się przede wszystkim na wydarzeniach politycznych, silny jest nurt badań, które łączą historię gospodarczą, historię społeczną, antropologię historyczną, historię idei i kultury, geografii historyczną. Stąd liczne publikacje poświęcone np. codzienności. Organizacja ekspozycji w Centrum Pieniądza NBP w naturalny sposób zaprasza właśnie do interdyscyplinarnych wycieczek. Punktem wyjścia takich podróży są eksponaty ze zbiorów Narodowego Banku Polskiego lub zagadnienia, na omówieniu których koncentrowali się twórcy wystawy stałej. Jednak żadna muzealna ekspozycja nie może w sposób wyczerpujący przedstawić całego bogactwa i różnorodności życia i myśli minionych wieków. Czy można więc przekazać treści, które nie mieszczą się w gablotach i opisach, a są jedynie zasygnalizowane przez eksponaty? Pozwolę sobie omówić realizowane przez Centrum Pieniądza NBP przedsięwzięcia, których celem jest ukazanie szerszego kontekstu, w którym funkcjonował pieniądz na przestrzeni wieków.

Wykłady historyczne

Od wielu lat redakcja magazynu historycznego „Mówią Wieki” w ramach popularyzacji wiedzy ekonomicznej publikuje specjalny dodatek, obecnie poświęcony historii społeczno-gospodarczej Polski i powszechnej. Dla „Mówią Wieki” piszą

NBP Centrum Pieniądza im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich Średniowiecze*

Wykład otwarty
dr. Piotra Oknińskiego (IH PAN)

**Gospodarka bez pieniądza:
prawo książęce w Polsce wczesnośredniowiecznej**

sala edukacyjna Centrum Pieniądza NBP
31 stycznia 2019 r., godz. 17:30

NBP Centrum Pieniądza im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich Średniowiecze*

Wykład otwarty
prof. dr. hab. Marka Barańskiego

**Początki gospodarki pieniężnej w Polsce:
kolonizacja na prawie niemieckim**

sala im. Władysława Grabskiego NBP
28 lutego 2019 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OPWA WIEKI**

NBP Centrum Pieniądza im. Stanisława S. Skrzypka *Numizmatyka – nie tylko pasja*

Wykład otwarty
dr. Elizy Walczak (CP NBP)

Naczynia zdobione monetami i medalami

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
12 września 2019 r., godz. 17:00

Partner: Polskie Towarzystwo Numizmatyczne

NBP Centrum Pieniądza im. Stanisława S. Skrzypka *Numizmatyka – nie tylko pasja*

Wykład otwarty
Tomasza Bylickiego

**Jan Filip Holzhaeusser
- królewski medalier**

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
14 listopada 2019 r., godz. 17:00

Partner: Polskie Towarzystwo Numizmatyczne

historycy o ugruntowanej pozycji naukowej i tacy, którzy dopiero zaczynają kariery. Począwszy od pierwszych artykułów publikowanych przez „Mówią Wieki” w cyklu pt. „Społeczeństwo i pieniądz na ziemiach polskich”, organizujemy wykłady bezpośrednio powiązane tematycznie z artykułami. Wykłady otwarte w siedzibie Narodowego Banku Polskiego są poświęcone węzłowym problemom polskich dziejów. Nie są to powtórzenia artykułów, a formuła „z publicznością” pozwala na szersze i bardziej swobodne omówienie tematu, a także zadanie pytań prelegentom – z czego korzystają słuchacze. Pierwszy blok wykładów był poświęcony gospodarce i społeczeństwu w średniowieczu i epoce nowożytnej – od omówienia prawa książęcego i gospodarki przed upowszechnieniem obiegu monetarnego, po opowieść o pieniądzu papierowym wyemitowanym w czasie insurekcji kościuszkowskiej. Kolejne bloki wykładów były poświęcone wybranym zagadnieniom z historii XIX w. i dwudziestolecia międzywojennego. W czasie gdy ze względów epidemiologicznych nie mogliśmy organizować spotkań z publicznością, w stałym terminie, tj. w ostatnie czwartki miesiąca, z Centrum Pieniądza NBP były emitowane wykłady online.

Inną inicjatywą realizowaną z redakcją „Mówią Wieki” są wydania specjalne magazynu. Jedną z gablot w sali Ulica Bankowa zatytułowano „Bilans otwarcia” – prezentujemy w niej atlas Eugeniusza Romera. Pierwszy numer specjalny „Mówią Wieki” wydany we współpracy z Centrum Pieniądza NBP zatytułowaliśmy tak jak gablotę na naszej ekspozycji w sali Ulica Bankowa, tj. „II Rzeczpospolita. Bilans otwarcia”. Został poświęcony społeczeństwu i gospodarce odrodzonej Polski. Znalazły się w nim m.in. artykuły o zniszczeniach wojennych, finansach państwa w okresie przed reformami

premiera Władysława Grabskiego, o wojsku, kadrze urzędniczej, kolejach, szkolnictwie, a także o pierwszych przewodnikach zachęcających do zwiedzania Polski. Gospodarka wojenna w epoce średniowiecza i nowożytności wojennej była tematem kolejnego numeru specjalnego magazynu. Centrum Pieniądza NBP organizuje prezentację wydań specjalnych w formie spotkań z autorami publikacji w „Mówią Wieki”, która jest adresowana przede wszystkim do nauczycieli historii w szkołach średnich.

Wykłady numizmatyczne

Rdzeniem ekspozycji stałej jest gromadzona przez NBP od lat kolekcja polskich numizmatów. To jeden z większych dostępnych publicznie zbiorów monet i banknotów. Sposób jej prezentowania nawiązuje do długiej tradycji kolekcjonowania – zasadniczą część eksponowanego zbioru polskich monet można obejrzeć w sali Gabinet numizmatyka, w tzw. pudełku numizmatyka, gdzie w gablotach, w układzie chronologicznym znajdują się monety polskie lub z Polską związane. Pudełko numizmatyka przylega do drugiej sali, która odtwarza atmosferę pracowni, miejsca studiów. Oprócz biurka znajduje się w tym wnętrzu zegar i historyczna medaliera. Do pudełka numizmatyka Centrum Pieniądza NBP „sięga”, przygotowując otwarte wykłady pod wspólnym tytułem: „Numizmatyka – nie tylko pasja”. Jedna, lub kilka monet, może być dobrym pretekstem do prezentacji zagadnienia, które pozwala osadzić eksponat w szerszym kontekście. Taki charakter mają wykłady realizowane w porozumieniu z Zarządem Głównym Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego. W ramach tego cyklu odbyły się spotkania poświęcone problematyce fałszerstw, Holenderskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej i historii warszawskiej mennicy, a także Filipowi

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich*

Wykład otwarty
dr. Tomasz Hena-Konarskiego

Bilety skarbowe insurekcji kościuszkowskiej

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
23 stycznia 2020 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OWIA WIEKI**

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Numizmatyka – nie tylko pasja*

Wykład otwarty
Tomasza Bylickiego (PTN)

Mennica warszawska 1766-1815

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
6 lutego 2020 r., godz. 17:00

Partner: Polskie Towarzystwo Numizmatyczne

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich*

Wykład otwarty
prof. dr. hab. Jerzego Szczepańskiego (UJK)

**Książę Ksawery Drucki-Lubecki,
pomiędzy Petersburgiem a Warszawą**

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
25 czerwca 2020 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OWIA WIEKI**

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Numizmatyka – nie tylko pasja*

Wykład otwarty
Dariusza F. Jaska (PTN OK)

Holenderska Kompania Wschodnioindyjska

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
3 września 2020 r., godz. 17:00

Partner: Polskie Towarzystwo Numizmatyczne

Holzhaeusserowi, medalierowi tworzącemu w Warszawie na zlecenie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Spotkania z polskimi ekonomistami

Wśród eksponatów znajdujących się na wystawie stałej: monet, banknotów, dokumentów bankowych i dokumentów życia społecznego brakowało odniesień do postaci znaczących dla rozwoju polskiej myśli ekonomicznej (poza Mikołajem Kopernikiem, z którego teoriami monetarnymi można zapoznać się w sali Antyk–średniowiecze–nowożytność). Nie sposób w krótkiej, przystępnej formie przedstawić dorobku naukowego ojca polskiej myśli ekonomicznej Fryderyka Skarbkę czy Romana Rybarskiego. Można natomiast zaprezentować te postaci w kontekście epok, w których żyli, i problemów, które były przedmiotem ich refleksji. W sali Ulica Wielkich Polskich Ekonomistów – Ulica Bankowa naszych gości wita wirtualnie sekretarz Towarzystwa Przyjaciół Nauk i profesor Uniwersytetu Warszawskiego – Fryderyk Skarbek. Wybrał się na przechadzkę, spotykamy go na placu Bankowym, przed budynkiem Banku Polskiego, i możemy odbyć krótką rozmowę, w której odpowie na pytania dotyczące swojego życia i zainteresowań ekonomicznych. Innych wybitnych ekonomistów – Stanisława Grabskiego i Romana Rybarskiego – spotykamy, wchodząc do sali Bank Centralny. Obaj profesorowie wywarli przemożny wpływ na dzieje Polski w dwudziestolecie międzywojennym. W przystępny sposób opowiedzą o swoich poglądach na gospodarkę narodową i działalność polityczną. Inną formą popularyzacji tych postaci i ich dorobku są publikacje w ramach serii wydawniczej „Biblioteka Edukacyjna Centrum Pieniądza NBP. Biografie”. Pierwsza z nich, wydana w grudniu 2020 r., została poświęcona Mikołajowi Kopernikowi. To broszura, która nie

tylko omawia dokonania warmińskiego kanonika w dziedzinach astronomii i ekonomii. Ukazuje jego życie w kontekście miejsc i instytucji, z którymi był związany: Prus Królewskich, średniowiecznych uniwersytetów, na których studiował. Jest bogato ilustrowana materiałem pochodzącym z epoki (zawiera np. wpis immatrykulacyjny Kopernika z Uniwersytetu Jagiellońskiego i kopię strony tytułowej jego pierwszej publikacji) i fotografiami zachowanych do dziś obiektów. Omówieniu ekonomicznych poglądów Mikołaja Kopernika towarzyszą eksponaty ze zbiorów NBP – monety, które były w obiegu za jego życia. W ten sposób prezentujemy nasze zbiory, w tym numizmaty, które nie znalazły się na ekspozycji. Kolejna publikacja z tej serii będzie poświęcona Fryderykowi Skarbkowi.

„Dzieje złotego”

To temat retrospektywnej wystawy zorganizowanej przez Centrum Pieniądza NBP w 2018 r. w stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości.

„Dzieje złotego” to również jedna ze ścieżek zwiedzania ekspozycji stałej i tytuł publikacji, która zostanie wydana przez Centrum Pieniądza NBP.

Więcej o tej historycznej ekspozycji piszemy w dziale „Wędrówka przez wystawy czasowe”.

O czym mówią monety i banknoty?

Związek pomiędzy władzą, tj. emitentem pieniądza, i przekazem, jaki zawierają moneta i banknot, jest dość oczywisty. Bynajmniej to nie przypadek decyduje o tym, co znajduje się na znakach pieniężnych. Warto więc przyjrzeć się im uważniej – by dostrzec zawarte w nich świadectwo czasu, w jakim powstały. Wybierając monety i banknoty, wyjaśniamy

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich*

Wykład on-line
prof. dr. hab. Macieja Górnego (IH PAN)

**Polska delegacja na konferencję pokojową w Wersalu.
Kwestie gospodarcze**

www.cpnbp.pl/wyklady
25 lutego 2021 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OPWA WIEKI**

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich*

Wykład on-line
prof. dr. hab. Włodzimierza Mędrzeckiego (IH PAN)

**Społeczeństwo II Rzeczypospolitej
na drodze do modernizacji**

www.cpnbp.pl/wyklady
29 kwietnia 2021 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OPWA WIEKI**

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich*

Wykład otwarty
dr hab. Cecylii Leszczyńskiej (WNE UW)

Bilans gospodarczy II RP

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
27 maja 2021 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OPWA WIEKI**

NBP Centrum Pieniądza
im. Stanisława S. Skrzypka *Pieniądz i społeczeństwo na ziemiach polskich*

Wykład otwarty
prof. dr. hab. Jerzego Szczepańskiego (UJK)

**Książę Ksawery Drucki-Lubecki,
pomiędzy Petersburgiem a Warszawą**

Centrum Pieniądza NBP (sala 129F)
25 czerwca 2020 r., godz. 17:00

Patronat medialny: **OPWA WIEKI**

często już niezrozumiałą symbolikę (jak choćby na monetach antycznych), przypominamy twórców pieniądza, którymi byli wybitni artyści, oraz upamiętniane na numizmatach postacie narodowych bohaterów, zasłużonych ludzi świata kultury i nauki, a także znaczące wydarzenia. O polityce mecenatu, którą niewątpliwie stosował Bank Polski SA, i środowisku twórców nim objętych przygotowaliśmy film dokumentalny poświęcony Józefowi Mehofferowi, twórcy banknotu 100-złotowego wprowadzonego do obiegu w 1934 r.

Kalendarze Centrum Pieniądza NBP

Wyjątkowe eksponaty prezentowane na wystawie stałej opowiadają swoje historie na kolejnych kartach kalendarzy wydawanych przez Centrum Pieniądza NBP od 2019 r. Znajdziemy w nich np. gdański talar z roku 1577, gdy Gdańsk nie uznał elekcji Stefana Batorego i opowiedział się za kontrkandydatem – Habsburgiem. By sfinansować wojnę, Rada Miasta Gdańska zleciła przetopienie kościelnych sreber, a na bitych z tak pozyskanego kruszcu monetach wizerunek króla zastąpiono wizerunkiem Chrystusa z napisem „Chryste Zbawicielu broń nas”. Motywem przewodnim kalendarza na 2021 r. są kobiety na znakach pieniężnych. Centrum Pieniądza NBP

dotychczas przygotowało również dwa kalendarze na rok szkolny dla nauczycieli.

Nagroda Centrum Pieniądza NBP

Narodowy Bank Polski, realizując misję krzewienia wiedzy ekonomicznej, od wielu lat organizuje konkursy dla absolwentów polskich uczelni podejmujących tematy z dziedziny makroekonomii i finansów. Do tych konkursów w roku 2021 dołączył kolejny: o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP za najlepszą pracę magisterską z zakresu historii społeczno-gospodarczej. Celem konkursu jest zainteresowanie studentów kierunków humanistycznych i ekonomicznych, pozornie mniej efektywną dziedziną, za jaką nadal uchodzi historia gospodarcza. Liczymy, że nasza nagroda skłoni studentów do podejmowania poszukiwań, obserwacji oraz analiz życia gospodarczego i społecznego w ujęciu historycznym. Spodziewamy się, że w kolejnych latach będą powstawać prace, które zaprezentują oryginalne spojrzenia na zjawiska i procesy gospodarcze, a także przemiany społeczne. Prace magisterskie nadesłane na pierwszą edycję konkursu zostaną ocenione przez Kapitułę, której przewodniczy prof. Wojciech Roszkowski.

■ Mateusz Sora

NBP

Centrum Pieniądza
im. Sławomira S. Skrzyпка

KONKURS

o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP

za najlepszą pracę magisterską
z historii społeczno-gospodarczej

Nagroda główna

10 000 PLN

Termin nadsyłania prac

do 1 czerwca 2021 r.

Zapraszamy
do udziału

autorów prac magisterskich
obronionych
na polskich uczelniach
w 2020 r.

Organizator
konkursu

NBP

Narodowy Bank Polski

Regulamin konkursu: www.cpnbp.pl

PRZYSTANEK – ZBIORY

Ekspozycje – przedmioty szczególnej troski

Ekspozycje prezentowane na wystawie stałej to tylko część zbiorów, którymi dysponuje Centrum Pieniądza NBP. Prócz numizmatów i dokumentów bankowych do zbiorów należą m.in. banknoty w formie elektronicznej przekazane nam przez 43 banki centralne z całego świata, plakaty propagandowe z okresu PRL, urządzenia do badania autentyczności banknotów, stare maszyny liczące, w tym kalkulatory lampowe, lakownice, sortery. W Centrum Pieniądza NBP znajdują się również osobiste pamiątki po premierze Władysławie Grabskim – „ojcu polskiego złotego”, a także zbiór płaćdeł i monet chińskich z różnych okresów historycznych.

Podczas przygotowywania ekspozycji przed otwarciem Centrum Pieniądza NBP ogromnym wyzwaniem było umieszczenie około 10 000 ekspozycji w 139 gablotach.

Na tę niebagatelną liczbę artefaktów złożyły się monety, banknoty, dokumenty i wiele innych unikatowych zbiorów. Wśród nich są np.: XVIII-wieczna czeczotowa szafa numizmatyczna, stalowa skrzynia pocztowa pochodząca z XIX w., w której przewożono ówczesne wartości, 400-uncjowa sztaba złota służąca do rozliczeń międzybankowych, 1 milion zł w 10-złotowych banknotach obiegowych.

Mamy też bardzo interesujące, bo niespotykane na innych ekspozycjach, materiały służące do tworzenia i produkcji monet oraz banknotów, w tym modele gipsowe, matryce, stemple, arkusze banknotowe oraz projekty banknotów i monet.

Zbiory Centrum Pieniądza NBP są ewidencjonowane, znakowane, przechowywane w specjalnych warunkach, niekiedy przemieszczane, digitalizowane, udostępniane oraz konserwowane.

Stan ekspozycji Centrum Pieniądza NBP jest regularnie monitorowany pod kątem warunków ich przechowywania, na co składają się pomiary: temperatury, poziomu wilgotności oraz naświetlenia obiektów. Prace te wykonywane są pod nadzorem konserwatora dzieł sztuki.

Prace trwają także w magazynach, gdzie przechowujemy obiekty nieprezentowane na ekspozycji. Są tu znakowane, i opatrywane sygnaturami topograficznymi wskazującymi miejsce przechowywania. Tak powstaje ewidencja i merytoryczne opracowania zbiorów w dostosowanym do potrzeb Centrum Pieniądza NBP w zasadzie systemie Collective Access.

Aplikacja ta daje ogromne możliwości, m.in. pozwala udostępnić odbiorcom *online* poszerzoną informację o obiektach prezentowanych w CP NBP wraz z ich wizualizacjami oraz sortować wprowadzone dane w zasadzie pod każdym względem ich wykorzystania (np. wystawy tematyczne, materiały do publikacji w wydawnictwach NBP).

■ Marlena Koter

Zarządzanie zbiorami

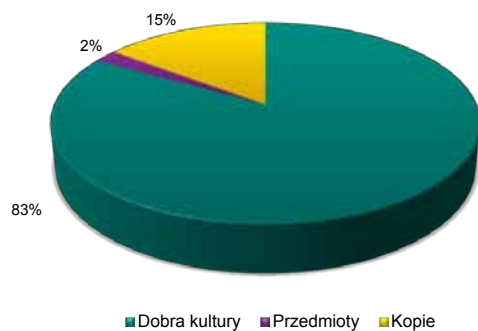
Narracja ekspozycji Centrum Pieniądza NBP została stworzona na podstawie bogatych zbiorów Narodowego Banku Polskiego. Obejmują one dobra kultury, przedmioty i kopie eksponatów, które ilustrują i wyjaśniają zagadnienia dotyczące funkcjonowania mechanizmów finansowych, banków, systemów płatniczych i bankowości centralnej. W skład dóbr kultury Narodowego Banku Polskiego wchodzi m.in. zbiory numizmatyczne, cenne materiały biblioteczne, zabytki, dzieła sztuk plastycznych oraz eksponaty Centrum Pieniądza NBP. Edukacyjną funkcję prezentowanych artefaktów uzupełniają nowoczesne narzędzia interaktywne, rozbudowana scenografia oraz repliki oryginalnych eksponatów.

Zwiedzający mogą zobaczyć ponad 4000 oryginalnych eksponatów, prezentowanych w 16 salach wystawowych. Część prezentowanych zbiorów NBP stanowi kolekcja Centrum

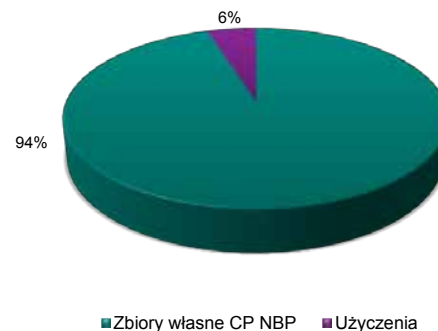
Pieniądza NBP. To zróżnicowany zbiór eksponatów własnych oraz użyczonych od innych muzeów, instytucji i prywatnych kolekcjonerów.

Zarządzanie zbiorami obejmuje działania o fundamentalnym znaczeniu dla zachowania artefaktów lub ich kopii oraz ocalenia informacji, jakie niosą one dla przyszłych pokoleń. W Centrum Pieniądza NBP wszystkie czynności w tym zakresie są uregulowane i opisane w wewnętrznych regulacjach i wytycznych NBP.

Szczególnie istotnym elementem zarządzania zbiorami jest pozyskiwanie eksponatów. Centrum Pieniądza NBP powiększa swoją kolekcję poprzez nabywanie obiektów, najczęściej na drodze zakupów lub darowizn. O potrzebie pozyskania artefaktów dla Centrum decydować mogą zarówno plany

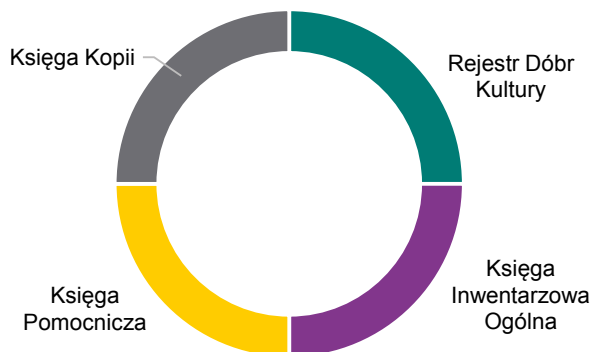
Rys. 1. Struktura własnościowa zbiorów Centrum Pieniądza NBP
Źródło: Opracowanie własne

Rys. 2. Zbiory Centrum Pieniądza NBP
Źródło: Opracowanie własne

wystawiennicze, edukacyjne i merytoryczne, jak również kwe-rendy dokonywane w ramach istniejących kolekcji Narodowego Banku Polskiego. Zdarzają się również sytuacje, że sami kolekcjonerzy lub instytucje zajmujące się aukcjami zgłaszają się do NBP z ofertami sprzedaży. Konkretny zakup rekomenduje Komisja do spraw oceny nabywania i zbywania dóbr kultury, na podstawie analizy wartości, przydatności i pochodzenia konkretnego nabytku, a w niektórych przypadkach również po dokonaniu oceny kompletności oferowanej kolekcji.

Każdy eksponat, który trafia do zbiorów Centrum Pieniądza NBP, w pierwszej kolejności podlega ewidencjonowaniu. Polega to na dokonaniu wpisu w obowiązkowej dokumentacji ewidencyjnej, dzięki czemu możliwe jest szybkie zidentyfikowanie i zlokalizowanie każdego obiektu stanowiącego własność Centrum Pieniądza NBP. Na tej podstawie powstają elektroniczne katalogi zbiorów, które prowadzone są w aplikacjach służących do zarządzania i prezentacji kolekcji. Rozwiązanie to wzorowane jest na profesjonalnych

Rys. 3. Dokumentacja ewidencyjna (katalogi zbiorów) Centrum Pieniądza NBP

Źródło: Opracowanie własne

oprogramowaniach spotykanych w najlepszych muzeach i archiwach.

W ramach elektronicznej ewidencji każdy obiekt otrzymuje swój niepowtarzalny numer identyfikacyjny, który łączy artefakty z informacjami o nich rejestrowanymi w katalogach zbiorów, w tym z danymi o ich pochodzeniu i historii. Nabytek jest wpisywany do właściwej księgi lub rejestru pod określonym numerem. Tym znakiem liczbowym jednocześnie znakowany jest nabytek lub jego opakowanie.

Opieka nad kolekcją Centrum Pieniądza NBP polega w dużej mierze na tworzeniu dokumentacji dla każdego elementu należącego do zbiorów. Dodatkowo merytoryczne i inwentaryzatorskie opisy obiektów, powstające w elektronicznych inwentarzach, uzupełniane są o fotografie (cyfrowe wizerunki) obiektów.

Prowadzenie ewidencji elementów kolekcji Centrum w formie elektronicznej zapewnia szybką informację o aktualnym miejscu ich przechowywania. To fundament prawidłowego magazynowania zbiorów, których przemieszczanie jest ściśle kontrolowane, wymaga zgody i jest dokumentowane. Wszędzie tam, gdzie artefakty są przechowywane lub ekspozowane, konieczne jest regularne monitorowanie warunków środowiskowych (takich jak temperatura powietrza i poziom wilgotności). Materiały używane do pakowania obiektów to produkty bezpieczne i obojętne chemicznie, pozwalające na zachowanie kolekcji dla przyszłych pokoleń.

Pełna inwentaryzacja kolekcji jest niezbędna dla potrzeb związanych z jej dalszym udostępnianiem i rozwojem.

To dzięki informacjom gromadzonym w ramach systemu zarządzania zbiorami możemy z łatwością zlokalizować konkretne artefakty, sprawować nad nimi opiekę, a także podejmować strategiczne decyzje dotyczące zbiorów Centrum

Pieniądza NBP. W niedalekiej przyszłości digitalizacja eksponatów umożliwi udostępnianie katalogu zbiorów na stronie internetowej Centrum Pieniądza NBP.

■ Katarzyna Reszka

WYNIKI (399/404)

Edycja elementu „moneta”

Książeczka pracy ze zdjęciem - Arbeitsbuch für Ausländer - na nazwisko Heinrich Frydrychowicz, urodzony 17.10.1929 r., narodowości polskiej, 15.03.1944 r. (CPNBP/K/312)

1 miesiąc, 24 dni temu Utworzone przez Katarzyna Reszka
1 minuta temu ostatnio zmienione przez Katarzyna Reszka

DANE PODSTAWOWE

DANE ADMINISTRACYJNE

MULTIMEDIA

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA

DANE KONSERWATORSKIE

REJESTRY

POWIĄZANIA

HASŁA PRZEDMIOTOWE

PODSUMOWANIE

Zapisz Anuluj

Status w ewidencji

Data wpisu do ewidencji

Data i podstawa wykreślenia z ewidencji

Klasyfikacja GUS

Numer inwentarza CPNBP/K/312

Nr RDK

Nr ST

Dawne numery inwentarza

Rodzaj obiektu

Tytuł obiektu / nazwa

Książeczka pracy ze zdjęciem - Arbeitsbuch für Ausländer - na nazwisko Heinrich Frydrychowicz, urodzony 17.10.1929 r., narodowości polskiej, 15.03.1944 r.

Wersja językowa: Polak

Dodaj nazwę

Inne nazwy

Dykt / komplet

Opis

Cechy charakterystyczne

Liczba obiektów

Rys. 4. Zrzut ekranu aplikacji do ewidencji zbiorów Centrum Pieniądza NBP

Konserwacja zbiorów Centrum Pieniądza NBP

Początki opieki konserwatorskiej nad zbiorami Centrum Pieniądza NBP sięgają jesieni 2014 r. Wtedy to rozpoczęto konserwację blisko 400 obiektów, które tworzyły zaczątek naszej kolekcji. Prace zajęły dwa lata. Archiwalia datowane na lata 1827–1948 odzwierciedlają nie tylko bogatą historię bankowości, ale pokazują też rozwój technologii i technik ich wykonywania.

Zbiór ten to rękopisy, druki, maszynopisy, fotografie, firmowe koperty z oryginalnymi pieczęciami lakowymi, papiery firmowe z suchymi wyłótkami, książeczki z niepowtarzalnymi ornamentami i liternictwem oraz firmowe zalepki korespondencyjne. Różnorodność użytych papierów, pigmentów, barwników, klejów, technik fotograficznych i metod introligatorskich pozwala nam cofnąć się w czasie i zaobserwować, w jaki sposób na przestrzeni XIX i XX wieku zmieniała się mapa zasięgu i dostępności surowców na rynku, kierunki rozwoju w przemyśle papierniczym, powszechnie stosowane techniki w drukarstwie i introligatorstwie. Mogliśmy zauważyć również wpływ mody na estetykę wydawnictw i stylizację dokumentów.

Listy, pocztówki, czasopisma, książeczki, legitymacje i dokumenty bankowe, z racji ich funkcji użytkowej, były w złym stanie i wymagały konserwacji. Spośród wszystkich obiektów

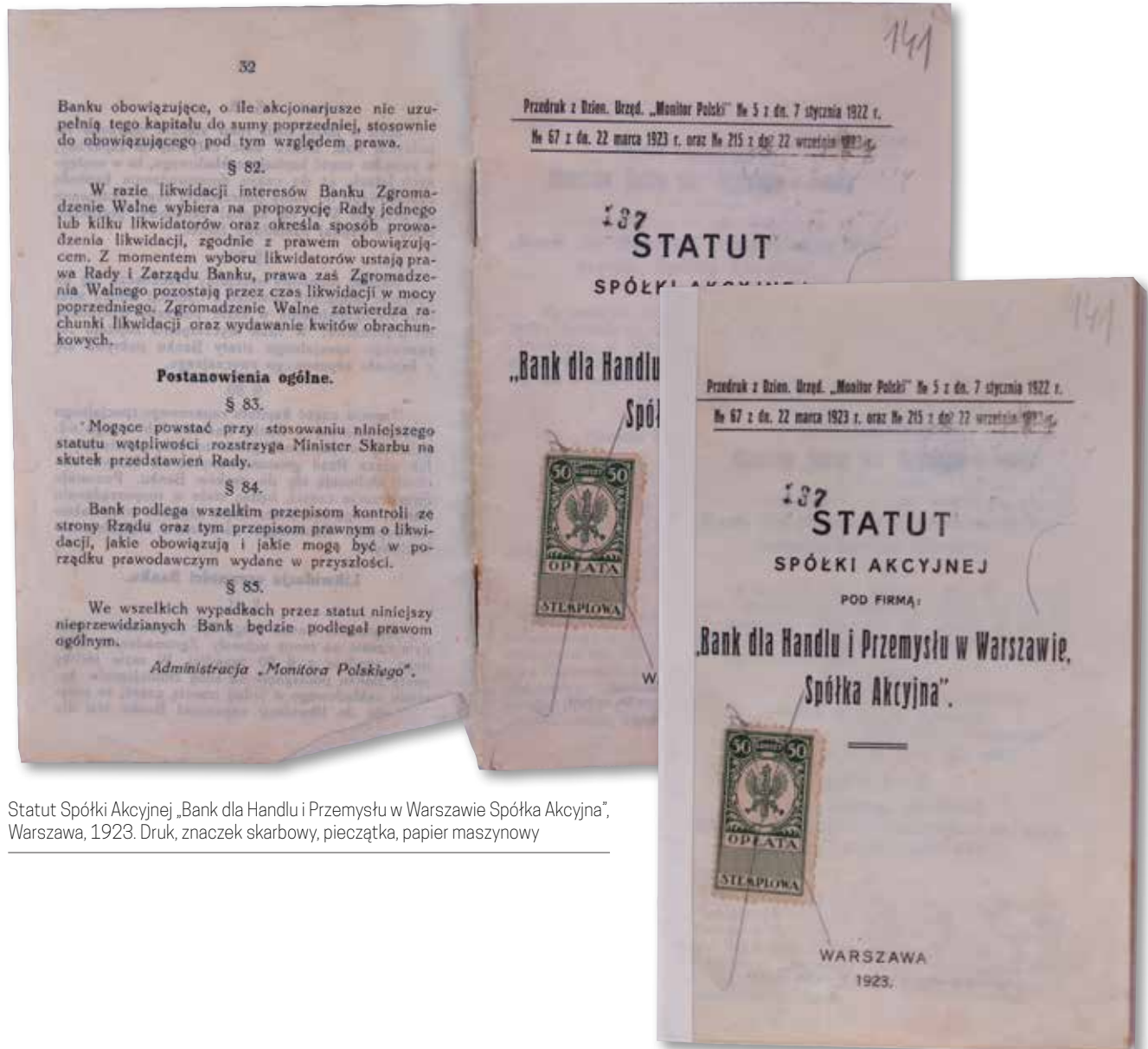
z kolekcji wybrano przeważającą część do wyeksponowania w gablotach tematycznych – znajdujących się w dzisiejszej sali Ulica Bankowa Centrum Pieniądza NBP. Projekt zakładał, że obiekty – już po konserwacji – mogą być przekazane do dalszego opracowania naukowego lub ekspozycji wystawienniczej. Głównym celem było przywrócenie tym przedmiotom ich formy historycznej oraz estetycznej, z uwzględnieniem bezpiecznych metod i właściwego przechowywania. Na pierwszym miejscu stało jednak zawsze poszanowanie oryginału, w tym wszystkich zachowanych historycznych elementów, tak aby zawarte w nich treści mogły być jak najwierniej przekazane.

Podstawowym założeniem naszego programu konserwatorskiego było przeprowadzenie pełnej konserwacji w taki sposób, aby była widoczna w minimalnym stopniu, przy najwierniejszym zachowaniu substancji zabytkowej obiektu.

Prace konserwatorskie przy kolekcji obejmowały wiele, często drobiazgowych, czynności, ale tylko ukończenie wszystkich gwarantuje, że zbiory będą odporne na działanie czasu i gotowe, aby służyć edukacyjnie kolejnym pokoleniom.

Aby obiekty na podłożu papierowym utrzymać w dobrym stanie, stale monitorujemy ich warunki przechowywania

Przykładowe obiekty z kolekcji przed zabiegami konserwatorskimi i po nich

Statut Spółki Akcyjnej „Bank dla Handlu i Przemysłu w Warszawie Spółka Akcyjna”, Warszawa, 1923. Druk, znaczek skarbowy, pieczętka, papier maszynowy

Proces konserwacji zbiorów Centrum Pieniądza NBP w skrócie:

1. Dezynfekcja w komorze próżniowej
2. Szczegółowa dokumentacja, w tym fotograficzna, stanu pozyskanych obiektów
3. Wykonanie badań stopnia zakwaszenia papieru (pH) i mechaniczne oczyszczenie jego powierzchni
4. Wykonanie prób odpornościowych narzędzi pisarskich i pieczętek na wodę i chemikalia
5. Mechaniczne usunięcie metalowych zszywek z papieru i usunięcie śladów korozji metalu z papieru
6. Wzmocnienie strukturalne papieru (sklejenie przedarć, uzupełnienie ubytków, podklejenie osłabionych kart i opraw)
7. „Wybarwienie” plam za pomocą nieinwazyjnych środków chemicznych
8. Wyjęcie poszytów i innych obiektów trójwymiarowych, w tym map, z książek
9. Oczyszczenie, wzmocnienie, zaprasowanie tekturowych i płóciennych okładek książek, broszur i legitymacji
10. Połączenie rozczłonkowanych pieczęci lakowych w jeden obiekt
11. Uzupełnienie ubytków w fotografii specjalistycznej
12. Scalanie kolorystyczne farbami akwarelowymi
13. Usunięcie deformacji w papierze, w tym wzmocnienie grzbietów w papierowych składkach
14. Wykonanie rekonstrukcji brakujących opraw w obiektach o formacie książkowym
15. Ponowne złożenie arkuszy broszur w formacie książkowym oraz uszycie bloków według oryginalnego schematu za pomocą naturalnych nici lnianych lub bawełnianych
16. Zawieszenie okładek i oprawienie książek
17. Retusz scalający w obiektach ikonograficznych lub dekoracyjnych oprawach
18. Umieszczenie obiektów w obwolutach lub w pudłach ochronnych
19. Opracowanie opisowej dokumentacji konserwatorskiej
20. Wykonanie dokumentacji fotograficznej obiektów po konserwacji

(temperaturę, wilgotność względną, ilość światła), obserwujemy je pod kątem zagrożeń mikrobiologicznych i biologicznych.

Skuteczna opieka konserwatorska to przede wszystkim zapobieganie – eliminujemy możliwie wszystkie czynniki, które mogą pogorszyć stan obiektu. Zabiegi konserwatorskie

to tak naprawdę ostateczność i przeprowadzamy je tylko wtedy, gdy zaistnieje taka konieczność. Decyzje konserwatorskie opierają się na dokładnej analizie wszystkich omówionych czynników i podejmowane są z pełną świadomością misji edukacyjnej, jaką jest zachowanie artefaktów historii dla przyszłych pokoleń.

■ Anna Sembiring

Rodzinna fotografia pracowników Domu Bankowego Pfeffer w Kielcach, około 1908. Fotografia na tekturze, stempel, rękopis

PRZYSTANEK – EKSPONATY

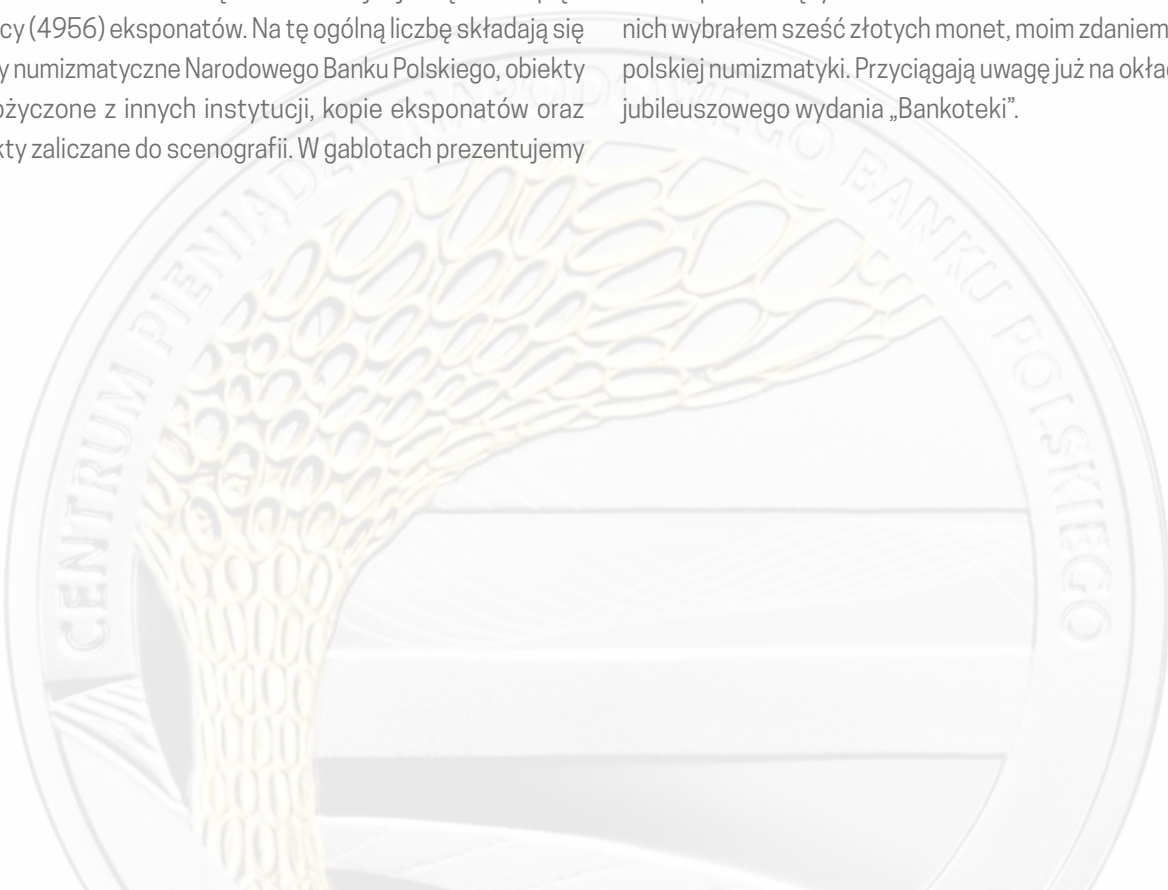
Perełki polskiej numizmatyki

Każda moneta, banknot, medal czy jakikolwiek inny eksponat ma swoją historię. Na opowieść o nich składają się różne elementy – okres historyczny, z którego pochodzą, ciekawostki związane z ich powstaniem, ogromna wartość lub inne cechy, które fascynują numizmatyków i kolekcjonerów. Kiedy jednak miałem napisać o kilku unikatowych złotych monetach, wiedziałem, że wybór nie będzie prosty.

W salach Centrum Pieniądza NBP znajduje się blisko pięć tysięcy (4956) eksponatów. Na tę ogólną liczbę składają się zbiory numizmatyczne Narodowego Banku Polskiego, obiekty wypożyczone z innych instytucji, kopie eksponatów oraz obiekty zaliczane do scenografii. W gablotach prezentujemy

prawie dwa i pół tysiąca (2498) banknotów i monet pochodzących ze zbiorów NBP, wśród nich 864 złote monety.

Zastanawiając się nad tym, według jakiego klucza wybrać kilka specjalnych monet, pomyślałem, że zamiast chodzić po wszystkich salach Centrum Pieniądza NBP, skupię się na jednej. W Gabinetce numizmatyka znajduje się tak zwane pudełko numizmatyka. Zgromadzono w nim 861 polskich monet pochodzących z okresu od X do XIX wieku. Spośród nich wybrałem sześć złotych monet, moim zdaniem, perełek polskiej numizmatyki. Przyciągają uwagę już na okładce tego jubileuszowego wydania „Bankoteki”.

5 dukatów, 1677, Jan III Sobieski, donatywa pamiątkowa wybita z okazji restytuowania mennicy krakowskiej, projektu Jana Höhna.

Awers: popiersie króla w płaszczu zwrócone w prawą stronę. Głowa zwieńczona laurem. W otoku napis: IOANNES III D[E]I G[RATIA] REX POL[ONIAE] M[AGNUS] D[UX] LIT[UANIAE] RUS[SIAE] PR[USSIAE] (w tłumaczeniu: Jan III z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książę Litwy, Rusi, Prus).

Rewers: panorama Krakowa z murami obronnymi od strony Wisły. Powyżej, z wieńca chmur, rozchodzą się promienie słoneczne. Pod panoramą, w odcięciu, data: MDCLXXVII (1677),

poniżej napis: .APR., poprzedzony stylizowanym znaczkiem przypominającym połączone litery J i H, które mogą być inicjałami Jana Höhna. Litery APR Edward Raczyński w „Gabinecie medalów polskich” tłumaczy jako Aprilis (kwiecień). U dołu, półkołem napis: ALMA URBS CRACOVIA (w tłumaczeniu: przestawne miasto Kraków).

Monety te wybijano w nominałach o wadze trzech, czterech i pięciu dukatów. Najczęściej spotykane są monety trzydukatowe. Prezentowana donatywa pięciodukątowa należy do nielicznych wybitych w tym nominałach monet.

Dukat, 1831, Królestwo Polskie, powstanie listopadowe.

Awers: stojący rycerz w zbroi trzymający w prawej ręce miecz, w lewej pęk strzał. Po bokach data: 18–31. W otoku przy głowie rycerza mały orzełek, za nim napis: CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT (w tłumaczeniu: zgodą małe rzeczy wzrastają), zakończony pochodnią.

Rewers: w kwadratowej ramce napis: MO[NETA]. AUR[EA]. REG[NI]. BELGII AD LEGEM IMPERII. (w tłumaczeniu: złota moneta królestwa Belgii według prawa imperialnego). Wokół ramki ozdobne rozety.

W okresie powstania listopadowego zarząd nad Mennicą Warszawską objął Bank Polski. Po detronizacji króla (był nim

car Mikołaj I) wprowadzono nowy system pieniężny, na który składały się monety o nominałach 3 groszy polskich (bite w miedzi), 10 groszy polskich, 2 złotych polskich i 5 złotych polskich (bite w srebrze) oraz dukaty bite w złocie. Dyrekcja Banku Polskiego podjęła decyzję o rezygnacji z wybijanych dotąd złotych monet o nominałach 25 i 50 złotych polskich na rzecz dukata z wizerunkiem na wzór niderlandzki – monety powszechnie znanej i akceptowanej zarówno na kontynencie europejskim, jak i poza nim. Jedynym wyróżnikiem jest mały polski orzełek umieszczony po prawej stronie głowy rycerza na awersie monety. Powodem takiej decyzji była konieczność regulowania należności zagranicznych przez Rząd Narodowy.

5 dukatów, 1614, Zygmunt III Waza, donatywa gdańska autorstwa Samuela Ammona.

Awers: zwrócone w prawo popiersie króla w koronie oraz paradnej zbroi wyłożonej kryzą. Na ramionach króla płaszczy spięty ozdobną agrafą, w którą została wpisana data 1614. Na piersi Order Złotego Runa. Miniaturową datę powtórzono nad koroną władcy. Pod ramieniem inicjały medaliera S. A. W otoku poprzedzony oraz zakończony ornamentami napis: SIGISMUNDUS. III. D[E]I: G[R]ATIA: REX. POLONIAE. MAG[NUS]: DUX. LIT[HUANIAE]: PRUSSIAE (w tłumaczeniu: Zygmunt III z Bożej łaski Król Polski Wielki Książę Litwy, Prus).

Rewers: stojący na zdobionej konsoli herb miasta Gdańska, umieszczony w ozdobnym kartuszu podtrzymywany z lewej i prawej strony przez dwa lwy. Kartusz zwieńczony od góry liśćmi palmowymi i gałązkami laurowymi. Pod herbem i na bokach konsoli powtórzone dwukrotnie litery: S A. W zdobieniach konsoli i pod nią również dwukrotnie powtórzona data: 1614. W otoku napis: EX. AURO. SOLIDO. CIVITAS. GEDANENSIS, FIERI. F[ECIT] (w tłumaczeniu: z czystego złota miasto Gdańsk wybić kazało).

Jest to wyjątkowej urody donatywa gdańska ukazująca mistrzowski kunszt jej twórcy, Samuela Ammona. Ten medalier i rytownik pochodzenia szwajcarskiego pracował w mennicy gdańskiej w latach 1613–1622.

8 dukatów, 1644, Władysław IV Waza, donatywa gdańska, autorstwa Jana Höhna.

Awers: półpostać króla zwrócona w prawo w koronie i zbroi paradnej wyłożonej koronkowym kołnierzem. Na piersi władcy Order Złotego Runa. W prawej dłoni berło wsparte na ramieniu, w lewej jabłko królewskie. W otoku napis: VLA-DISLAUS IIII D[E]I: G[RATIA]: REX POL[ONIAE]: & SUEC[IAE]: M[AGNUS]: DUX LITU[ANIAE]: RUS[SIAE]: PRUS[SIAE] (w tłumaczeniu: Władysław IV z Bożej łaski Król Polski i Szwecji, Wielki Książę Litwy, Rusi, Prus).

Rewers: panorama Gdańska, nad nią wieniec chmur przepuszczający promienie słońca, wewnątrz hebrajski napis: Jahwe. Z chmur wyłaniają się dłonie. Pierwsza trzyma gałązkę oliwną i palmową, druga miecz i wagę. Nad miastem

dwie dłonie złączone w modlitwie za jego pomyślność. U dołu ozdobny kartusz z herbem Gdańska, podtrzymywany przez dwa lwy. Po bokach data 16-44 oraz inicjały G-R, Gerharda Rogge, dzierżawcy mennicy w latach 1639-1656. Pod tarczą inicjały I-H, Jan Höhn. W otoku napis: REGIA CIVITAS GEDANENSIS FIERI FECIT (w tłumaczeniu: królewskie miasto Gdańsk wybić kazało).

Ta jedna z najpiękniejszych donatyw gdańskich zwana jest majestatową ze względu na dystyngowany wizerunek Władysława IV. Znane są egzemplarze bite w złocie o masie od 7 do 10 dukatów oraz bite tymi stemplami monety srebrne. Donatywa ośmi dukatowa należy do najrzadziej pojawiających się współcześnie w obiegu kolekcjonerskim.

Dwudukat, Michał Korybut Wiśniowiecki, niedatowana donatywa toruńska sygnowana inicjałami HDL – Hansa Dawida Lauera, dzierżawcy mennicy toruńskiej w latach 1649–1668.

Awers: popiersie króla w płaszczu zwrócone w prawą stronę. Głowa zwieńczona laurem. W otoku napis: MICHAEL. D[EI] G[RATIA]. REX POLO[NIAE]. M[AGNUS] D[UX]. L[ITHUANIAE]. RUS[SIAE]. PR[USSIAE] (w tłumaczeniu: Michał z Bożej łaski Król Polski Wielki Książę Litwy, Rusi, Prus).

Rewers: panorama Torunia od strony Wisły z widocznym mostem pruskim. U góry wizerunek promienistego słońca z umieszczonym pośrodku okiem Opatrzności. Poniżej panoramy herb Torunia rozdzielający inicjały HD-L. W otoku rozpoczynający się gwiazdką napis: EX AURO SOLIDO CIVIT[AS]. THORUNENSIS FIERI FEC[IT] (w tłumaczeniu: z czystego złota miasto Toruń wybić kazało).

Toruń polecił wykonać tę efektowną i niepospolitą monetę na pamiątkę złożonej przez miasto przysięgi na wierność królowi Michałowi Korybutowi Wiśniowieckiemu i Rzeczypospolitej.

Dukat, 1766, Stanisław August Poniatowski, sygnowana inicjałami FS – Fryderyka Wilhelma Sylma, głównego królewskiego mincerza.

Awers: ukoronowany monogram królewski SAR (Stanislaus Augustus Rex) otoczony gwiazdą orderową Orderu Świętego Stanisława, ustanowionego przez króla w 1765 r.

Rewers: ukoronowana pięciopolowa tarcza herbowa Rzeczypospolitej z okresu panowania Stanisława Augusta. W polu 1. i 4. Orzeł Polski, w polu 2. i 3. Pogoń Litewska,

w polu sercowym Ciołek (herb Poniatowskich). Poniżej data 17-66 rozdzielona inicjałami FS. W otoku napis: MON[ETA]: AUR[EA]: POLONIC[A] (w tłumaczeniu: moneta złota polska).

Niezmierniej rzadkości dukat, wybity w mennicy warszawskiej, uważany jest za próbę monet dukatowych, które miały zostać wprowadzone do obiegu po reformie monetarnej, przeprowadzonej przez króla w 1766 r. Nie doszło jednak do wprowadzenia ich do obiegu.

■ *Marcin Madejski*

Nie spoczywamy na laurach Co nowego udało się przez 5 lat do zbiorów Centrum Pieniądza NBP zdobyć i na ekspozycji umieścić

W 2016 r. stała wystawa Centrum Pieniądza NBP zyskała swój ostateczny wygląd i otworzyła podwoje dla zwiedzających. Nie znaczyło to oczywiście, że w poczuciu dobrze spełnionego obowiązku przestaliśmy o niej myśleć. Stale się zastanawiamy, co zmienić i co dołożyć, tak by była wciąż atrakcyjna dla zwiedzających; o różnym stopniu wiedzy ekonomicznej i numizmatycznej, o różnym podejściu do zwiedzania i tak różnorodnych oczekiwaniach i potrzebach.

Jednym z podstawowych obowiązków Sekcji Nadzoru nad Zbiorami, w której pracuję, jest wyszukiwanie i pozyskiwanie nowych eksponatów. Jest to obowiązek, ale i przywilej oraz niekłamana dla nas przyjemność. Skupiamy się głównie na tych do wystawienia od razu, bo brakuje ich w przekazie merytorycznym albo są po prostu ciekawe i dobrze się komponują w gablotach z innymi.

Jednakowoż, gdy zwraca się do nas pracownik NBP lub ktokolwiek życzliwy, kto chce podarować jakieś obiekty do zbiorów, bardzo często je przyjmujemy i opiekujemy się nimi jak potrafimy najlepiej. I siłą rzeczy mocno staramy się wymienić eksponaty użyte od innych instytucji na własne oraz w miarę możliwości zamienić na oryginały kopie monet, które wciąż jeszcze zastępują monety nieobecne w zbiorach numizmatycznych NBP.

Tym sposobem po pięciu latach działalności jako Centrum Pieniądza NBP możemy się pochwalić wieloma różnorodnymi nabytkami. Naszą radością z udanych zakupów wielokrotnie dzielił się na łamach „Bankoteki”, zamieszczając informacje o nowościach. Z okazji jubileuszu warto przypomnieć co ciekawsze artefakty, opisywane już w dziale „Eksponaty”.

Jednym z najnowszych zakupów Centrum Pieniądza NBP jest prosty, **srebrny kubek**, pokryty grawerowanymi napisami i ozdobiony dziesięcioma monetami. Choć nieefektowny w formie i nie przyciąga wzroku tak jak inne naczynia na ekspozycji, wiąże się z nim ciekawa historia, w której jest kilka zagadek i spraw niewyjaśnionych.

Kubek został dedykowany i zapewne również ofiarowany Rudolfowi Modrzejewskiemu (1861–1940), synowi sławnej polskiej aktorki Heleny Modrzejewskiej i Gustawa Zimajera. Modrzejewski był uznanym w USA i Europie wybitnym inżynierem linii kolejowych i pionierem budownictwa mostów wiszących.

Srebrny kubek ozdobiony 10 monetami

Datowana na przełom XIII i XIV w. **półgrzywna nowogrodzka** ($\frac{1}{2}$ grzywny) pochodzi z terenów dawnej Rusi. Grzywna to jedno ze średniowiecznych płacideł kruszcowych, w kształcie sztabki lub pręta, odlewanych ze srebra wysokiej próby. Nasza półgrzywna waży 98,18 g i ma wymiary 69,8 na 14,5 na 14,4 mm. Na jednym z krótszych boków widać wyraźny ślad przełamania czy też przecięcia. Grzywny ruskie, żeby uzyskać jednostki o niższej wartości, przerabiano na pół lub na mniejsze fragmenty.

Półgrzywna z terenów dawnej Rusi – przełom XIII i XIV w.

Kolejny zabytek to **wisior z tzw. Madonnentalerem** z 1765 r., w oprawie jubilerskiej, należący do tzw. biżuterii numizmatycznej. Na awersie talara znajduje się popiersie elektora Bawarii Maksymiliana III Józefa w draperii, na rewersie natomiast – Matka Boska z Dzieciątkiem, przedstawiona w typie Patrona Bavariae. Stąd też wzięta się nazwa tej monety.

Motyw Matki Boskiej z Dzieciątkiem pojawił się na monetach już w średniowieczu i od czasów cesarza Macieja Korwina stał się motywem przewodnim monet węgierskich, któremu towarzyszyła legenda PATRONA HUNGARIAE.

Wisior z 1765 r. z talarem bawarskim

Dukat powstańczy, 1831 r. – awers

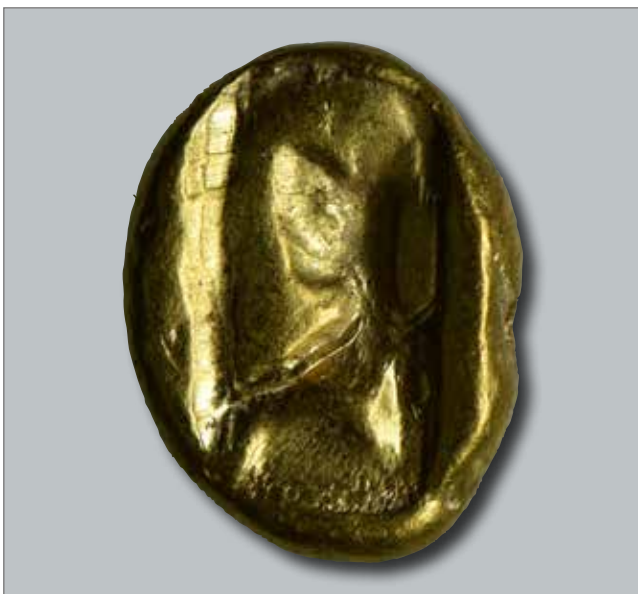
3 grosze polskie, 1831 r. – awers

Z kolei **srebrny kubek** pojawił się na ekspozycji stałej w 2020 r. jako wynik pomyślnie zakończonego zakupu na aukcji Gabinetu Numizmatycznego Damian Marciniak. To niewielkie naczynie mierzy 8 cm wysokości i 7 cm średnicy wylewu, a waży niecałe 134 g. W korpus zostały wprawione monety polskie z datą 1831: miedziane 3 grosze, bilonowe 10 groszy, srebrne 2 złote i złoty dukat. Srebrne 5 złotych polskich rzemieślnik wlutował w dno naczynia, ale w taki sposób, by uwidocznic sentencję widniejącą na krawędzi monety: BOŻE ZBAW POLSKĘ.

Upadek twierdzy Zamość 21 października 1831 r. uznawany jest za koniec powstania listopadowego. Władze rosyjskie dekretem z dnia 3 grudnia wycofały z obiegu pieniądź powstańczy, nakazując ściągnięcie go z rynku i zniszczenie. Polska ludność Królestwa niechętnie oddawała monety i banknoty, traktując je jako swoistą pamiątkę narodową. Aby godnie przechować te precjoza, zamawiano ozdobne **pudełka do przechowywania kompletu monet i banknotu**. Zachowane do czasów współczesnych pudełka cechuje ogromna różnorodność, w zasadzie niepowtarzalność, jeśli chodzi o dekoracje i napisy umieszczane na wieczku.

Pudełko numizmatyka

Darejka – awers i rewers; złoty stater Achemenidów, Persja, ok. 485 r. p.n.e.

Darejki jako złote monety miały z pewnością znaczną wartość dla ówczesnych. Z powodu braku źródeł trudno oszacować, jak dużą. Wiadomo jednak, że płacono nimi żołd wojsku perskiemu, zarówno najemnemu, jak i słynnej gwardii 1000 nieśmiertelnych, czyli doborowemu przybocznemu wojsku zorganizowanemu przez Dariusza I Wielkiego. I zapewne nie raz wykorzystano je do przekupienia greckich polis, a raczej zawiadujących nimi urzędników.

Druga nowa moneta w zbiorach numizmatycznych NBP to **floren** (wł. *fiorini*), wybity we Florencji w XIV wieku, być może w roku 1308. Jej miano nie pochodzi od nazwy miasta, lecz od widniejącego na awersie wyobrażenia kwiatu. Kwiat w języku łacińskim to *florus*, we włoskim *fiore*. Od niego wywodzi się nazwa miasta Florencja (łac. *Florentia*, wł. *Firenze*), kwiat lili jest również swoistym godłem mówiącym, czytelnym także dla niepiśmiennych użytkowników. Dlaczego akurat lilia?

■ Eliza Walczak

Floren, Florencja, ok. 1308 r

PRZYSTANEK – MULTIMEDIA

Komputerami nie sterują duchy, spalone lampy projektorów musi wymienić człowiek

Centrum Pieniądza NBP obchodzi jubileusz. Minęło właśnie pięć lat od otwarcia ekspozycji dla zwiedzających. Jej budowa i wyposażenie zaczęły się jednak już dwa lata wcześniej. To, że zwiedzający mogą codziennie podziwiać ją w pełnej krasie, zależy od pracy ludzi, których nie spotkacie tam na co dzień.

W każdej firmie, oprócz tzw. *front office*, którym dla zwiedzających są nasi animatorzy, istnieje także *back office*, czyli ci, którzy dbają o to, by wszystko działało jak należy. Jeden ze znanych mi dyrektorów dużego muzeum mawiał, że gdy nie widzi na ekspozycji osób zajmujących się obsługą techniczną, to znaczy, że wszystko działa idealnie. Gdy się pojawia, to znak, że coś się wydarzyło. Dużo w tym prawdy, ponieważ dla naszych gości widoczna powinna być tylko ekspozycja. To zaś, co dzieje się w tle, ma pozostać niedostrzegalne dla zwiedzających.

Liczby i statystyki bywają nudne albo ciekawe. Dużo zależy od punktu, z którego na nie patrzymy. Czy interesują naszych zwiedzających? Raczej nie. Ci oczekują, że przychodząc do Centrum Pieniądza NBP, zostaną obsłużeni na najwyższym poziomie. Wszystko ma działać, olśnić wiedzą i pięknem wystawy. Oczywiście bywa, że nie pracuje monitor, mruga żarówka. To jednak rzeczy ulotne lub wręcz niezauważalne. Wychodząc na ulicę, nasz gość pamięta świetne multimedia, wspaniałe monety. Jeden czarny monitor niknie w tłumie pozytywnych wrażeń.

Tak jest dziś. A jak było, gdy startowaliśmy? Centrum Pieniądza NBP po otwarciu było pełne chorób wieku dziecięcego. Pamiętamy dobrze te dni – to nie działa, tamto się zawiesza. System sterowania gubiący się w gąszczu sygnałów. Ktoś niedokładnie zaprogramował dane i ekspozycja się wyłączyła. Dobrze, że w dzień techniczny, gdy jedyne osoby na ekspozycji to technicy firmy serwisującej. Monety spadły w gablocie, oderwała się niedokładnie przyklejona dekoracja. Dzieci uświadomiły nam, że zabezpieczenia przed wejściem do systemów operacyjnych komputerów powinny być... lepsze. Oj, działało się! Ale najważniejsze, że dzięki naszej pracy zwiedzający tego nie zauważyli. Zgrane grono osób, specjalizujące się w opiece nad systemami IT, AV i całością ekspozycji, niezmordowanie usuwało problemy, znajdowało nowe rozwiązania, wymyślało kolejne linie kodów systemów zarządczych, eliminowało pomyłki w aplikacjach. Wzywało serwis zewnętrzny, gdy naprawy były niemożliwe do wykonania od ręki.

Mała częstotliwość awarii to bardzo ważna kwestia dla komfortu zwiedzających i pracowników ekspozycji. W większości muzeów i placówek edukacyjnych, z którymi rozmawialiśmy przed projektowaniem i budową naszej, powtarzano, że głównym kłopotem jest sprzęt IT oraz audio-wideo. Stale ostrzegano nas przed zawieszającymi się, niesfunkcjonalnymi

aplikacjami. Zresztą podczas naszych wizyt w tychże placówkach znaczna część sprzętu i aplikacji była permanentnie zepsuta. U nas to incydentalne przypadki. A przecież tego „dobra” mamy w Centrum Pieniądza NBP najwięcej, samych komputerów i aplikacji jest kilkaset sztuk. Dlatego projektując i organizując „opiekę” nad ich działaniem, stworzyliśmy i wdrożyliśmy zdalne, centralne zarządzanie. Umożliwia to nie tylko sterowanie czasem włączenia ekspozycji, ale i aktualizację kontentu, wyświetlanie stanu urządzeń, stopnia zużycia materiałów eksploatacyjnych (np. lamp projektorów), zdalny reset etc. Oznacza to więc szybką reakcję i ułatwia zarządzanie. To standard w firmach IT. W gronie podobnych instytucji edukacyjnych byliśmy pierwsi.

Dziś liczba awarii spadła z początkowych trzech dziennie do kilku tygodniowo. W rzeczy samej obecne problemy to dla nas już drobnostki, co wynika też z powtarzalności i doświadczenia, w jaki sposób im zapobiegać. Niektórzy mawiają: rzeczy niemożliwe robimy od ręki, cuda zajmują nieco więcej czasu. W przypadku Centrum Pieniądza NBP nie ma mowy o cudach. Ekspozycja działa świetnie dzięki pracy ludzi. Komputerami nie sterują duchy, spalone lampy projektorów musi wymienić człowiek. Synchronizując działania serwisu i automatyzując zadania, można doprowadzić do stanu, w którym ekspozycja działa

jak zdrowy organizm, potrzebujący drobnej opieki specjalistów, by funkcjonować niemalże w perfekcyjny sposób.

Czytając, pomyślisz – pięknie, ale skoro Centrum Pieniądza NBP doprowadzono do tak dobrego stanu, to co robi ekipa odpowiedzialna za sprzęt. Patrzy w niebo, licząc obłoczki? Oczywiście nie. Nasza placówka żyje, zmienia się. Dochodzą nowe eksponaty, dekoracje, zużyty sprzęt wymieniany jest na nowy. W pracy z systemami IT czy AV jest tak, że urządzenia kupione wiele lat temu nie są już produkowane, a nowe mają inne parametry i oprogramowanie. Gdy przychodzi do ich wymiany czy modernizacji ekspozycji, sporym wyzwaniem bywa dostosowywanie się do obowiązujących rozwiązań lub aktualizacji.

Osoby pracujące w placówkach podobnych do Centrum Pieniądza NBP mawiają, że wystarczy niewielka, niedziałająca część ekspozycji, a zwiedzający wychodzi nieusatysfakcjonowany – nie dostrzega całości przekazu, skupiając się na „czarnych ekranach”. W Centrum Pieniądza NBP udało się nam osiągnąć efekt, w którym znakomita większość naszych gości, w tym młodzieży, wychodzi zadowolona, mówiąc: „nie spodziewaliśmy się, że będzie tak ekstra”. To dla nas największa nagroda – te słowa oznaczają również to, że... działały wszystkie ekrany i aplikacje.

■ Jacek Wownysz

Codziennie doglądanie ekspozycji

Przekazowi informacji za pomocą urządzeń multimedialnych towarzyszy wiele procesów niewidocznych dla odbiorcy, związanych z jakością danych źródłowych, ograniczeniami sieci, komunikacji z systemami zarządzania oraz z wieloma systemami powiązаныmi, tworzącymi jedną wielką sieć związków i zależności. Dopiero działanie tych wszystkich

elementów tworzy jeden wielki interaktywny przekaz. Tak duża liczba urządzeń, jaką obsługujemy w Centrum Pieniądza NBP, przy swojej złożoności i konieczności wzajemnego współdziałania nie jest wolna od wad, usterek, nieprawidłowości w działaniu. Wymagają one zaangażowania wykwalifikowanych specjalistów, potrafiących sprawnie kontrolować prace takiego złożonego systemu,

szybko zidentyfikować problemy oraz niezwłocznie usunąć usterki i przywrócić prawidłowe działanie urządzeń. Tylko wtedy zwiedzający mogą cieszyć się atrakcjami i w pełni z nich korzystać. Bez wielkiego codziennego zaangażowania tych osób cała ta skomplikowana struktura posypałaby się jak klocki domina.

■ Artur Słomka

Rodzaje multimediiów w Centrum Pieniądza NBP

Do najczęściej wykorzystywanych rozwiązań interaktywnych w naszej placówce należą: projekcja holograficzna, rozwiązania hybrydowe, video mapping, infokioski oraz system zarządzania treścią ekspozycji (CMS).

Projekcja holograficzna – piramida holograficzna pozwala prezentować treści trójwymiarowe. Zaletą tego rozwiązania jest możliwość zamieszczenia fizycznego elementu oraz dopasowanie do niego animacji, tak aby idealnie z nim współgrała. W tym przypadku kluczową rolę pełni również odpowiednie nagłośnienie.

Piramida holograficzna w sali Laboratorium autentyczności

Rozwiązania hybrydowe – efektywną formą przekazu jest łączenie multimediiów z elementami fizycznymi. W przypadku mechatroniki elementy mechaniczne (np. koło szyfrowe, przyciski klawiatury, dźwignię) łączymy z aplikacjami multimedialnymi.

Aplikacja imitująca cyfrowy zamek szyfrowy w sali Skarbiec

Video mapping – to projekcja, której obraz jest całkowicie dopasowany do architektury i z nią harmonizuje. Projekcje są dopasowane do architektury wnętrza Centrum Pieniądza NBP lub do konkretnego eksponatu. Animacja może zawierać fragmenty filmów oraz zdjęcia.

Projekcja znajdująca się w sali Ulica Bankowa

Infokioski – zwiedzający, którzy szczegółowo chcieliby się zapoznać z tematyką wystawy, mogą skorzystać z infokiosków, zawierających znacznie bardziej rozbudowaną treść. Forma takiego przekazu urozmaicona w ciekawe animacje oraz grafiki sprawia, że korzystanie z takiego stanowiska staje się bardziej interesujące.

Infokioski w formie bankomatu znajdujący się w sali Nowoczesne systemy płatnicze

System zarządzania treścią ekspozycji (CMS) – nie można zapomnieć o ciągłej potrzebie aktualizacji informacji prezentowanych multimedialnie. Umożliwia to system CMS (ang. Content Management System) – oprogramowanie służące

do publikowania i modyfikowania treści na urządzeniach i aplikacjach, którego głównym zadaniem jest zarządzanie całym sprzętem AVL znajdującym się w naszych salach.

■ *Andrzej Kalicki*

Aplikacja imitująca koło szyfrowe w sali Skarbiec

Mechaniczna lupa pozwalająca na powiększenie wybranych elementów w gablotach oraz treści na ekranie monitora w sali Antyk–średniowiecze–nowożytność

WĘDRÓWKA W NOCE MUZEÓW

Noce Muzeów w Centrum Pieniądza NBP

Noc Muzeów co roku przyciąga do placówek kulturalnych wiele osób, kusząc atrakcjami oraz przestrzeniami niedostępnymi na co dzień. W Noc Muzeów nie może zabraknąć i nas – Centrum Pieniądza NBP! Zawsze jest ciekawie, interaktywnie oraz merytorycznie. W tym roku mija dokładnie 5 lat od uroczystego otwarcia naszej placówki oraz pierwszego udziału Centrum Pieniądza NBP w tym wydarzeniu.

Rok 2016

Podczas Nocy Muzeów w 2016 r. świętowaliśmy hucznie nasze otwarcie. Zainteresowanych wejściem do Centrum Pieniądza NBP było ponad tysiąc osób! Pierwsi goście czekali przed bankową bramą już od godzin południowych. Wśród zwiedzających były całe rodziny z Warszawy, studenci, ludzie różnych zawodów, przyjezdni z odległych rejonów Polski, a także goście reprezentujący zagranicę. Odbiór wystawy

był bardzo pozytywny. Opuszczający Centrum Pieniądza NBP chwalili sposób prezentowania zbiorów i zapewniali, że tu wrócą. Wcześniej Narodowy Bank Polski poinformował media, że ostatni zwiedzający wejdzie do Centrum Pieniądza NBP o godzinie pierwszej w nocy. Ze względu na olbrzymie zainteresowanie wystawą podjęto jednak decyzję o przedłużeniu godzin otwarcia ekspozycji aż do czwartej rano.

Rok 2017

W 2017 r. zaproponowaliśmy naszym gościom udział w minigrze – zachęcając w ten sposób do samodzielnych poszukiwań informacji i ciekawostek ukrytych wśród sal oraz eksponatów. Na dziedzińcu Narodowego Banku Polskiego i na ekspozycji Centrum Pieniądza NBP na wszystkich

zwiedzających czekały niespodzianki i specjalne atrakcje – między innymi występy pianistki oraz możliwość wybicia pamiątkowych monet. Centrum Pieniądza NBP odwiedziło w tę noc prawie 700 osób.

Rok 2018

Noc Muzeów w 2018 r. była poświęcona setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Centrum Pieniądza NBP przygotowało dla gości specjalną ścieżkę zwiedzania: „Śladami niepodległości”, która przez dobór eksponatów i poruszone tematy odwoływała się do historii naszego kraju. Goście mogli zobaczyć pierwsze wybite w Polsce monety, dowiedzieć się, kto stał za emisją pierwszych papierowych pieniędzy, i poznać okoliczności pojawienia się złotych polskich. Specjalnie na tę okazję w sali Twórca pieniądza i produkcja pieniądza zostały umieszczone monety niepodległościowe,

m.in.: 50 000 zł w srebrze, wybite stemplem zwykłym i lustrzanym, wyemitowane w związku z 70. rocznicą odzyskania niepodległości, oraz 10 zł w srebrze i 100 zł w złocie z wizerunkami Józefa Piłsudskiego i Józefa Hallera, ponadto 10 zł srebrne i 100 zł w złocie z portretem Romana Dmowskiego, upamiętniające stulecie odzyskania niepodległości. Centrum Pieniądza NBP odwiedziły w sumie 23 grupy liczące do 25 osób. Dyżury pełniło 16 animatorów wspieranych przez pracowników Departamentu Edukacji i Wydawnictw NBP. Tamtej nocy odwiedziło nas 575 osób.

Rok 2019

W 2019 r. obchodziliśmy 100-lecie złotego. Na Noc Muzeów 2019 przygotowaliśmy dla zwiedzających Centrum Pieniądza NBP ścieżkę edukacyjną pt. „Polski złoty – setna rocznica decyzji o odrodzeniu złotego”. Tradycyjnie już największą popularnością cieszyła się sztaba złota (ponad 12 kilogramów czystego kruszcu), którą każdy mógł podnieść. Zainteresowanie gości budziła także kolekcja ponad 4 tysięcy srebrnych i złotych monet z całego świata. Wśród eksponatów można było również podziwiać nowy nabytek Centrum Pieniądza NBP – pamiątkowe pudełko numizmatyka z monetami i banknotem 1-złotowym z okresu powstania listopadowego. Podczas Nocy Muzeów odwiedziło nas 529 osób. Gości w grupach oprowadzało 21 animatorów. Na dziedzińcu

Centrali NBP w Warszawie przy ul. Świętokrzyskiej można było zobaczyć także wystawę „Dzieje złotego”, przedstawiającą historię złotego od XV w. do współczesności, oraz ekspozycję „Wielcy polscy ekonomiści”, prezentującą sylwetki i dokonania znanych i mniej znanych polskich ekonomistów. Były też inne atrakcje: quizy, gry i zabawy z nagrodami (np. za pomyślną próbę złamania szyfru do miniaturowego sejfku), możliwość wybicia okolicznościowych żetonów oraz wykonania pamiątkowego zdjęcia. Wszystko przy muzyce i laserowych światłach.

Po tej edycji nastąpiła dwuletnia przerwa w organizowaniu Nocy Muzeów we wszystkich placówkach muzealnych w Polsce spowodowana pandemią.

Rok 2021

Tegoroczna edycja pod hasłem „Pieniądz – świadek historii” ze względu na sytuację epidemiczną odbyła się wyłącznie w formie *online*. Podczas Nocy Muzeów 2021 eksperci Centrum Pieniądza NBP przedstawiali intrygujące ekspozycje i odpowiadali na pytania internautów. Widzowie mogli zobaczyć też serię filmów edukacyjnych i zwiedzić niektóre sale wirtualnie. Nagranie całego programu dostępne jest na kanale NBP w serwisie YouTube i miało kilka tysięcy odsłon.

Eksperti podczas spotkań *online* opowiadali o najciekawszych ekspozycjach prezentowanych w placówce, ich niekiedy zaskakujących losach, a także funkcjach. Podczas Nocy Muzeów została zaprezentowana seria krótkich filmów, m.in.:

- *Wystawa Centrum Pieniądza NBP od zaplecza, czyli skąd się biorą ekspozycje?* – wyjaśnienie, w jaki sposób Centrum Pieniądza NBP pozyskuje zbiory i jak dba o to, żeby ekspozycje zachowały się w jak najlepszym stanie;
- *Konserwacja zabytkowej XVIII-wiecznej skrzyni do przechowywania wartości pieniężnych* – prezentacja skrzyni zawierającej niesamowity mechanizm ryglujący; dzięki odpowiednim zabiegom odzyskała ona dawny wygląd i jest obecnie jedną z atrakcji w sali Skarbiec;
- *Mrówki, sznurki i atrament – rzecz o dawnym pieniądzu w Chinach* – opowieść o bogatej i unikatowej na skalę Polski kolekcji chińskich płacideł i monet;
- *O pieniądzu, którego nie widać – pierwsza kolekcjonerska moneta cyfrowa* – charakterystyka wyemitowanej w 2020 r. przez Bank Litwy monety LBCOIN, której

cyfrowa wersja powstała z wykorzystaniem technologii *blockchain*;

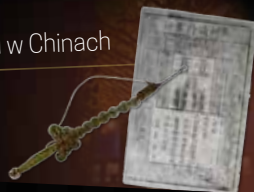
- *Pieniądz polskich Wazów* – prezentacja najciekawszych polskich numizmatów z końca XVI i XVII w., pochodzących z kolekcji NBP;
- *Numizmatyczne skarby* – przedstawienie numizmatów z sali Gabinet numizmatyka w Centrum Pieniądza NBP;
- *Złoto – metal cenny i niewiarygodnie pożyteczny* – spojrzenie na rolę złota w kontekście rezerw NBP i w odniesieniu do monet uncjowych emitowanych przez bank centralny;
- *Mały format, wielka sztuka – banknoty zaprojektowane przez Andrzeja Heidricha* – sylwetka wybitnego grafika, który na zlecenie NBP przez ponad 50 lat projektował polskie papierowe znaki pieniężne.

Podczas nocnego programu *online* została również przybliżona sylwetka Józefa Mehoffera, malarza i projektanta jednego z najpiękniejszych przedwojennych polskich banknotów o nominale 100 zł; banknot ten wszedł do obiegu w 1934 r. Nie zabrakło także interakcji „na żywo” – eksperci odpowiadali na pytania widzów podczas *live chatów*. Dodatkowo można było wziąć udział w wirtualnym spacerze po wybranych salach Centrum Pieniądza NBP. Formuła tegorocznego programu ułatwiła dotarcie do szerokiego grona odbiorców – w szczególności wszystkich zainteresowanych historią pieniądza i tematyką finansów, pasjonatów ekonomii, miłośników numizmatyki i entuzjastów odkrywania niezwykłych miejsc na kulturalnej mapie Polski.

■ Małgorzata Kozłowska

Mrówki, sznurki i atrament
– rzecz o dawnym pieniądzu w Chinach

Adam Skręta

Pieniądz polskich Wazów

Mateusz Sora

Złoto
– metal cenny i niewiarygodnie pożyteczny

Katarzyna Rokosz

Mały format, wielka sztuka
– banknoty zaprojektowane przez Andrzeja Heidricha

Anna Brzyska

O pieniądzu, którego nie widać
– pierwsza kolekcjonerska moneta cyfrowa

Natalia Ćwik

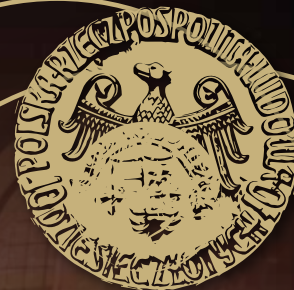

Pieniądz – świadek historii

Centrum Pieniądza NBP
zaprasza na

Noc Muzeów online
15 maja 2021 r.
godz. 20.00 – 24.00

www.cpnbp.pl

WĘDRÓWKA PRZEZ WYSTAWY CZASOWE

Trzy wystawy czasowe przed otwarciem stałej ekspozycji Centrum Pieniądza NBP

■ Pierwsza wystawa czasowa

Wystawa

Najważniejsze wydarzenia w historii polskiej bankowości centralnej

- 1794** Emisja pierwszego pieniądza papierowego w Polsce
- 1828** Utworzenie Banku Polskiego w Królestwie Polskim
- 1886** Przejęcie majątku i agend Banku Polskiego przez rosyjski Bank Państwa
- 1918** Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa instytucją emisyjną państwa polskiego
- 1924** Powołanie Banku Polskiego SA
- 1939** Ewakuacja Banku Polskiego SA za granicę. Władze niemieckie tworzą Bank Emisyjny w Polsce
- 1945** Powołanie Narodowego Banku Polskiego. Cofnięcie uprawnień emisyjnych Bankowi Polskiemu SA
- 1989** Początek przebudowy struktury i funkcji Narodowego Banku Polskiego
- 1995** Denominacja złotego: 1 nowy złoty to 10 000 starych złotych
- 2004** NBP członkiem Europejskiego Systemu Banków Centralnych

Druga wystawa czasowa

ISSN 2299-632X

NBP Narodowy Bank Polski

Maj 2014 r.

Bankoteka

Wydanie specjalne

A portrait of Władysław Grabski, a man with a mustache wearing a dark suit and a white shirt with a tie. He is looking slightly to the left. The portrait is overlaid with a teal color filter.

**Władysław Grabski,
Bank Polski SA
i stabilizacja ekonomiczna kraju**

Wystawa

Bank Polski SA i złoty

Prace nad powołaniem Banku Polskiego SA i ustanowieniem złotego były prowadzone równocześnie z uzdrowieniem skarbu państwa. Już w styczniu 1924 roku wydano rozporządzenie o wartości złotego i zasadach jego emisji oraz statut Banku Polskiego SA. Zaraz potem rozpoczęła się sprzedaż jego akcji. Nowy bank miał być instytucją ogólnonarodową; spodziewano się, że relatywnie niska cena akcji (100 zł) pozwoli, by nabywały je także osoby średnio zamożne. Pierwsze zebranie akcjonariuszy odbyło się 15 kwietnia 1924 roku, a 28 kwietnia Bank rozpoczął działalność. W tym samym czasie w miejsce marki został wprowadzony złoty (w relacji 1,8 mln marek polskich = 1 złoty). Nowa waluta miała być stabilna, jej emisja miała zależeć od rezerw złota i dewiz Banku Polskiego, a rząd mógł korzystać z kredytu banku centralnego tylko do kwoty 100 mln zł. O wartości złotego świadczył parytet (0,29 grama złota), czyniący go równym frankowi szwajcarskiemu. Parytetowy kurs dolara wynosił 5,18 zł. Prezesem Banku został Stanisław Karpiński.

18

Władysław Grabski, Bank Polski SA i stabilizacja ekonomiczna kraju

*Premier Władysław Grabski (pierwszy z lewej)
na posiedzeniu sejmu, październik 1924.
Fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe.*

19

Trzecia wystawa czasowa

ISSN 2299-632X

NBP

Narodowy Bank Polski

Wrzesień 2014 r.

Bankoteka

Wydanie specjalne

Wojenne losy polskiego złota

Oni tam byli

Halina Konopacka
Andrzej Mikołajczyk

Jan Dreżewski
Edmund Spychałowicz

Wystawy czasowe po otwarciu Centrum Pieniądza NBP

Dzieje złotego – wystawa plenerowa – wrzesień 2018 r.

W 1919 r. Sejm Ustawodawczy na jednym z pierwszych posiedzeń zdecydował, że pieniądzem odrodzonej Rzeczypospolitej będzie złoty. Do obiegu złoty wszedł pięć lat później. Natomiast sto lat później losy polskiej waluty stały się inspiracją do plenerowej wystawy Centrum Pieniądza NBP, która została zaprezentowana w Warszawie oraz w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu i Rzeszowie.

Złoty jako jednostka obrachunkowa funkcjonował od końca XV w. do insurekcji kościuszkowskiej, kiedy zmaterializował się jako moneta i banknot, a aż do połowy XIX w. dzielił się na 30 groszy. W tym czasie zmieniała się Polska, a Polacy mimo że posługiwali się groszami, talarami, ortami i dukatami, przeliczali je na złote.

Na potrzeby plenerowej prezentacji historii pieniądza zaproponowaliśmy nieco inne spojrzenie na ojczyznie dzieje, tak by wyeksponować zasadnicze problemy w historii Polski. Przygotowaliśmy tabele pokazujące siły nabywcze złotego w poszczególnych okresach, a także tabele cen i płac.

Pierwsza część wystawy – „Narodziny złotego” – opowiadała o źródłach bogactwa i potęgi państwa ostatnich Jagiellonów.

Druga – „Złoty w burzliwych czasach” – o skutkach długotrwałych wojen i wewnętrznych konfliktów.

Trzecia – „Złoty w okresie reform” – o kraju, który podejmuje wysiłek wydobycia się z zacofania i politycznej zależności od państw ościennych.

Czwarta – „Złoty pieniądzem obiegowym” – o kadłubowym państwie, które realizuje ambitną politykę modernizacyjną.

Piąta – „Odrodzenie złotego” – została poświęcona omówieniu problemów, z jakimi przyszło zmierzyć się władzom niepodległej Rzeczypospolitej, organizacji instytucji emisyjnych i wprowadzeniu do obiegu złotego.

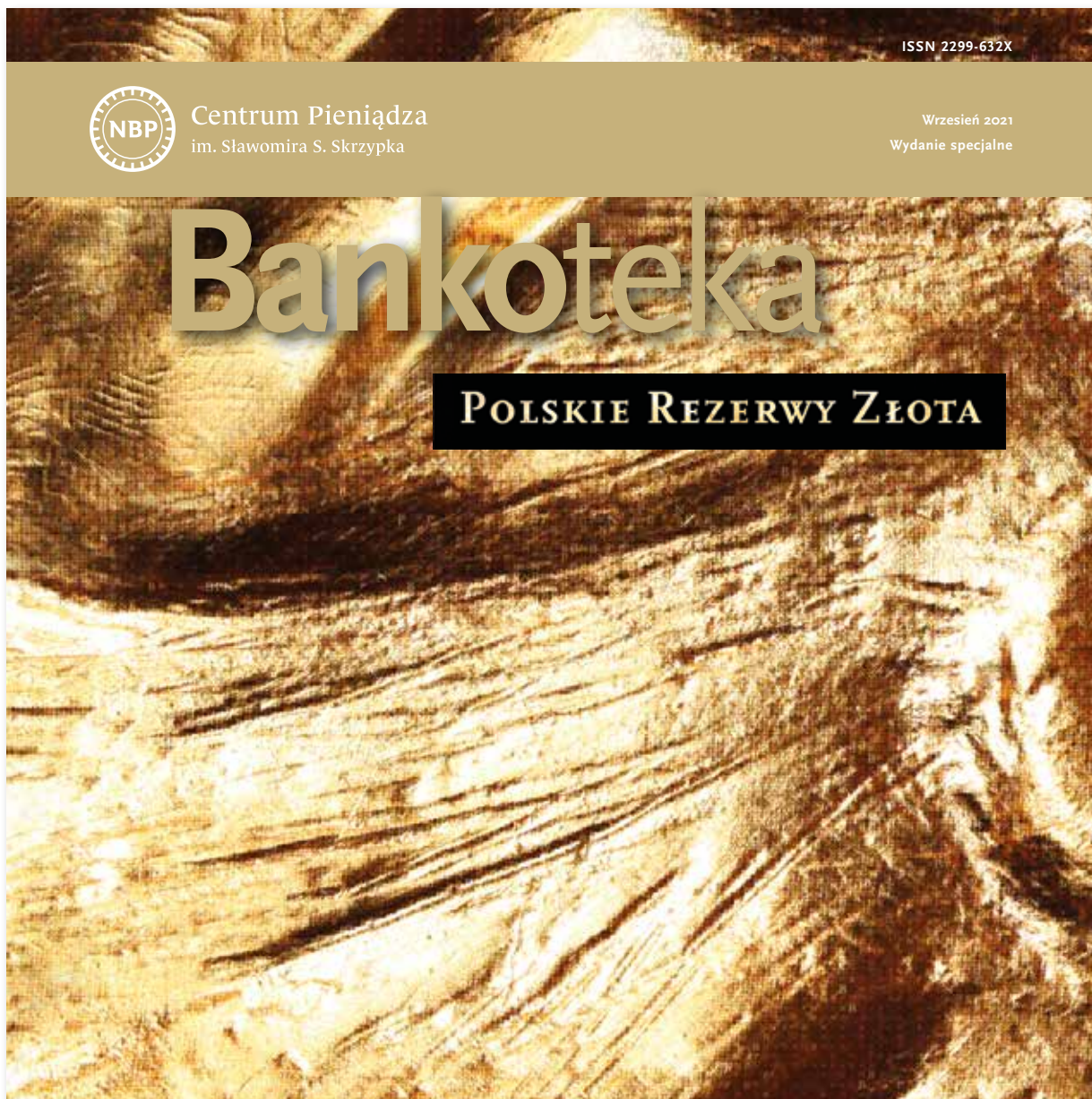
■ Mateusz Sora

Na wystawie „Dzieje złotego” zaprezentowaliśmy również wpisany z inicjatywy NBP na listę dziedzictwa krajowego UNESCO zbiór złotych monet i banknotów. Wystawa została wyróżniona w konkursie „Wydarzenie historyczne roku 2019” organizowanym przez Muzeum Historii Polski.

Polskie rezerwy złota – wystawa plenerowa – wrzesień 2021 r.

Działalność Centrum Pieniądza NBP nie ogranicza się do sal ekspozycyjnych. Wystawa plenerowa *Polskie rezerwy złota* jest kolejną samodzielną propozycją edukacyjną adresowaną do szerokiej grupy odbiorców, także tych, którzy nigdy nie odwiedzą wystawy stałej w gmachu Narodowego Banku Polskiego w Warszawie.

Impulsem do przygotowania wystawy były dokonane przez NBP w roku 2018 i 2019 zakupy złota oraz relokacja do Polski 100 ton kruszcu, stanowiącego część oficjalnych aktywów rezerwowych NBP. Złoto, jako „najbardziej rezerwowe” z aktywów rezerwowych, dywersyfikuje ryzyko geopolityczne i jest swoistą kotwicą zaufania, szczególnie w czasach napięć i kryzysów. Złoto odgrywa też ważną rolę psychologiczną – buduje w społeczeństwie zaufanie do krajowej waluty.

Twórcy¹ wystawy postawili sobie za cel zaprezentowanie w atrakcyjnej i przystępnej formie niełatwych zagadnień

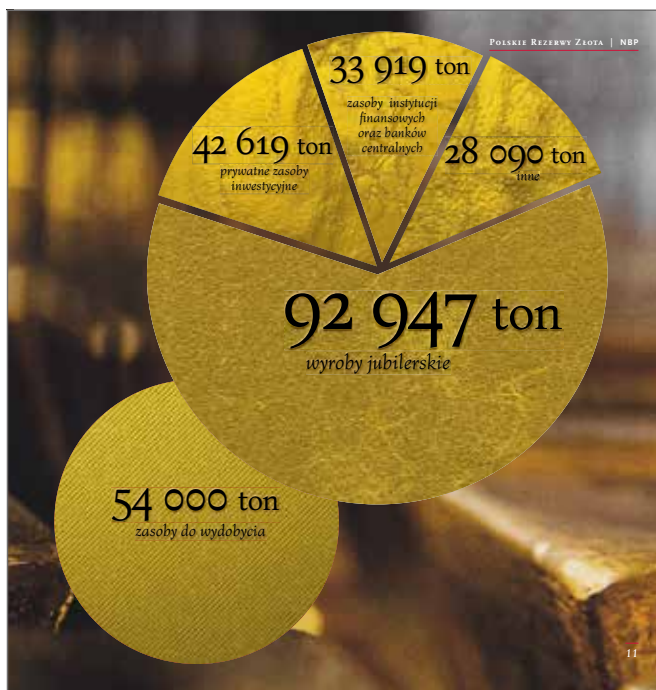
– opisanie obrotu złotem, który oddziaływał na rozwój systemów pieniężnych, oraz zobrazowanie gromadzenia rezerw tego kruszcu przez współczesne banki centralne, w tym Narodowy Bank Polski. Widzowie znajdą na wystawie informacje o złocie jako kruszcu inwestycyjnym, dowiedzą się, jak funkcjonowały systemy pieniężne od XIX do XX w., oraz zgłębią historię polskich rezerw złota, z uwzględnieniem ewakuacji kruszcu Banku Polskiego SA w 1939 r. Poruszane na wystawie zagadnienia współczesne dotyczą rezerw złota w NBP i powiązania zasobów kruszczowych banku centralnego z bezpieczeństwem finansowym państwa.

Dzięki mobilnemu charakterowi tej plenerowej opowieści o rezerwach złota oraz przygotowaniu prezentacji cyfrowej dla oddziałów okręgowych NBP i na stronę internetową Centrum Pieniądza NBP (www.cpnbp.pl) wystawa będzie dostępna dla wszystkich zainteresowanych.

■ Katarzyna M. Rokosz

¹ Wystawę przygotowały Katarzyna M. Rokosz i Anna Brzyska z Sekcji Działań Naukowych Centrum Pieniądza NBP

GLÓWNE OŚRODKI HANDLU ZIOTEM NA ŚWIECIE

WĘDRÓWKA PO ANTRESOLI

Monety kolekcjonerskie Narodowego Banku Polskiego w 100-lecie złotego

Stała wystawa na antresoli w Centrali NBP - 2019 r.

Dorobek emisyjny Narodowego Banku Polskiego był wcześniej prezentowany jedynie w katalogach. Zespół Zarządania Zbiorami Centrum Pieniądza NBP postanowił zaprezentować większość monet kolekcjonerskich z lat 1995–2019 na wystawie, którą można oglądać w Centrali NBP. Okazją do tego stała się 100. rocznica odrodzenia polskiego złotego, przypadająca 28 lutego 2019 r.

Na wystawie umieszczono monety kolekcjonerskie wyemitowane przez NBP w latach 1995–2019. Jest to doskonała okazja do zapoznania się z bogactwem wzorów, form i tematów współczesnych polskich monet kolekcjonerskich, których liczba sięga prawie 500 sztuk. Spośród nich wybrano monety, które dla uatrakcyjnienia przekazu merytorycznego pogrupowano w układzie tematycznym: Jan Paweł II, Królowie i książęta, Kultura i sztuka, Ludzie, Instytucje, Bohaterowie i rocznice, Wydarzenia, Zwierzęta świata. Zaprezentowano także wyjątkowe monety o nietypowych nominałach lub liczbie emisyjnej, m.in.:

- złotą monetę z 2009 r. wyemitowaną z okazji 25. rocznicy śmierci ks. Jerzego Popiełuszki o wyjątkowym nominale 37 zł, wskazującym na wiek ks. Jerzego w chwili śmierci;

- monetę upamiętniającą beatyfikację Jana Pawła II o nominale 1000 zł;
- monety wyemitowane w 2018 r. z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, w tym:
 - okolicznościową monetę w standardzie obiegowym o nominale 5 zł, na której umieszczono napis: „100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości”, wybitą w symbolicznym nakładzie 38 424 000 szt., tak aby trafiła do każdego Polaka;
 - złotą monetę w kształcie kuli o nominale 2018 zł, wyemitowaną w liczbie 100 szt.;
 - srebrną monetę w kształcie kuli o nominale 100 zł, wyemitowaną w liczbie 1918 szt.

Na wystawie zaprezentowano również wyemitowane w 2019 r. przez Narodowy Bank Polski wyjątkowe zestawy monet złotych i srebrnych o nominałach 1, 2, 5, 10, 20, 50 groszy oraz 1, 2, 5 złotych upamiętniające 100. rocznicę ustanowienia złotego polską walutą.

Serie monet okolicznościowych emitowanych przez NBP:**■ Zakończone:**

- *Dzieje Złotego* (2004–2007)
- *Historia Jazdy Polskiej* (2006–2011)
- *Herby województw* (2004–2005)
- *Historyczne miasta w Polsce* (2005–2008)
- *Miasta w Polsce* (2009–2011)
- *Poczet królów i książąt polskich* (1979–2005)
- *Polski rok obrzędowy* (2001–2006)
- *Polskie Okręty* (2012–2013)
- *Ochrona środowiska* (1977–1986)
- *Żołnierz polski na frontach II wojny światowej* (1989–1995)
- *Dowódcy Armii Krajowej* (1990–1998)

■ Rozpoczęte:

- *Historia monety polskiej* (w 2013)
- *Historia polskiej muzyki rozrywkowej* (w 2009)
- *Odkryj Polskę* (w 2014)
- *Polska droga do wolności* (w 1996)
- *Polscy malarze XIX/XX wieku* (w 2002)
- *Polscy Podróżnicy i Badacze* (w 1997)
- *Polskie kluby piłkarskie* (w 2011)
- *Polskie Termopile* (w 2017)
- *Skarby Stanisława Augusta* (w 2013)
- *Stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości* (w 2015)
- *Wielcy polscy ekonomiści* (w 2017)
- *Wielkie Bitwy* (w 2010)
- *Wyklęci przez komunistów żołnierze niezłomni* (w 2017)

- *Zabytki kultury materialnej w Polsce (dawniej Zamki i pałace w Polsce)* (w 1975)
- *Zwierzęta świata* (w 1993)

Narodowy Bank Polski emituje monety okolicznościowe upamiętniające ważne wydarzenia, postacie i rocznice historyczne, związane m.in. ze światem kultury, nauki, sztuki, sportu, przyrody. Do monet okolicznościowych obecnie emitowanych zaliczają się:

- **monety kolekcjonerskie**, wykonane z metali szlachetnych – złota lub srebra,
- **monety obiegowe** o nominale 5 zł, których pierścień jest wykonany ze stopu MN25, zaś rdzeń z CuAl6Ni2.

NBP nie emituje już monet okolicznościowych o wartości nominalnej 2 zł ze stopu Nordic Gold. Ostatnią monetę tego typu wprowadzono do obiegu w kwietniu 2014 r.

Często, aby uatrakcyjnić monety, poddaje się je dodatkowym procesom, ozdabia różnymi materiałami bądź wybija w nietypowym kształcie. Przykładowo, bursztynu użyto po raz pierwszy na monecie 20 zł *Szlak Bursztynowy*, cyrkonii – na 20 zł *Kołodnicy*, szkła – na 10 zł *400-lecie polskiego osadnictwa w Ameryce Północnej*, ceramiki – na 20 zł *Zamek w Malborku*, a krzemienia – na 20 zł *Krzemionki Opatowskie*. Dodatkowo wykonuje się także nadruki w technice tampondruku (monety 20 zł z serii *Polscy malarze XIX/XX wieku*) i emalii (10 zł i 200 zł na monecie *20-lecie NSZZ „Solidarność”*) lub nadrukowuje obrazy hologramowe (20 zł, *Noc Świętojańska*). Atrakcyjność wizualną podnoszą także efekty specjalne:

- **kątowy** – zastosowany po raz pierwszy na monecie 2 zł *Rok 2000* (w zależności od kąta patrzenia widzimy księżyc i gwiazdy oraz oznaczenie roku 2000 lub słońce i oznaczenie roku 2001);

- oksydowanie – użyte przy wybijaniu monety 20 zł *Szlak Bursztynowy* (pokrycie monety cienką warstwą tlenków, dzięki czemu nabiera matowej, ciemnoszarej barwy);
- zastosowanie nietypowych kształtów monet:
 - kwadratowe 20 zł *Jan Paweł II – 25-lecie pontyfikatu z 2002 r.*;
 - 10 zł w kształcie soczewki wyemitowane z okazji 100-lecia Politechniki Warszawskiej;
- okrągły otwór w centralnej części monety (2 zł – *10 lat Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy*);
- platerowanie – zastosowane na monecie 10 zł *Igrzyska XXVIII Olimpiady – Ateny 2004* (rdzeń awersu oraz pierścień rewersu pokryte są cienką warstwą złota);
- polerowanie fragmentu monety – 10 zł *Kłuszyn i Grunwald*;
- mikrodruk – po raz pierwszy zastosowany na monecie 10 zł *100. rocznica urodzin Jana Karłowicza*, wyemitowanej

w 2014 r. (mikroskopijny nadruk, często nieczytelny i niedostrzegalny gołym okiem, widoczny dopiero w dużym powiększeniu).

Ze względu na wartość materiałów, z jakich wykonane są monety kolekcjonerskie, ich cena emisyjna jest wyższa niż nominalna. Z kolei monety 5 zł są zamieniane po wartości nominalnej, czyli za jedną monetę okolicznościową 5 zł można otrzymać obiegowe 5 zł. Warto pamiętać, że wszystkie monety okolicznościowe emitowane przez NBP są prawnym środkiem płatniczym w Polsce. Ich siłę nabywczą określa nominalna umieszczona na awersie. Niezależnie jednak od wysokości nominalnej, monety te mają swoją wartość kolekcjonerską, którą określa rynek numizmatyczny.

■ *Marlena Koter*

WSPÓŁPRACA MIĘDZY- NARODOWA

Współpraca międzynarodowa

Współpraca międzynarodowa Centrum Pieniądza NBP rozpoczęła się jeszcze przed jego otwarciem. Ekspertsi pracujący nad koncepcją naszej placówki edukacyjnej odwiedzili wiele zagranicznych instytucji w poszukiwaniu inspiracji. Obecnie współpraca ta ma inny charakter, bo wymiana doświadczeń jest obustronna, a Centrum Pieniądza NBP stało się miejscem cenionym i podziwianym w Europie i poza nią. Kilka nowo powstałych lub dopiero powstających placówek o podobnym charakterze czerpało z wiedzy naszych pracowników – doradzamy m.in. innym bankom centralnym, jak stworzyć atrakcyjne muzeum pieniądza i centrum edukacyjne.

ESCB Money Museums Informal Networking Group

Grupa składa się z przedstawicieli muzeów pieniądza, centrów edukacyjnych i innych placówek dostarczających wiedzę na temat historii finansów, prowadzonych (lub współfinansowanych) przez banki centralne zrzeszone w ramach sieci Europejskiego Banku Centralnego. Spotkania grupy mają charakter nieformalny, co pozwala na wymianę praktycznych doświadczeń oraz networking. Spotkania odbywają się średnio co 6 miesięcy. Każdorazowo gospodarzem spotkania jest inny bank centralny. Centrum Pieniądza NBP organizowało dotychczas jedno takie spotkanie, w 2021 r. (w tym przypadku, ze względu na pandemię, spotkanie odbyło się online). Pomiędzy spotkaniami członkowie grupy prowadzą korespondencję, wymieniając się na bieżąco informacjami, a także wspierając nawzajem w różnych branżowych przedsięwzięciach.

Międzynarodowa konferencja naukowa

W dniach 6–7 grudnia 2018 r. w naszym Centrum odbyła się konferencja naukowa pt. *The role and development of central banking institutions after World War I in Central and Eastern Europe*. Wzięli w niej udział przedstawiciele ESCB Money Museum Informal Networking Group i europejskich banków centralnych, pracownicy Centrum Pieniądza NBP oraz naukowcy zajmujący się historią gospodarczą i dziejami bankowości centralnej. Tematyka konferencji wpisła się w obchody 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, a jej tematem przewodnim była odbudowa instytucji banku centralnego w Polsce i w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej po I wojnie światowej.

Międzynarodowy charakter konferencji sprzyjał wymianie doświadczeń w gronie państw, które – podobnie jak Polska – w 2018 r. świętowały 100-lecie odzyskania lub uzyskania niepodległości. Wśród zagranicznych gości konferencji byli przedstawiciele banków centralnych (muzeów i centrów pieniądza) z Finlandii, Łotwy, Czech, Niemiec, a także Węgier, Rumunii i Ukrainy. Prezentacje przedstawicieli banków centralnych były okazją do przedyskutowania i porównania doświadczeń związanych z odbudową państwowości oraz problematyką gospodarczą w krajach Europy Środkowo-Wschodniej po I wojnie światowej. Dyskusja koncentrowała się na ówczesnej sytuacji walutowej, roli banków centralnych i wyzwaniach towarzyszących tworzeniu podstaw stabilnych systemów finansowych w tym okresie.

The Civil War in Finland 1918

- Lenin, Trotski and Stalin urged the Reds to revolt
- Paramilitary organisations clashed
- Civil War started in Helsinki on the evening of 26 January 1918
- Finland was split in two between Red Finland in the south and White Finland in the north
- German troops took control of Helsinki on 13 April 1918
- War ended on 15 May 1918

17.2.2018 Veikko Ikonen and Jaakko Koskentola Suomen Parikko - Finlands Bank - Bank of Finland Unpublished 4

Z prezentacji Jaakko Koskentoli – Bank Finlandii

BUILDING OF HEAD OFFICE OF LATVIJAS BANKA

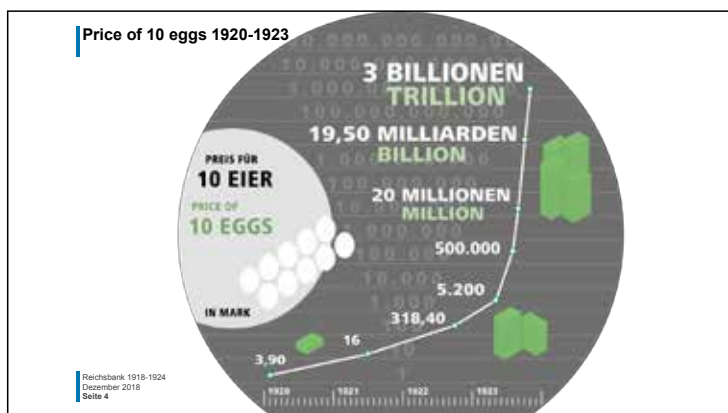

Parapet shows changes in 1936 when the Ministry of Finance moved to its new building at Smilšu iela 1 and Latvijas Banka became sole owner of the historical building. Anonymous photographer.

LATVIJAS BANKA

10

Z prezentacji Ainy Raņķe – Bank Łotwy

Z prezentacji Ulricha Rosseaux – Niemiecki Bank Federalny

March 1919 I.

- January 27th 1919 – prohibition of paying out the giro and T-bills in cash
- February 25th 1919 – Act No. 84/1919 Coll.
- Preliminary protests of A-HB x protests of CSR
 - February 26th 1919 – A-HB Gruber von Menninger
 - February 26th 1919 – CSR Rašin
 - February 28th 1919 – A-HB Gruber von Menninger
- March 3rd 1919 – stamping of Austro-Hungarian banknotes
- March 5th 1919 Administrative Committee and March 6th 1919 General Board
 - Protest x CSR and x German-Austria
 - Debate – mutual accusations
- March 8th 1919 end of stamping in the Czech Lands

CNB

Z prezentacji Jakuba Kunerta – Narodowy Bank Czech

The European Association for Banking and Financial History (eabh)

Europejskie Stowarzyszenie ds. Bankowości i Historii Finansów (eabh) powołano 29 listopada 1990 r. we Frankfurcie nad Menem, gdzie do dzisiaj ma siedzibę. Od 2017 r. zaczęło przyjmować członków spoza Europy. Do stowarzyszenia przystąpić mogą zarówno osoby indywidualne, jak i instytucje. Narodowy Bank Polski (reprezentowany zazwyczaj przez pracowników Centrum Pieniądza NBP) należy do eabh od 2009 r.

Jego misją jest dążenie do zachowania pamięci o historii systemu finansowego:

Dokładne i dostępne zapisy dotyczące przeszłych działań są kluczem do zrozumienia podstawowych zasad finansowych i zmian w ich kontekście historycznym. To zrozumienie jest z kolei niezbędnym fundamentem zrównoważonego globalnego systemu finansowego. Opierając się na tym przekonaniu, eabh zachęca do właściwej ochrony materiałów o znaczeniu historycznym i obiegu badań historycznych na wysokim poziomie.

Stowarzyszenie organizuje konferencje, seminaria i warsztaty (od niedawna także w formie online), w których co roku uczestniczą także przedstawiciele Centrum Pieniądza NBP. W grudniu 2020 r., pod egidą eabh, Anna Brzyska (ekspertka Centrum Pieniądza NBP) i Stanisław Gorący (redaktor naczelny „Bankoteki”) poprowadzili autorskie, otwarte webinarium pt. *Spread Your Words! – Podziel się Wiedzą!*, podczas którego opowiedzieli o kulisach tworzenia kwartalnika „Bankoteka”, który wydawany jest nie tylko w języku polskim, ale także angielskim i rosyjskim. W webinarium wzięło udział ponad 50 osób z kilkunastu krajów z całego świata.

Ekspertkie wsparcie dla innych banków centralnych

Po 5 latach działalności mamy już duże doświadczenie w tworzeniu atrakcyjnej oferty edukacyjnej i profesjonalnym oprowadzaniu zwiedzających po ekspozycji, o czym świadczą m.in. nasze statystyki odwiedzin. Doświadczenie to jest cennym zasobem, z którego chcą korzystać inne banki centralne – zarówno te, które już mają podobne placówki, jak i te, które je dopiero tworzą. W przypadku tych ostatnich eksperci Centrum Pieniądza NBP udzielają wsparcia w zakresie:

- planowania i realizacji procesu tworzenia placówki;
- tworzenia oferty edukacyjnej i treści na ekspozycję;
- pozyskiwania ekspozatów i uspołniania standardów zarządzania zbiorami;
- doboru pracowników, ekspertów i edukatorów;
- planowania multimediiów i projektowania aplikacji;
- zarządzania placówką od strony administracyjnej i technicznej.

Współpracę o charakterze wymiany doświadczeń i wsparcia organizacyjno-merytorycznego nawiązaliśmy m.in. z bankiem centralnym Ukrainy (NBU), z bankiem centralnym Armenii (CBA) i bankiem czeskim (CNB).

Oferta edukacyjna dla gości zagranicznych

Wizyta w Centrum Pieniądza NBP to stały element programu wizyt delegacji zagranicznych odwiedzających polski bank centralny. Oprowadzamy zarówno gości departamentów NBP, jak i uczestników konferencji międzynarodowych. Kilukrotnie na prośbę zagranicznych (lub prowadzących naukę w językach obcych) szkół w Warszawie zorganizowaliśmy specjalne lekcje oraz oprowadzanie w języku angielskim.

■ *Natalia Ćwik*

Goście z Centralnego Banku Armenii – 2017 r.

Przedstawiciele Muzeum Pieniędzy Narodowego Banku Czeskiego – 2017 r.

Wizyta delegacji Banku Łotwy
– 2016 r.

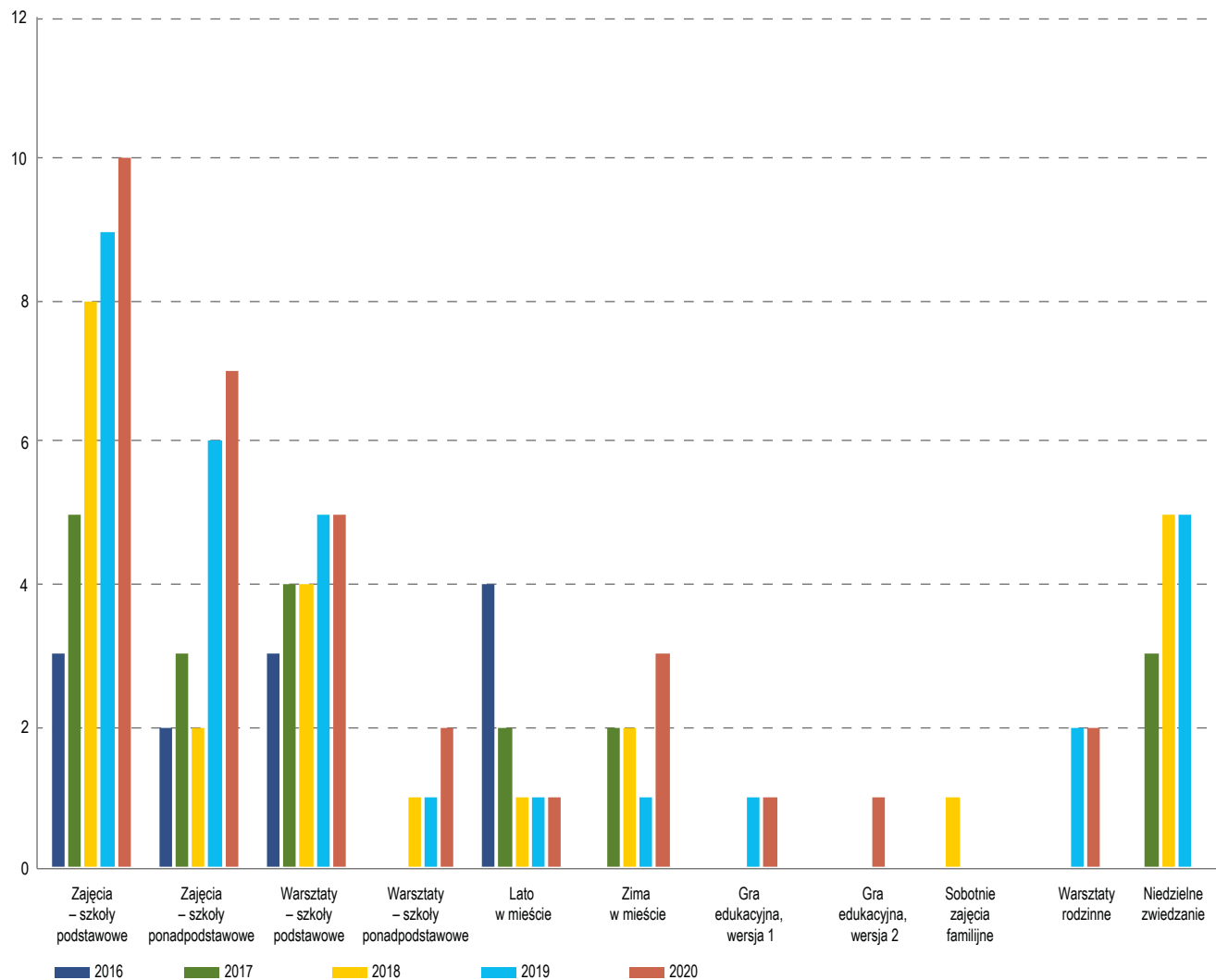

Goście z Narodowego Banku Węgier i Niemieckiego Banku Federalnego
– 2018 r.

PODSUMOWANIE W LICZBACH

Oferta edukacyjna Centrum Pieniądza NBP – liczba uczestników zajęć i warsztatów

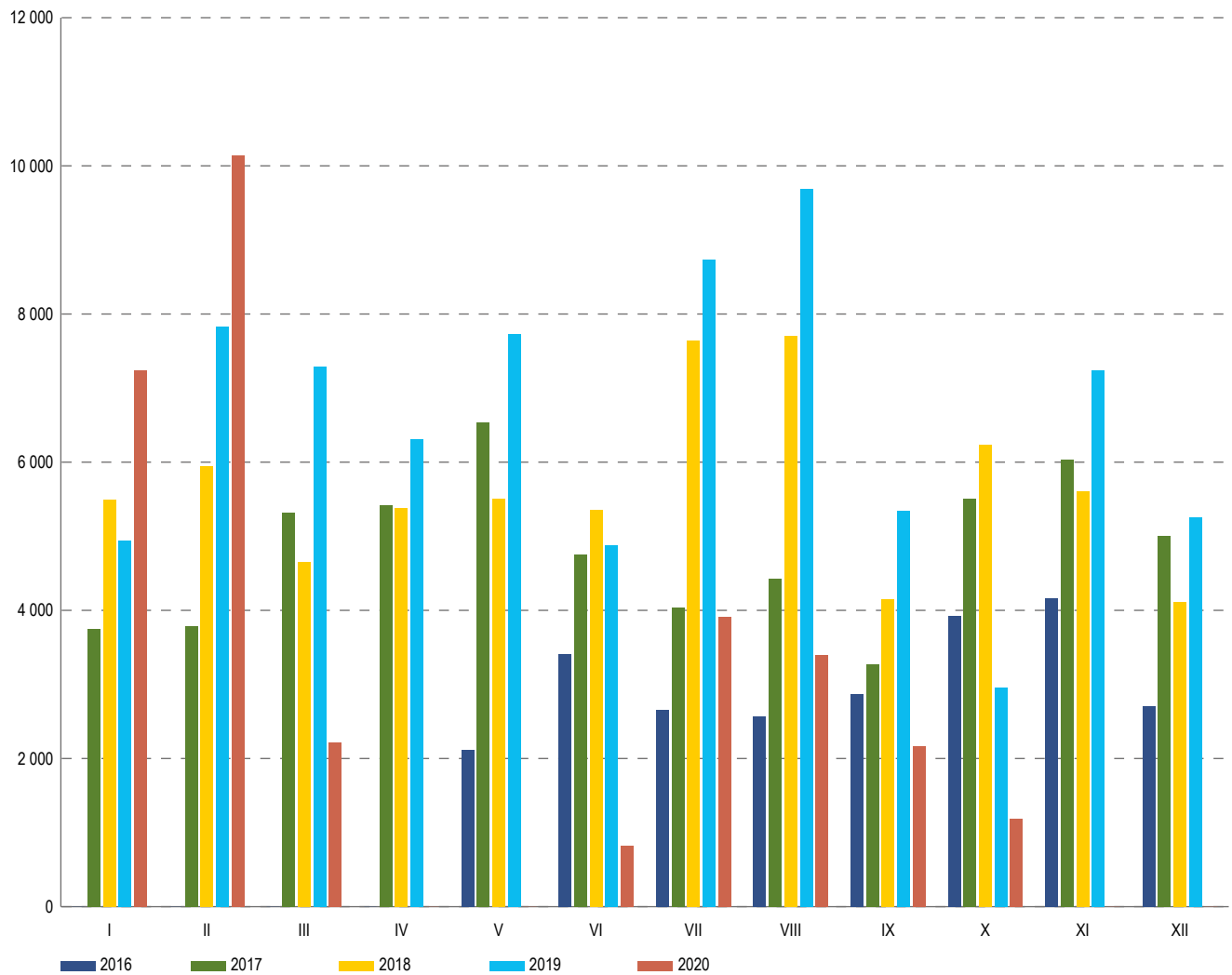
Ogólna liczba zwiedzających Centrum Pieniądza NBP

2016	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
	-	-	-	-	2 119	3 414
2017	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
	3 745	3 789	5 317	5 414	6 540	4 752
2018	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
	5 494	5 949	4 655	5 381	5 513	5 356
2019	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
	4 937	7 828	7 292	6 307	7 727	4 874
2020	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec
	7 243	10 143	2 217	*	*	825

2016	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
	2 650	2 567	2 867	3 927	4 160	2 712
2017	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
	4 037	4 428	3 268	5 510	6 036	5 007
2018	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
	7 637	7 710	4 147	6 229	5 608	4 107
2019	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
	8 737	9 688	5 348	2 960	7 241	5 254
2020	lipiec	sierpień	wrzesień	październik	listopad	grudzień
	3 910	3 398	2 161	1 184	*	*

* Placówka zamknięta z powodu pandemii COVID-19

Zwiedzający w latach 2016-2020

■ Opracowały
Katarzyna Galas, Agnieszka Rakow

W OPINII GOŚCI

Centrum Pieniądza NBP w oczach zwiedzających

Centrum Pieniądza NBP nie istniałoby bez zwiedzających. Co oczywiste, edukacyjna misja naszej placówki może być realizowana wyłącznie w ścisłej interakcji z jej odbiorcami. To ich wrażenia i opinie, a także doświadczenia wyniesione ze zwiedzania ekspozycji stanowią dla nas cenne źródło informacji o rozmaitych aspektach działania placówki. Goście oceniają nie tylko estetyczne, wizualne i edukacyjne walory poszczególnych sal, lecz także poziom i jakość obsługi, sprawne działanie aplikacji multimedialnych, a nawet techniczne i organizacyjne elementy wystawy w jej codziennym funkcjonowaniu.

Badania opinii naszych odbiorców pozwalają nam ocenić, które elementy ekspozycji i dlaczego cieszą się największą popularnością, jakie atrakcje wzbudzają szczególne zainteresowanie gości, o co najczęściej pytają nasi zwiedzający, a także które tematy lub części wystawy mogłyby być w przyszłości rozwinięte lub precyzyjniej objaśnione. Naszym celem jest dotarcie do rozmaitych grup odbiorców, osób o rozległych zainteresowaniach, a także w różnym wieku – od najmłodszych po seniorów.

Otwarte i szerokie rozumienie edukacyjnych funkcji Centrum Pieniądza NBP oznacza nieustanną pracę nad jego ofertą programową, to ciągłe wysiłki nad twórczym rozwijaniem różnych elementów ekspozycji, to również uzupełnianie i rozszerzanie treści oraz kierowanie uwagi na nowe lub szczególnie interesujące artefakty. Zdecydowana większość naszych gości podsumowuje wizytę podobnie jak ta wypowiedź: „To miejsce bezapelacyjnie warto odwiedzenia!” i wyraża entuzjastyczne opinie na temat naszej pracy.

Zwiedzanie ekspozycji jest oceniane nie tylko w kategoriach wartościowej i interesującej formy spędzania wolnego czasu, dla wielu to źródło pogłębionej refleksji nad znaczeniem i wartością pieniądza w życiu człowieka. To z kolei sprzyja rozbudzeniu ciekawości tematyką finansów, bankowości i historii gospodarczej. Pierwsza wizyta bywa zresztą często wstępem do poszerzania wiedzy i stanowi inspirację do pogłębionego odkrywania ekspozycji. I to cieszy nas najbardziej! Nie bez powodu przekonujemy naszych gości, że do Centrum Pieniądza NBP warto wracać, a każda wizyta w naszej placówce gwarantuje fascynującą podróż w świat pieniądza.

■ Anna Brzyska

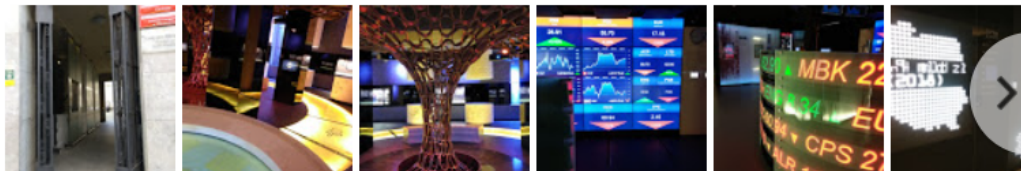
Jak nas widzą, tak nas piszą, czyli opinie zwiedzających o Centrum Pieniądza NBP

Źródła: Google, Facebook, TripAdvisor, blogi o tematyce rodzinnej i podróżniczo-turystycznej (cytaty oryginalne) i tablica w Centrum Pieniądza NBP

- *Nieoczywiste ale obowiązkowe miejsca do odwiedzenia w Warszawie. Świetny moment by zastanowić się jak działa świat i dlaczego jest jak jest. Obsługa muzeum bardzo pomocna, sama ekspozycja bardzo ciekawa zarówno dla tych którzy interesują się finansami jak i dla tych którzy jeszcze ich nie ogarniają (Marek Ś.)*
- *W Polsce jedyne. Bardzo ciekawa ekspozycja numizmatyczna z historią pieniądza: banknotów i monet. Warto odwiedzić i zobaczyć! (Dariusz C.)*
- *WOW! Mega, nowoczesne, interaktywne, ciekawe, wciągające. Obsługa życzliwa i na super poziomie. Niesamowita przygoda, nawet dla dzieci które nie pałają entuzjazmem do tego typu – nie nudzi!!!! Bardzo polecam. Według mnie zbyt skromnie reklamowana od strony mediów społecznościowych i koniecznie musi być bardziej widoczna z ulicy!!!! I to wszystko za darmo!!!! (Przemek M.)*
- *Miejsce bezapelacyjnie warto odwiedzenia. Dużo: historii, łatwo przyswajalnej wiedzy oraz ciekawostek. Personel bardzo sympatyczny i przy wejściu do każdej sali*

Miejsce niezwykle! Centrum Pieniądza NBP łączy w sobie nowoczesność i tradycję oraz szacunek dla pieniądza. Poszczególne sale wprowadzają nas w kolejne etapy powstawania pieniędzy i ich historię, opowiadają o bankach, giełdzie, wyrobieniu banknotów i monet, płatnościach kartą, konwojowaniu i... dużo by jeszcze wymieniać. Znajdziemy tu wspaniałą kolekcję autentycznych polskich monet - historycznych jak i kolekcjonerskich. Zwieńczeniem zwiedzania jest wizyta w sejfie. Istnieje możliwość wydrukowania pamiątkowego imiennego biletu. W każdej sali mnóstwo urządzeń multimedialnych dostarczających ciekawych informacji oraz rozrywki dla młodszych odwiedzających. . Bardzo miła i sympatyczna obsługa kieruje nas po kolei przez ekspozycje. Atmosfera tego miejsca jest niesamowita. Warto poświęcić więcej czasu na zwiedzanie. Szczerze polecam.

opowiada zwięźle czego dotyczy i podpowiada na co zwrócić szczególną uwagę i co można własnoręcznie przetestować (np. punkt sprawdzania autentyczności banknotu, możliwość wydrukowania imiennego banknotu-naklejki z odwiedzin w centrum pieniądza). Brawa dla twórcy tego miejsca bo jest ono na wysokim poziomie, rewelacyjnie zorganizowane. Dodatkowy plus za bezpłatne wejście. Spędziliśmy tam 1,5 godz. ale na pewno jeszcze się wybierzemy, gdyż w połowie oglądania człowiek już nie czyta wszystkich ciekawostek tylko tak bardzo ciekawy dalszych ekspozycji leci dalej aby wszystko obejrzeć (Moonka)

■ Genialne miejsce. Jedno z ciekawszych do odwiedzenia. Bardzo interesujące wystawy, interaktywnie i z pomysłem. Zainteresują i starszych, i młodszych. Z pewnością nie skończy się na tylko jednych odwiedzinach (Dominik K.)

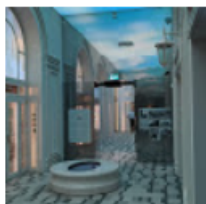
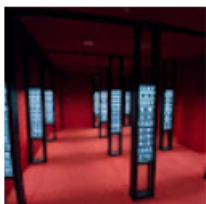
■ Kapitalne miejsce prawie jak muzeum. Zwiedzania jest na godzinę lub półtorej. Każde pomieszczenie jest pełne atrakcji, polecam. Wejście za darmo, śmiało daję pięć gwiazdek (Thomas G.)

■ Fajne miejsce. Pierwsze pozytywne zaskoczenie to fakt że jest za darmo. Ekspozycje dobrze opisane, wiadomo jak się poruszać, miła i pomocna obsługa. Sporo interaktywnych stanowisk. Wszystko zadbane i czyste. No i najważniejsze że jest dużo ciekawych ekspozycji z których można się dużo dowiedzieć. Wrażenie robi ilość monet oraz prawdziwa sztabka złota której można dotknąć (Bartosz)

■ Nie możecie TAM nie pojechać!!! Czytałam o miłej obsłudze – nie ma w tym grama fałszu, wszyscy pracownicy są przemili i gotowi do pomocy czy udzielenia informacji „tu i teraz”. Czytałam, że to bardzo ciekawe miejsce... Słowa „bardzo ciekawe” niestety są niewystarczające, aby oddać mój, moich dzieci i mojego męża zachwyty tym

Jestem pod ogromnym wrażeniem, taka super miejscówka za darmo rzadko się zdarza w Polsce. Nie zgodzę się z ludźmi, którzy twierdzą że to jest zwiedzanie na chwilę, przez takie opinie weszliśmy tam nieprzygotowani, tzn. przed obiadem. Jak dla mnie, trzeba przygotować się mniej więcej na 3 godziny zwiedzania, a myślę, że dla wytrwałych zdecydowanie więcej bo jest naprawdę ciekawie. Jest to mega wycieczka przez historię pieniędzy dla wszystkich, od dzieci - multimedialne atrakcje, po dorosłych - bardzo dokładnie streszczona historia pieniędzy i ogólnie bankowość. Polecam na 200%!

2

miejscem. Dla dzieci to istny raj, wielu rzeczy można dotknąć, jest tam mnogość interaktywnych gier, plansz, ekranów... Są lupy, które pozwalają przyjrzeć się mone- tom z bliska. W laboratorium spędziliśmy dobre pół go- dziny... Ale przynajmniej mamy pewność, że żaden bank- not, który przy sobie mieliśmy nie jest fałszywy. Na widok „laserów”, skarbca i sztabki złota obawiałam się, że nie zdołam pozbiierać ich szczęk z podłogi. Dzieci jeszcze wieczorem przeżywały wizytę w Centrum Pieniądza i mu- siałam obiecać, że niedługo pojedziemy tam jeszcze raz... Zresztą sama z przyjemnością obejrzę wszystko ponow- nie. Wytrwałych czytelników mogę zapewnić, że nie po- żałują wizyty w Centrum... Ale weźcie poprawkę na to, że średnie 1,5 godziny, które spędzają tam inni, może Wam nie wystarczyć (E. Malinowska)

- Polecam jako obowiązkowy punkt zwiedzania Warsza- wy! Bardzo zróżnicowane ekspozycje, oprócz bogatej treści (można wziąć audioprzewodniki) i wielu ekspona- tów (widzieliście kiedyś monetę w kształcie jajka?:), dla

najmłodszych gry, ale dla starszych także coś na roz- ruszanie – podobało nam się rozróżnienie fałszywych banknotów, czy podnoszenie sztabki złota albo wielkiej szwedzkiej monety.) Byliśmy w ogromnym szoku, że tak fajne miejsce udostępnione jest zupełnie za darmo. Prze- rasta nowoczesnością, zróżnicowaniem i treścią (my spę- dziliśmy 3 godziny i tak nie przeczytaliśmy wszystkie- go) wiele współczesnych muzeów, w których płaciliśmy czasem kilkadziesiąt złotych za wstęp. Naprawdę warto! (Victorique S.)

- Centrum Pieniądza NBP robi bardzo dobre wrażenie. Uwa- żam, że przekroczenie jego progu to fantastycznie spę- dzony czas. Na uwagę z pewnością zasługuje bardzo in- tensywnie zaangażowany personel. Z rzadko spotykanym entuzjazmem pracujący tutaj ludzie udzielają informacji. To miłe zaskoczenie (Piotr R.)
- Najfajniejsze miejsce w jakim byłem w Warszawie, żal było wychodzić, odwiedzę pewnie jeszcze nie raz (Argad92)

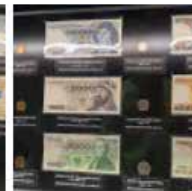

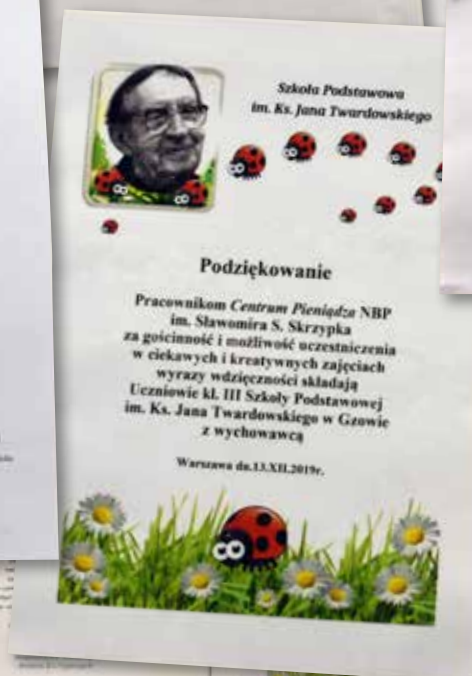
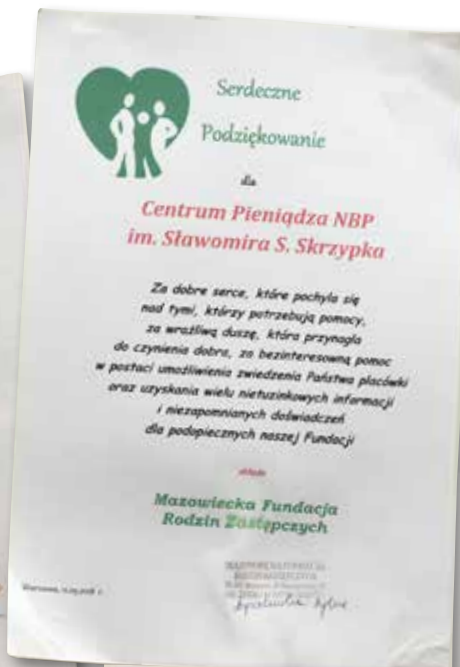
Miejsce warte uwagi i czasu na turystycznej mapie warszawskich atrakcji dla dzieci. Historycznie, multimedialnie, ciekawie, mówiąc krótko - naprawdę fajnie.

Prawdziwa sztabka złota robi furorę 😄

Warto zarezerwować ok 2,5-3 godzin.

Pamiętajcie o zakupie pamiątkowych monet ;-)

- *Bardzo, bardzo ciekawe miejsce, obsługa bardzo miła i pomocna, odpowie na każde pytanie. Tematyka od historii pieniądza, do tematów z naszych czasów. Wole napisać tak żeby nie za dużo zdradzić. Żeby wszystko zwiedzić trzeba poświęcić sporo czasu. 3h to w szybkim tempie. Wejście darmowe i bardzo dużo można się dowiedzieć, a atmosfera, ilość wystaw i eksponatów bije na głowę wiele miejsc w których trzeba zapłacić za wejście (Mef S.)*
- *Nie myślałem że można mnie jeszcze tak pozytywnie zaskoczyć. Wystawa jest na wskroś interesująca i zarazem nowoczesna/interaktywna. Ludzie oprowadzający są bardzo pomocni a i potrafią odpowiedzieć na pytania z zakresu ich domeny. 2 h to za mało żeby ogarnąć wszystko ze wszystkimi przypisami. Druga wizyta na spokojnie jest wymagana. szczerze polecam (mirosław j.)*
- *Nie spodziewałam się: tak ciekawych zbiorów, tak ładnej ekspozycji, tak miłej obsługi. BRAWO! (Grażyna K.)*
- *Bardzo interesująca wystawa, nowoczesna, ale bez zadęcia. Polecam na wizytę z dziećmi, jak zaczną pytać skąd się biorą pieniądze (Aleksander K.)*
- *Świetna, nowoczesna ekspozycja. Historia pieniądza i środków płatniczych od zarania dziejów po dzień dzisiejszy, przedstawiona ciekawe i miejscami zaskakująco. Doskonale wykorzystane multimedia. Bardzo atrakcyjna strona estetyczna. Kompetentni przewodnicy o rozległej wiedzy. Zdecydowanie polecam. Także rodzinom z dziećmi i wycieczkom szkolnym (Liliana K.)*
- *Super miejsce dla dorosłych i dzieci. 6 latek z zaangażowaniem rozwiązywał zadania z przygotowanej przez muzeum gry. Wiele interaktywnych miejsc powoduje, że nie nudziliśmy się nawet przez moment (Ania W.)*
- *Szczerze polecam, fantastycznie spędzony czas z dziećmi. Połączenie przyjemnego z pożytecznym. Absolutnie nowoczesne podejście do przekazania olbrzymiej wiedzy o pieniądzach. Mnóstwo innowacyjnych, multimedialnych i ciekawych rozwiązań. Bardzo przyjemna, zaangażowana obsługa. Tutaj na pewno nikt nie będzie się nudził (Aga Xyz)*
- *Kapitalnie przygotowane miejsce z nowoczesnymi ekspozycjami o najwyższej jakości wykonania. Bardzo interaktywne, kolorowe i urządzone z pomysłem. Można poznać podstawy ekonomii oraz znaczenie i rolę pieniądza w historii i czasach obecnych w sposób, który nie nuży i jest łatwy do zrozumienia nawet dla dzieci. Przy wejściu warto poprosić o tablice do interaktywnej gry, podczas zwiedzania dzieci mogą odpowiadać na niej na pytania i odebrać przy wyjściu nagrodę. No i jedna ważna rzecz, szczególnie dla dużych rodzin – wszystko jest za darmo, a fachowa i miła obsługa jest bardzo pomocna. Serdecznie polecam i wystawiam najwyższą notę. Brawo NBP, oby więcej takich miejsc było w naszym kraju (Marek Ś.)*
- *Comprehensive money museum. Very interesting museum with a lot of information and interactive exhibits. One could probably spend more than one day here depending on their interest level. Admission is free as are audio guides. The audio guides provide a good depth of*

information and interactive exhibits add to this information. There is a lot to take in (nataliem7, London, UK)

- *Free entry to an amazing high-tech museum. This has to be one of the best museums in Europe. The history of money and it's influence on trade, economics and ultimately politics is presented through large displays, interactive videos and high tech fun. I loved the money shower room, where gold coins appear to fall from the ceiling to mound up in the place where I stood, there is a real gold bar to try lifting under the watchful eye of a security guard and the largest coin ever made, weighing 19.5kg. The high tech virtual displays where the visitor swipes left and right, up and down to bring forward the displays and information were great fun and gave a real feeling of participation. There is so much to see and do in this museum, and other museums could learn a lot from the fun style of presentation. Best of all it's all free, but be prepared to stay for a while, because the displays will beguile you (TanisLea, Canberra, Australia)*
- *Pochłonęło mnie! To wspaniałe, że Centrum generuje w człowieku taką aktywność. Bardzo atrakcyjny przekaz wizualny, chwilami wręcz relaksujący (a temat poważny przecież). Multimedia nie dominują nad treścią, a całość kompozycyjnie bardzo uporządkowana. Bogactwo prezentowanych eksponatów zachwyca i powala. Ciekawa historia i fascynująca wędrówka, bo pieniądze sprawiają, że ten świat się kręci*
- *Magiczne miejsce w centrum Warszawy (tylko dla wtajemniczonych). Centrum Pieniądza NBP jest żywym*

dowodem na to, że pasja, dobry koncept i kreatywne podejście są w stanie każde muzeum, nawet to o najnudniejszej na pozór tematyce, zmienić w niezwykłą przygodę. Wielkie ekrany dotykowe, gry komputerowe poukrywane w najróżniejszych miejscach, wirtualni przewodnicy pojawiający się przy zbliżeniu karty magnetycznej do wszędobylskich czytników, prezentacje sterowane ruchem ręki. I nieco bardziej tradycyjne – lupy, makiety wielkich zamków szyfrowych i zwykłych małych zamków, które codziennie zamykamy kluczem, bankomaty. I masa innych atrakcji. Dla dużych i dla małych ludzi („Centrum Pieniądza NBP. Miejsce atrakcyjne dla dzieci i dorosłych”, www.rodzinykompas.pl)

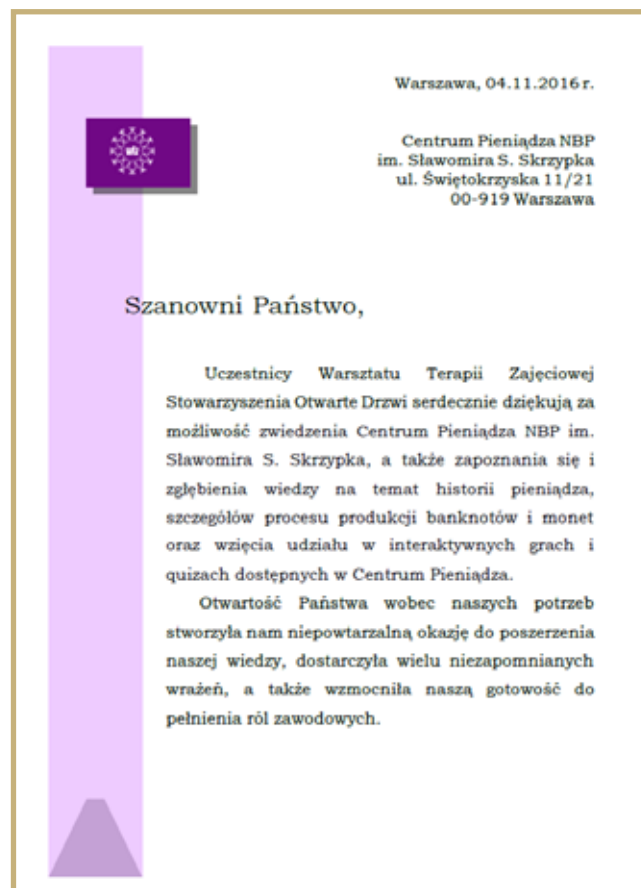
- *Fenomenalne miejsce. Genialna przestrzeń. Można przyjść z małymi dziećmi i polatają i nawet się nie wynudzą. Ale już ze starszymi dziećmi przyjść, czy nawet samemu – to frajda. Ogromna przestrzeń, mnóstwo ciekawostek i wiedzy dla laików i dla finansistów. Wow! I trudno uwierzyć, że wejście jest bezpłatne („Centrum Pieniądza NBP. Miejsce atrakcyjne dla dzieci i dorosłych”, www.rodzinykompas.pl)*
- *Centrum Pieniądza to naprawdę nowoczesna przestrzeń, pełna światła, ciekawych instalacji, tekstu oraz różnych form rozrywki (...) Nasza córka dosłownie biegła od wystawy do wystawy z wypiekami na twarzy, uruchamiając coraz to kolejne ciekawostki. Jestem pewna, że wiedzę, którą wyniosła pamiętać będzie na długo. Na tak przyjemną formę przekazania jest ciężko trafić, a w Centrum Pieniądza zrobione to zostało po mistrzowsku. Informacje trafia zarówno do dziecka, młodzieży, jak i dorosłego.*

Za wizytę tutaj skłonna byłabym nawet zapłacić, a że jest za darmo – grzechem tu nie przyjść. Baaardzo polecam! („Centrum Pieniądza NBP – najlepsze interaktywne muzeum w Warszawie!”, www.skomplikowane.pl)

- Cudne jest to, że w tym miejscu udało się niezwykle trudna sztuka – stworzenie wystawy, które będzie miała duże walory edukacyjne i będzie interesująca zarówno dla kilkuletnich dzieci, dla nastolatków, jak i osób dorosłych. Podkreślić należy, że nie jest to atrakcja stricte dziecięca – każdy znajdzie coś dla siebie i na pewno wyjdzie bogatszy o wiedzę. Jeśli chciałabym wymieniać zalety tego miejsca, to nie starczyłoby mi miejsca. Od progu wita Was cudowna, uśmiechnięta i szalenie sympatyczna obsługa. Czyli jednak DA SIĘ! Wiele osób pracujących z dziećmi w muzeach i kawiarniach w Warszawie, powinno przyjść tu na kilkudniowe szkolenie. Nauczyć się, co znaczy lubić swoją pracę i podchodzić do młodych zwiedzających z prawdziwym entuzjazmem. Sama wystawa jest naprawdę duża, my przeszliśmy całość, jednak sporo dość pobieżnie – z dzieckiem spokojnie zwiedzanie można podzielić na dwie lub nawet trzy części. Tak, aby móc skupić się i zatrzymać tak długo, jak będziecie tego chcieli. Uważam, że pomysłodawcom i realizatorom tego projektu należą się wielkie brawa, bo stworzyli placówkę edukacyjną na naprawdę światowym poziomie! („Centrum Pieniądza NBP – Dziecięca Mapa Warszawy”, www.moi-mili.pl)

- Polecamy to miejsce na rodzinne zwiedzanie. Nie będziecie się nudzić! Co tu dużo mówić: to miejsce trzeba zwiedzić. Na naszej liście same plusy!

Pierwszym ogromnym plusem jest to, że wystawa jest bezpłatna i dostępna bez rezerwacji. Z pewnością (jak w każdym miejscu) są mniej czy bardziej popularne godziny odwiedzin. Nam udało się trafić na dość spokojny dzień:) Drugim plusem jest profesjonalny poziom obsługi. Przewodnicy i opiekunowie wystawy bardzo miło witają odwiedzających, wprowadzają w plan ekspozycji i opowiadają, kierują do sal wystawowych.

Trzeci plus za kompozycję wystaw: wśród eksponatów nie tylko gabloty z monetami, ale także coś w rodzaju multimedialnych „studni wiedzy”, ekrany dotykowe, quizy, puzzle i wiele innych. Każda sala zupełnie inna, generuje odmienne emocje: jest drzewo wiedzy, ale także Ulica Bankowa, pokój numizmatyka i tajemniczy skarbiec.

Kolejny plus: za ofertę dla rodzin! Centrum Pieniądza NBP przygotowało specjalną ofertę dla rodzin z dziećmi w wieku 5–12 lat. Zwiedzanie ekspozycji odbywa się z interaktywną mapą – dzięki temu nauka połączona jest z zabawą (...) Bardzo polecamy! („Byliście już w Centrum Pieniądza NBP?”, www.czasdzieci.pl)

- 10 stycznia [2018 r.] pojechaliśmy do Warszawy do Centrum Pieniądza. Mieliśmy tam ciekawe zajęcia z ekonomii pt. Był sobie pieniądz. Zajęcia były bardzo ciekawe. Zgłęбилиśmy swoją wiedzę o historii pieniądza: od antyku, poprzez średniowiecze aż do nowożytności:-) Poznaliśmy systemy pieniężne oraz funkcje NBP. Byliśmy w laboratorium autentyczności oraz w skarbcu. Tutaj, nie można było się nudzić! Polecamy lekcje w Centrum Pieniądza wszystkim blogowiczom (<https://www.szkolneblogi.pl/blogi/banknot/bylismy-w-centrum-pieniadza-/>)

Goście zagraniczni o Centrum Pieniądza NBP

Dr Ulrich Rosseaux, Bundesbank, Niemiecki Bank Federalny – dyrektor Muzeum Pieniądza

The Money Centre of the National Bank of Poland From my various visits to the Money Centre of the National Bank of Poland since 2018, what remains etched in my mind? First of all, I had the overall impression of a really well thought-out exhibition with both varied and compelling content. Then there were the individual highlights: the tree-shaped exhibit in the first room, the vault with its enormous door, the trading floor. There were also some nice touches such as the printer that you can use to print out and keep your own personalised banknote. I still have mine. Of course I can also remember the dedicated team that brought the Money Centre to life and without which the exhibition's enviable public success would never have been possible.

„Od 2018 r. odwiedzałem Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego przy różnych okazjach. Co z tych wizyt najbardziej zapadło mi się w pamięć? Przede wszystkim odniosłem ogólne wrażenie naprawdę dobrze opracowanej wystawy o różnorodnej i zajmującej treści. Następnie moją uwagę zwróciły pojedyncze atrakcje: eksponat w kształcie drzewa w pierwszej sali, skarbiec z olbrzymimi drzwiami, parkiet giełdowy. Wspominam też miłe akcenty takie jak drukarka, za pomocą której można wydrukować i zabrać ze sobą własny, spersonalizowany banknot. Wciąż mam swój. Oczywiście pamiętam też zespół zaangażowanych ludzi, którzy tchnęli w Centrum Pieniądza życie i bez których godny pozazdroszczenia sukces wystawy wśród publiczności nie byłby możliwy”.

Lesia Voityska, Narodowy Bank Ukrainy – dyrektor PR i edukacji finansowej

I was lucky to visit the Money Centre of Narodowy Bank Polski in 2016 and was very impressed. The Center is well-conceived and reasoned, backed by ideas, meanings, simplicity, and accessibility.

We were so much inspired by the visit that upon returning to Ukraine we wanted to align the Money Museum of the National Bank of Ukraine with such high standards.

In fact, we're doing this right now. And we are most grateful to our colleagues from the NBP Money Center for consultations, support, and assistance.

You have not only managed to create world-class money museum, but also to contribute to money museums in other countries.

„Miałam przyjemność odwiedzić Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego w 2016 r. i byłam pod wielkim wrażeniem. Centrum jest dobrze zaprojektowane, z dobrymi pomysłami, a przy tym charakteryzuje się prostotą i dostępnością. Wizyta tak nas zainspirowała, że po powrocie na Ukrainę chcieliśmy dostosować Muzeum Pieniądza Narodowego Banku Ukrainy do tak wysokich standardów.

W rzeczywistości robimy to nadal. I jesteśmy bardzo wdzięczni naszym kolegom z Centrum Pieniądza NBP za konsultacje, wsparcie i pomoc.

Nie tylko udało wam się stworzyć światowej klasy muzeum pieniądza, ale także wpłynąć na poziom muzeów pieniądza w innych krajach”.

Jakub Kunert, Narodowy Bank Czeski – dyrektor Muzeum Pieniądza

Although more and more new exhibitions are being opened worldwide, few of them actually succeed in piquing visitors' interest in the topics they present. The NBP Money Centre in Warsaw, however, is undoubtedly one that does.

We have visited the exhibition several times and have not only admired its concept and execution, but have also had the opportunity to take a peek behind the scenes courtesy of our Polish colleagues. It is often said that it is people that make a successful exhibition – not only the people who created it, but also those who work day in day out to make it live and appeal to visitors. This is true many times over in the case of the NBP Money Centre. The educational programmes developed by our Polish colleagues, together with their “suitcase” system, where they use the “school by play” to interest children and young people in the world of finance, have inspired us in the preparation of the Czech National Bank’s Visitor Centre in Prague.

In the five years since it opened, the NBP Money Centre has set the bar high for all those involved in money museums and exhibitions. Every curator in this field should therefore come here and consult with its experienced and always helpful staff, who have achieved their goal of arousing the interest of the general public in money in all its forms.

„Chociaż na całym świecie otwieranych jest coraz więcej nowych ekspozycji, niewielu z nich faktycznie udaje się wzbudzić zainteresowanie odwiedzających prezentowanymi tematami. Centrum Pieniądza NBP w Warszawie jest jednak niewątpliwie tym, któremu się to udaje.

Kilkakrotnie odwiedziliśmy wystawę i nie tylko podziwialiśmy jej koncepcję i wykonanie, ale także mieliśmy okazję zajrzeć za kulisy dzięki uprzejmości naszych polskich kolegów. Często mówi się, że to ludzie tworzą udaną wystawę – nie tylko ludzie, którzy ją stworzyli, ale także ci, którzy pracują dzień w dzień, aby obsługiwać odwiedzających. Tak jest w przypadku Centrum Pieniądza NBP. Programy edukacyjne opracowane przez naszych polskich kolegów, wraz z ich systemem „walizkowym”, w którym wykorzystują zasadę „nauka przez zabawę”, aby zainteresować dzieci i młodzież światem finansów, inspirowały nas, gdy przygotowywaliśmy Muzeum Pieniądza Narodowego Banku Czeskiego w Pradze.

Przez pięć lat od otwarcia Centrum Pieniądza NBP postawiło wysoko poprzeczkę wszystkim osobom zaangażowanym w muzea i wystawy nt. pieniądza. Każdy kurator takiej wystawy powinien przyjść tutaj i konsultować się z waszym doświadczonym i zawsze pomocnym personelem, który osiągnął cel, jakim jest wzbudzenie zainteresowania ogółu społeczeństwa pieniądzem we wszystkich jego formach”.

Zwiedzający Centrum Pieniądza NBP otrzymywali specjalne karty wstępu związane z odbywającymi się wydarzeniami

Spis treści

ZAPROSZENIE DO CENTRUM PIENIĄDZA NBP	3	PRZYSTANEK – MULTIMEDIA	116
WĘDRÓWKA PRZEZ SALE	5	WĘDRÓWKA W NOCE MUZEÓW	123
NASZ ZESPÓŁ	38	WĘDRÓWKA PRZEZ WYSTAWY CZASOWE	130
WĘDRÓWKA SZLAKAMI EDUKACJI	46	WĘDRÓWKA PO ANTRESOLI	144
WĘDRÓWKA ŚLADAMI HISTORII	81	WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	150
PRZYSTANEK – ZBIORY	90	PODSUMOWANIE W LICZBACH	155
PRZYSTANEK – EKSPONATY	100	W OPINII GOŚCI	159

Bankoteka

Magazyn Centrum Pieniądza NBP
im. Sławomira S. Skrzyпка

Wydawca:

Departament Edukacji i Wydawnictw NBP

Adres:

ul. Świętokrzyska 11/21,
00-919 Warszawa
tel. 22 185 25 25
centrumpieniadza@nbp.pl

Redakcja:

Stanisław Gorący

Współpraca redakcyjna:

Anna Brzyska

Redakcja językowa:

Antonina Marnic

Korekta:

Anna Zólkiewska

Autorzy tekstów:

Anna Brzyska, Natalia Ćwik,
Andrzej Kalicki, Marlena Koter,
Małgorzata Kozłowska, Marcin
Madejski, Katarzyna Reszka,
Katarzyna M. Rokosz, Anna Sembiring,
Adam Skreęta, Artur Słomka, Mateusz
Sora, Iwona Szymańska-Jasińska,
Eliza Walczak, Jacek Wownysz

Zdjęcia:

Marcin Madejski,
Andrzej Kalicki, Adam Skreęta,
Krzysztof Słomka,
Jacek Wownysz, Zbiory NBP,
Wikimedia Commons

Opracowanie graficzne:

Piotr Kotela

Jeszcze tu wróć!

Tadek Obrębowski

Centrum Pieniądza

im. Sławomira S. Skrzypka

Zapraszamy

wtorek-środa	10.00-14.00 i 14.30-18.00
czwartek	10.00-14.00 i 14.30-20.00
piątek-niedziela	10.00-14.00 i 14.30-18.00
poniedziałek	nieczynne

ul. Świętokrzyska 11/21
00-919 Warszawa

Aktualne informacje o możliwości
zwiedzania na stronie

www.nbp.pl/centrumpieniadza

Wstęp bezpłatny!

Zapraszamy na stronę www.nbp.pl/centrumpieniadza

Poznaj fascynujący świat pieniądza!

HISTORIA • EKONOMIA • EDUKACJA

Zapraszamy na stronę www.nbp.pl/centrumpieniadza